

Istorijat planiranja u BiH

Federalni zavod za programiranje razvoja

1946. – 2016.

70

GODINA POSTOJANJA

FEDERALNI ZAVOD
ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA

70 GODINA POSTOJANJA
ISTORIJAT PLANIRANJA U BIH

Sarajevo, januar 2016. godine

IZDAVAČ

Federalni zavod za programiranje razvoja

ZA IZDAVAČA

Ljubiša Đapan

UREDNIK

Rajko Živković

RECENZENTI

Nijaz Avdukić

Rijad Kovač

Bećo Sarajlija

LEKTOR I KOREKTOR

Rajko Živković

DIZAJN NASLOVNE STRANE

Zuhra Hromić

FOTOGRAFIJE

Arhiva Zavoda

ŠTAMPARIJA

Grafičar-promet d.o.o. Sarajevo

ZA ŠTAMPARIJU

Smail Vilić

TIRAŽ

200

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ DIREKTORA	5
ISTORIJAT RAZVOJNOG PLANIRANJA U BIH I ISKUSTVA IZ SVIJETA	7
Planiranje u svijetu	7
Planiranje u BiH od Drugog svjetskog rata do 1991. godine	12
Planiranje u periodu 1992. - 1996. godine	46
Planiranje u periodu od 1997. godine do danas	47
ZAVOD DANAS	56
Misija	56
Vizija	56
Djelokrug rada	56
Unutrašnja organizacija	57
Sektor za analizu ekonomskog, regionalnog i socijalnog razvoja	57
Sektor za razvojno planiranje	57
ZAPOSLENI U ZAVODU OD 1953. DO 2015. GODINE	59
Direktori Zavoda	60
O ZAVODU BIVŠI UPOSLENICI	66
Nikola Stojanović, direktor Zavoda u period 1969. – 1971. godine: Stručno pripremanje, usklađivanje i donošenje planova	66
Ibrahim Čolakhodžić, direktor Zavoda u periodu 1993. – 1995. godine: Za dobro planiranje potrebni su dobri stručnjaci koji su znanja sticali u privredi	69
Slavko Škrbić, zamjenik direktora Zavoda u periodu 1975. – 1982. godine: Zavod u funkciji razvoja društveno-ekonomskog sistema	71
Franjo Šaravanja, pomoćnik direktora Zavoda u periodu 1991. – 2012. godine: Primat analitičkim poslovima	74
Zineta Rasavac, pomoćnica direktora Zavoda u periodu od 2001. do 2011. godine: Predan pristup radu i kolegijalnost u funkciji razvoja Zavoda	75
Enes Orman, glavni statističar u Zavodu u periodu 1974. – 2015. godine: Planeri su srce Zavoda	77
DRUGI O ZAVODU - ISKUSTVA IZ PROCESA RAZVOJNOG PLANIRANJA	81
Vesna Hrsto, savjetnica Predsjednika Vlade Županije Zapadno-hercegovačke: Sustav planiranja i upravljanja razvitkom u ŽZH	81
Maida Fetahagić, pomoćnik direktora za planiranje društveno-ekonomskog razvoja u Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo: Strateško planiranje na nivou kantona – korak ka EU	82
Adela Pozder-Čengi, voditeljica Sektora za ruralni i regionalni razvoj, UNDP BiH: Dobra saradnja Zavoda i UNDP-a	84
Christian Haupt, vođa Projekta jačanje institucija vlasti i procesa u BiH (USAID): Dokazano partnerstvo na jačanju kapaciteta Zavoda	86
ANEKS	87

UVODNA RIJEČ DIREKTORA

U istoriji jedne institucije, sedam decenija njenog rada, postojanja i djelovanja, govori o mnogo čemu, prije svega o njenom značaju, ulozi i odgovornosti za poslove, zadatke i obaveze u ukupnom razvoju jedne društvene zajednice.

Federalni zavod za programiranje razvoja postoji od 1946. godine. U svojoj bogatoj istoriji Zavod je mijenjao ime, a pod današnjim imenom postoji od 1996. godine. Od Planske komisije, kako je ova institucija nazvana kada je osnovana 1946. godine u jugoslovenskoj federalnoj jedinici Bosni i Hercegovini, preko Republičkog zavoda za društveno planiranje i ekonomsko istraživanje, kako se dugo godina zvala ova državna institucija, do današnjih dana, Federalni zavod za programiranje razvoja je, dakle, prošao dug put.

Sve ove godine i decenije, Zavod je uvijek bio na raspolaganju državnim institucijama, prije svega Vladi i njenim ministarstvima i institucijama NRBiH, SRBiH, a danas države Bosne i Hercegovine i Federacije BiH, i to prevashodno u oblasti izrade planskih, razvojnih dokumenata i različitih izvještaja, te analitičko – studijskih stručnih dokumenata.

U 2016. godini, Zavod obilježava sedmu deceniju svoga postojanja i rada, svakodnevno se potvrđujući kao nezamjenjiv faktor u društvenom i ekonomskom planiranju razvoja BiH i Federacije BiH. Zapravo, u svih proteklih 70 godina razvoja Bosne i Hercegovine, prvo kao federalne jedinice unutar Jugoslavije, a potom, više od dvije decenije, samostalne i suverene države, gotovo da nema ni jednog značajnijeg strateškog razvojnog i programskog dokumenta, rezolucije, akcionog plana Vlade, njenih ministarstava i institucija, a da u njihovoj izradi nije učestvovao Zavod, kreirao i pratio njihovu implementaciju i o tome izvještavao nadležne državne i federalne organe, organizacije i institucije.

U tom smislu, posljednjih 20 godina, Federalni zavod za programiranje razvoja je postao najodgovornija federalna institucija za procese strateškog planiranja u Federaciji BiH. Zavod radi analize društveno-ekonomskih tokova, makroekonomske analize, vrši horizontalnu koordinaciju strateškog planiranja na nivou federalnih ministarstava i institucija, te vertikalnu koordinaciju prema kantonima i Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, koja je glavni koordinator procesa strateškog planiranja na nivou BiH.

Pored ovih poslova, kao jedan od temeljnih zadataka i izazova Zavoda u budućnosti vidimo potrebu razvoja efikasnijeg sistema planiranja i upravljanja razvojem u cijeloj Bosni i Hercegovini, a posebno u Federaciji Bosne i Hercegovine, što će doprinjeti održivom socio-ekonomskom rastu i razvoju društva.

Planiranje treba shvatiti kao proces racionalnog odlučivanja koji se nužno dešava u svakodnevnom životu bilo da se radi o pojedincu, preduzeću ili državi. Prije nego što se donese neka odluka, potrebno je najprije jasno definirati ciljeve koji se žele postići u nekom budućem vremenu, zatim definirati moguće alternative ostvarenja tih ciljeva, procijeniti potrebna sredstva, metode i implikacije svakog alternativnog rješenja, i na kraju, uporedbom tih alternativa donijeti odluku o optimalnoj varijanti koja će na najracionalniji način omogućiti ostvarenje postavljenih ciljeva. U tom smislu, razvojno planiranje predstavlja procese definisanja ciljeva u društvenoj i ekonomskoj sferi države koji se žele postići u određenom budućem razdoblju, kao i načine postizanja tih ciljeva.

U narednom periodu nas očekuju mnogi izazovi u daljoj izgradnji sistema planiranja i upravljanja razvojem u BiH, bez čijeg daljeg razvoja Bosna i Hercegovina ne može računati na ubrzani pristup Evropskoj uniji i veću apsorpciju evropskih fondova.

Nadam se da će Vlada FBiH, u narednom periodu, prepoznati značaj i ulogu Zavoda, jačati kadrovski kapacitet i potencijal zaposlenih na opšte zadovoljstvo Vlade i zaposlenih u Zavodu. Angažovanjem stručnog potencijala zaposlenih i izradom kvalitetnih planskih, analitičkih i studijskih dokumenata koje Zavod radi, lakše će biti realizovati najvažnije strateške ciljeve Vlade FBiH, prvenstveno one koji se odnose na toliko željeni i očekivani privredni rast, rast zaposlenosti, te rast ukupnog životnog standarda građana Federacije BiH.

Na kraju, moram priznati da imam veliko zadovoljstvo i izuzetnu čast što sam na čelu Federalnog zavoda za programiranje razvoja koji slavi ovaj, veoma značajan jubilej, 70 godina postojanja.

Sarajevo, januar 2016. godine

Ljubiša Đapan,
Direktor Federalnog zavoda za programiranje razvoja

ISTORIJAT RAZVOJNOG PLANIRANJA U BIH I ISKUSTVA IZ SVIJETA

Planiranje u svijetu

Sistematično i uređeno planiranje se prvi put počinje primjenjivati poslije drugog svjetskog rata u mnogim zemljama Evrope. Međutim, i prije toga su postajali i radili su se planovi na različitim kontinentima i državama svijeta. Naime, prvi su se planovi pojavili u kolonijama sa ciljem da se poboljša, prije svega, transportna infrastruktura kako bi se unaprijedio sistem eksploatacije prirodnih i drugih resursa. Tako je Belgijska vlada 1906. godine izradila višegodišnji investicijski plan razvitka željezničke mreže i rudnika u Belgijskom Kongu, dok je prvi integralni razvojni plan za desetogodišnje razdoblje pokrenuo britanski guverner Zlatne Obale (današnja Gana) 1910. godine.

U Bosni i Hercegovini, na međustranačkoj konferenciji održanoj dana 10. juna 1912. godine, tadašnji ministar finansija Leon Bilinski je izložio svoj investicioni program zahtijevajući i očekujući bezrezervnu podršku. Kako je većina u Vladi odlučila usvojiti program uz određene izmjene za koje nije bio ministar finansija, Bilinski je na to poručio da će investicioni program provesti uz pomoć Sabora. Nakon toga, Vlada je u cjelini prihvatila ministrov investicioni program i izglasala budžet, što predstavlja prvi plan koji je donesen u BiH. Takođe, kao i u drugim kolonijalnim zemljama, i ovaj plan je bio zasnovan na razvoju željezničke infrastrukture, kako bi se unaprijedila i ubrzala eksploatacija ruda, šuma i drugih prirodnih resursa. Ovo je prvi pisani trag u Bosni i Hercegovini koji daje naznake planiranja.

Dvije godine poslije Oktobarske revolucije, u Sovjetskom Savezu je uveden centralistički model planiranja, zamišljen kao pokretački i upravljački mehanizam socijalističkog gospodarstva kojim se zamjenjuje tržište. Na 8. kongresu boljševičke partije 1919. godine usvojen je program u kojem, između ostalog stoji: "Naš je cilj maksimalna centralizacija proizvodnje sveobuhvatnim, obveznim ekonomskim planom." U skladu s ovim ciljem, osnovana je još za vrijeme građanskog rata 1921. godine, Državna planska komisija, ali je prvi petogodišnji plan izrađen i usvojen tek 1928. godine (za razdoblje 1929.-1933.), s težištem na brzom industrijalizaciji ekonomski zaostale, agrarne zemlje. Do punog zamaha industrijalizacije (s težištem na tzv. teškoj industriji) došlo je za vrijeme Drugog petogodišnjeg plana 1933.-1937. a slijedio je niz od ukupno trinaest petogodišnjih planova. Posljednji je bio petogodišnji plan 1991.-1995., ali njegova realizacija nije ni započeta zbog raspada Sovjetskoga Saveza. Ključna ideja centralističkog, rigidnog sovjetskog modela ekonomskog planiranja bila je državno usmjeravanje i reguliranje gospodarske djelatnosti i razvitka bez posredstva tržišta.

Ubrzo poslije Sovjetskog saveza, glavni administrator države Mysore u južnoj Indiji, je 1933. godine pripremio desetogodišnji plan udvostručenja nacionalnog dohotka u toj indijskoj državi, da bi nekoliko godina poslije, godine 1938., indijski Nacionalni Kongres osnovao Komitet za planiranje. Komitet je imao zadatak da izradi desetogodišnji plan razvitka Indije kojemu je cilj bio udvostručiti društveni proizvod.

Planiranje, pogotovo centralističko, je posebno bilo važno u Drugom svjetskom ratu. Obzirom da je to jedan od najvećih ratova u istoriji čovječanstva, zahtijevao je ogromne materijalne i ljudske resurse, te su planiranje i mobilizacija svih raspoloživih resursa u

ratne svrhe bili od ključne važnosti za uspjeh na ratištima za sve zemlje. U Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji je razvijeno posebno planiranje proizvodnje i planska raspodjela strateških sirovina i reprodukcionog materijala. S druge strane, nacistička Njemačka je, takođe radila planove. Prvi petogodišnji plan (1936.-1940.) je izrađen sa ciljem razvijanja ratne ekonomije u mirnodopsko vrijeme, odnosno cilj tog plana je bio izgradnja i stvaranje potrebne infrastrukture za vođenje rata u budućnosti. Glavni ciljevi tog plana su razvoj vojne industrije i pojačano naoružavanje uz poseban naglasak na istraživanju i razvoju novih oružja, zatim održavanje niskog nivoa nezaposlenosti kroz javne radove, te razvijanje autonomne ekonomije koja je nezavisna od uvoza (posebno je bio cilj povećati proizvodnju željeza, čelika, hrane, umjetne gume, te proizvodnju nafte iz uglja). Iako je plan važio do 1940. godine, on je produžen na neograničeno vrijeme. Međutim, nakon rata, tadašnja zapadna Njemačka nije prihvatila makroekonomsko planiranje kao metodu usklađivanja i usmjeravanja privrednog razvoja, ali su pojedine savezne države FR Njemačke radile planove svog ekonomskog razvoja, a savezna ministarstva prometa i zdravstva su pripremila višegodišnje programe razvijanja svojih djelatnosti.

Značajan doprinos ekonomskom planiranju u zapadnoj Europi, poslije Drugog svjetskog rata dao je godine 1948. tzv. Marshallov plan (European Recovery Program), kojim se od svake zemlje sudionice tražilo da izradi četverogodišnji plan obnove i godišnje operativne planove koji su postali osnova vladinih politika i djelovanja.

Kada je završen Marshallov plan, neke zapadne zemlje su nastavile sa planiranjem kao metodom usklađivanja i usmjeravanja svoga privrednog razvoja.

Uvidjevši značaj i važnost planiranja kroz ratne planove, Vlada Velike Britanije je naložila da se poslije završetka rata pokrene planiranje u kolonijama. Zato je Royal Colonial Office godine 1945. od svih britanskih kolonija, odnosno od njihovih guvernera, zatražio da pripreme desetogodišnje planove razvoja. Ti planovi su bili osnova na temelju koje su kolonije i uprave dobijale sredstva iz državnog budžeta Velike Britanije.

Laburistička vlada u Velikoj Britaniji je uspostavila 1947. godine Odbor za ekonomsko planiranje (Economic Planning Board) sastavljen od predstavnika poslodavaca i sindikata i Upravu za centralno planiranje (Central Planning Staff) u okviru Ministarstva finansija sa zadatkom da se izradi dugoročni plan razvitka, ali osim petogodišnjeg plana za period 1948. - 1952. nijedan drugi plan nije objavljen.

Konzervativna vlada je 1962. godine osnovala Nacionalno vijeće za ekonomski razvoj (National Economic Development Council), koje je pripremilo makroekonomske projekcije za period 1962.-1970., sa prosječnom godišnjom stopom ekonomskog rasta u procentu od 4% (značajno povećanje u odnosu na prijašnju stopu od 2,5%) i mjere ekonomske politike potrebne za realizaciju toga cilja.

Laburistička vlada koja je došla na vlast 1964. godine intenzivirala je planiranje osnivanjem planskih ureda u Sjevernoj Irskoj, Jugozapadnoj Engleskoj, Škotskoj i Velsu.

Takođe, francuska vlada, po ugledu na Veliku Britaniju, 1946. godine je izradila desetogodišnji razvojni plan za svoje kolonije (1947.-1956.), sa glavnim ciljem da se kolonije razvijaju kao integralni dio francuske ekonomije, i da što više potpomognu razvoju Francuske. Slične su planove izradile za svoje kolonije Portugal, Belgija i Nizozemska.

Međutim, francuska vlada nije planirala samo za kolonije, ona je 1947. godine izradila i usvojila plan modernizacije i obnove francuske privrede (tzv. Moneov plan) za period 1947.-1952. Ovaj plan je izrađen i lansiran pod parolom „modernizacija ili dekadencija“, a ključni preduslov za postizanje ciljeva u dugoročnom razvoju je koncentracija investicija za modernizaciju i proširenje izvjesnog broja ključnih industrijskih grana, kao što su proizvodnja električne energije i čelika. Iako je prvobitno predviđeno da Moneov plan bude završen i implementiran do 1950. godine, prolongiran je dva puta (1952. i 1953. godine), te su u skladu s tim revidirani i kvantitativni ciljevi.

Ubrzo nakon ovog perioda, Francuska je donijela svoj drugi četverogodišnji plan, te je nastavila i dalje redovito donositi srednjoročne planove. U tu svrhu, francuska vlada je osnovala poseban ured za planiranje (Commissariat au Plan) i razvila vlastitu metodologiju planiranja i instrumente njegove realizacije.

Pod utjecajem francuskog indikativnog planiranja, i u Belgiji je formiran tzv. Biro za programiranje čiji je zadatak bio da izučava opšte ciljeve ekonomske politike i podnosi vladi prijedloge implementacije, te radi srednjoročne planove privrednog i društvenog razvoja, a posebno planove javnih investicija. Belgijska vlada je usvojila četverogodišnji plan 1962.-1965. kojim su projicirane godišnje stope rasta u procentu od 4%.

Holandija je prvi put poslije drugog svjetskog rata izradila plan razvoja za period 1948.-1952. Taj plan je, za razliku od drugih zemalja, imao drugačiji fokus. Naime, Holandija je iz rata izišla sa punom zaposlenošću i izgrađenim sistemom finansijske kontrole koji je razvijen tokom rata, radi suzbijanja inflacije i najefikasnije raspodjele nedovoljno raspoloživih sredstava. Posebno mjesto u planu razvoja, zauzimala je potreba za daljom industrijalizacijom zemlje. Brza ekspanzija industrijskog sektora je bila nužna kako bi se obezbijedilo zaposlenje za radnu snagu koja se ubrzano povećavala. Pri tome je trebalo voditi računa o platnom bilansu koji je bio u velikom debalansu, što je opredijelilo belgijsku vladu da industrijalizacija bude što je moguće više izvozno orijentisana.

Prvi dugoročni plan u Norveškoj je izrađen za period 1948.-1952. godine. Norveški plan je u to vrijeme bio jedan od najpotpunijih planova obnove. Međutim, tadašnje norveške planere je zabrinjavala mogućnost da održavanje pune zaposlenosti nakon rata može biti ugrožena od određenih deflacionih uticaja iz inostranstva, jer je u to vrijeme norveška privreda u mnogome zavisila od trgovinskih veza sa inostranstvom. Takođe, karakteristika tog perioda za Norvešku je da je norveška imala relativno razvijen administrativni aparat, prilično pouzdane statističke podatke, te političku stabilnost koja je postojala u to vrijeme. Sve je to olakšalo Norveškoj vladi da izradi sveobuhvatan plan razvoja. Nakon ovog početnog plana obnove, norveška vlada donosi drugi plan razvoja 1954. godine, treći 1962. godine itd. U tom periodu Norveška počinje izradu godišnjih budžetskih planova koji su, zapravo, bili projekcije makroekonomskih parametara, programi javnih investicija i popis mjera ekonomske politike iz četverogodišnjeg plana čija se realizacija planirala na godišnjem nivou. Dakle, godišnji planovi su predstavljali akcione programe vlade i okvir za pripremu državnog budžeta. Planiranje je bilo koordinisano od strane Odbora za ekonomske odnose pri vladi na čelu sa premijerom.

U Švedskoj je poslije Drugog svjetskog rata srednjoročno planiranje bilo povjeravano različitim povremenim komisijama koje su osnivane od strane ministarstva finansija. U radu komisija osigurana je pomoć različitih istraživačkih instituta. Naknadno je zbog brže i

lakše izrade planova i izvještaja o realizaciji osnovan Savjet za ekonomsko planiranje kojeg su činili direktori nekoliko istraživačkih instituta u zemlji i koji je imao zadatak da organizuje istraživači rad i koordinira rad na izradi analiza ekonomske situacije u zemlji i razvojnih planova. Ovaj Savjet je pomagao u pripremi višegodišnjih projekcija budžeta i makroekonomskih parametara, izradi godišnjih budžeta itd. Nakon izvjesnog vremena, ovom savjetu je dat još veći značaj kada je na čelo savjeta postavljen ministar finansija, a u sastav ulaze predstavnici drugih ministarstava i institucija, akademske zajednice, poslodavaca i sl.

Tursko ekonomsko planiranje datira još iz januara davne 1934. godine, kada je turska vlada usvojila prvi turski plan razvoja koji je imao za cilj podizanje životnog standarda, kao i smanjenje deficita platnog bilansa koji je u to vrijeme bio veliki. Drugi petogodišnji plan je usvojen 1938. godine, a fokus je stavljen na eksploataciju prirodnih bogatstava praćen industrijalizacijom zemlje i razvojem cijelog niza industrijskih grana. Takođe, prvi put se nastojalo da se industrijalizacija proširi i na istočne dijelove zemlje koji su prednjačili po zaostalosti u ekonomskom razvoju.

Prema tome, može se zaključiti da su se u pedesetim i šezdesetim godinama 20. vijeka, ekonomski, odnosno razvojni planovi, u raznim oblicima, s različitim ambicijama i različitim uspjehom izrađivali u većini zemalja zapadne Europe. Pored najrazvijenijih zemalja, planovi su se radili i u Italiji, Španiji, Grčkoj, Portugalu, Irskoj, na Malti i drugim evropskim zemljama.

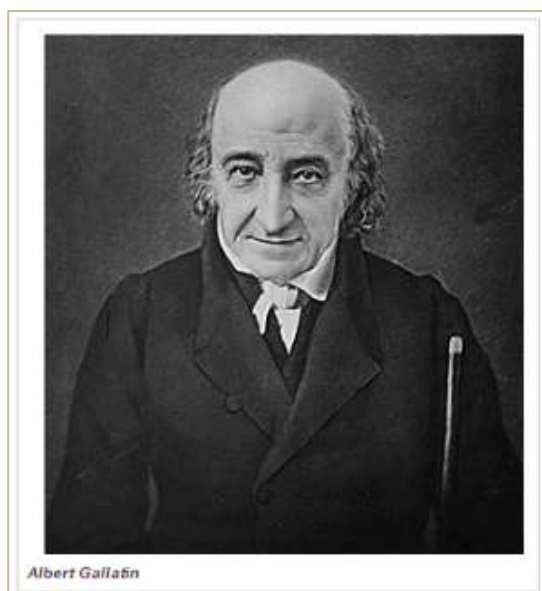
Nakon završetka Drugog svjetskog rata, i azijske zemlje koje su proglasile nezavisnost, shvatile su da je donošenje razvojnih planova izuzetno važno za njihov razvoj. Pored Indije, koja je snažno naslijedila praksu planiranja koju je provodila Velika Britanija na njenom tlu, takođe se ističu i Filipini, koji su 1947. godine osnovali Centralnu plansku agenciju, koja je te iste godine izradila razvojni plan za razdoblje 1947. - 1951. Slično je učinila i Burma u kojoj je planiranje bilo ustavna kategorija sa slijedećom ustavnom odredbom: „Ekonomski život zemlje mora biti planiran da bi se povećalo nacionalno bogatstvo, da bi se poboljšali uvjeti života naroda i podigao njegov kulturni standard, kako bi se učvrstila neovisnost zemlje i ojačala njezina obrambena sposobnost.“ Veliki poticaj širenju razvojnog planiranja u Aziji imalo je usvajanje Colombo plana za ekonomski razvitak. (1951. - 1957.), u koji su bili uključeni Cejlon, Indija, Pakistan, Malezija, Singapur i Sjeverni Borneo.

Planiranje u Africi, takođe su započele kolonijalne sile, a nastavljeno je i poslije sticanja nezavisnosti. U prvoj fazi planiranja razvoja u Africi 60-ih godina prošlog vijeka, bilo je razvijeno izrazito centralizirano planiranje na period od tri do pet godina. U ovom periodu, najmanje 32 afričke zemlje su imale nacionalne planove razvoja. Ova prva generacija razvojnih planova se dalje razvijala i usavršavala sve do 80-ih godina. Planovi razvoja su promovisali razvoj ekonomije generisan od strane države uz korištenje raspoloživih prirodnih resursa. To je doprinjelo da u većini proizvodnih sektora postoje jaka državna preduzeća. Međutim, razvojni planovi afričkih zemalja iz 60-ih godina su imali ograničen uspjeh.

Nedostatak u planskim dokumentima afričkih zemalja su ambiciozni, teško ostvarivi ciljevi, ali i loša implementacija zacrtanih ciljeva kao posljedica institucionalnih i birokratskih slabosti, te političke nestabilnosti. Poseban doprinos unapređenju razvojnog planiranja u Africi su dale Ujedinjene nacije koje su 1962. godine osnovale Afrički institut za ekonomski razvoj i planiranje (IDEP) koji je imao zadatak da pomogne svim afričkim zemljama u razvoju ljudskih kapaciteta za dalju izgradnju i društveno ekonomski razvoj afričkih zajednica. SAD ima dugu tradiciju izrade planova. U stvari, planiranje je kao koncept duboko ukorijenjeno u američkoj kulturi bilo da se radi o razvoju porodičnih farmi, transkontinentalne željeznice, velikih brana hidro-elektrana na jugu i zapadu, ili međudržavnog sistema autoputeva. Ne samo da su ovi i drugi karakteristični elementi američke kulture i ekonomije proizvod nacionalnog planiranja, već je i sama federalna vlada nastojala u velikoj mjeri razvijati sistem za nacionalno planiranje kao pretpostavke za ubrzani rast. Prvi put se planiranje u SAD spominje još davne 1785. godine kada se donosi Uredba koja propisuje pravougaoni izgled posjeda u Old Northwest-u, što predstavlja prvi pisani trag o planiranju, u ovom slučaju izgledu posjeda.

Međutim, prvi veliki nacionalni plan nosi ime tadašnjeg ministra finansija u vladi Thomasa Jeffersona, Alberta Gallatina, tzv. "Gallatin plan" iz 1808. godine. U plan je ugrađena vizija razvoja SAD-a, „stvaranje istinski demokratskog društva kroz planiranje naselja na cijelom kontinentu“. Ovo se postiglo prodajom savezne (državne) zemlje sa ciljem da društvom dominiraju nezavisni privatni farmeri, koji će biti povezani sa naprednim američkim gradovima i svjetskim tržištem. S tim ciljem, savezna država je finansirala izgradnju mreže puteva i pruga kako bi se razvila najproduktivnija ekonomija u svijetu. Nakon toga, 1818. godine, u svom govoru pred Kongresom, Henry Clay je predložio plan kojeg je nazvao „Američki sistem“ i kojim su formirani federalni fondovi za razvoj nacionalne ekonomije. Kombiniranjem različitih carinskih tarifa, cilj je bio unapređenje i poboljšanje infrastrukture kao što su cestovna i željeznička mreža, te plovni putevi.

Albert Gallatin

U ovom periodu dosta rasprava se vodilo oko uspostavljanja sistema planiranja, u prvom redu prostornog planiranja, te je početkom 20. vijeka, tačnije 1909. godine održana prva konferencija o planiranju razvoja grada Vašingtona. Ova konferencija je utoliko značajna jer je uspostavila naučni sistem planiranja razvoja glavnog grada SAD-a, a kasnije i drugih gradova i saveznih država. Tako je 1922. godine, savezna država Los Angeles osnovala Regionalnu plansku komisiju, prvu takve vrste u SAD-u.

U periodu 1933.-1942., osnovan je Nacionalni odbor za planiranje (National Planning Board) koji je u potpunosti oblikovan 1939. godine kada je stavljen pod direktnu kontrolu predsjednika SAD-a i preimenovan u Nacionalni odbor za planiranje resursa. Budući da je to vrijeme velike recesije koja je trajala od 1929. godine, u skladu sa tadašnjim ekonomskim teorijama, ideja je bila da se ekonomija u SAD-u pokrene velikim javnim

radovima koji bi po principu multiplikatora pokrenuli sve segmete ekonomije. Dakle, u samom početku postojanja Odbora, cilj je bio planiranje javnih radova u zemlji, davanje savjeta oko programa javnih radova, podsticanje države, gradova i lokalnog nivoa na planiranje, koordiniranje aktivnosti na federalnom nivou i izrada programa za istraživanja koji su bili značajni u to vrijeme u SAD-u. Ovaj odbor je ukinut odlukom Kongresa 1942. godine kada je uvedeno planiranje u uslovima rata, da bi nakon rata, planiranje razvoja dobilo posebnu dimenziju na svim nivoima vlasti i morala ga je raditi cijelokupna javna administracija SAD-a.

Planiranje u BiH od Drugog svjetskog rata do 1991. godine

Godine 1941., tadašnja Jugoslavija je bila napadnuta, okupirana i podjeljena između neprijatelja, što je izazvalo otpor koji se razvio u narodnooslobodilački rat vođen Komunističkom partijom. Vođena komunistima, Jugoslavija je postala saveznik SSSR-a, što se moralo odraziti i na promjene u strukturi privrede. Stara Jugoslavija je bila kapitalistički ustrojena, dok je nova Jugoslavija bila socijalistička. Prije rata, ekonomski rast je bio usporen, vladala je depresija, te je tržište i tržišna ekonomija zamjenjena centralnim planiranjem i planskom ekonomijom. Procjene govore, da je Jugoslavija u Drugom svjetskom ratu izgubila više od milion ljudi, privreda je bila u potpunosti razrušena, sa procijenjenom štetom od 9 mld. tadašnjih američkih dolara.

Poslijeratni razvoj društveno-ekonomskog sistema Jugoslavije karakteriše se krupnim preobražajima i prošao je kroz različite faze. U skladu sa promjenama ekonomskog sistema, paralelno su se odvijale promjene i u sistemu planiranja kao i u ulozi koju planiranje i tržište imaju u regulisanju privrednog razvoja.

Te promjene su u početku podrazumijevale administrativno-centralistički mehanizam usmjeravanja privrednog razvoja, a kasnije i sve veću orijentaciju na tržišne i druge decentralizovane mehanizme odlučivanja kroz rastuću ulogu nižih društveno-političkih zajednica.

Pri tome su se najvažnije promjene dešavale u periodu neposredno poslije rata, a ogledale su se u prvoj nacionalizaciji privrednih društava koja se desila 6. decembra 1946. godine i drugoj nacionalizaciji od 29. aprila 1948. godine, čime se praktično ukinuo privatni sektor, te donošenju agrarne reforme koja je započeta još 1945. godine.

Paralelno sa ovim procesima, 1947. godine je izrađen prvi petogodišnji plan razvoja za cijelu Jugoslaviju. Da bi petogodišnji plan mogao biti izrađen trebalo je u toku 1946. godine donijeti i izvršiti niz pripremnih mjera. Tako su usvojeni propisi o jednoobraznom knjigovodstvu, kalkulaciji i statističkoj službi. Uvedeno je normiranje rada i tehničko normiranje. U maju 1946. godine donesen je Zakon o općedržavnom planu i državnim organima za planiranje. Ovaj plan, na saveznom nivou, je predviđao dostizanje zapadnoevropskog dohotka po stanovniku za 5 godina. To se nije dogodilo, ali je ovaj plan pomogao da zemlja ubrzano krene u industrijalizaciju. S druge strane, jake ideološke veze sa SSSR-om su onemogućile Jugoslaviju da učestvuju u tzv. Maršalovom planu kojem se, na jedan indirektan način, naknadno priključila. Činjenica je da je prvi petogodišnji plan napravljen u insitucionalnom i suštinskom smislu po uzoru na tadašnji

SSSR. Razvijana je etatiistička ili dirigitirana ekonomija po uzoru na SSSR, izvršena je potpuna nacionalizacija i kolektivizacija poljoprivrede itd. Međutim, Jugoslavija se nije željela povinovati sve većem pritisku od strane SSSR-a za jačom i većom subordinacijom na svim poljima, te je 1948. godine donesena rezolucija koju su potpisale sve komunističke partije svijeta koja je izopćila jugoslovenske komuniste iz socijalističkog tabora, što je uzrokovalo i nužne promjene u privrednom sistemu i sistemu planiranja Jugoslavije.

Sve do početka 50-ih godina prošlog vijeka, privreda u bivšoj Jugoslaviji, pa prema tome i u republikama i pokrajinama, je imala sve karakteristike centralističkog sistema planiranja. Planiranje je bilo zamišljeno kao bitno oruđe za direktno i centralizovano rukovođenje privredom. U toku početne etape poslijeratnog privrednog razvoja, ovaj sistem je znatno uticao na povećanje stope akumulacije i koncentraciju investicija i materijalnih i ljudskih resursa, s ciljem da se izvrši temeljna strukturalna transformacija privrede. Već krajem četrdesetih i početkom pedesetih godina pristupilo se donošenju petogodišnjih (srednjoročnih) planova razvoja. Prvi petogodišnji plan je usvojen za period 1947. - 1951. godine, drugi za period 1957. - 1961. (za period 1951. - 1956. godine nije donošen), zatim slijedi treći plan (1961. - 1965.), pa 1965. - 1971., potom 1971. - 1976. godine i tako redom. Tako je planiranje i programiranje, uz visok stepen autonomije, postalo trajan i stabilan elemenat ukupnog privrednog i društvenog razvoja u Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini.

U periodu nakon prvog petogodišnjeg plana koji karakteriše uvođenje samoupravnog privrednog sistema bitno su izmjenjeni kako funkcije planiranja, tako i značaj tržišne regulacije privrede. Gledajući u cjelini period nakon 1952. godine, može se konstatovati da su se privredni procesi odvijali uz simultano djelovanje planskog usmjeravanja i tržišne regulacije. Pri tom se centralističko planiranje postepeno zamijenilo planiranjem tzv. globalnih proporcija, a upravljanje razvojem se zasnivalo, s jedne strane, na sve širem uvođenju raznovrsnih privredno-sistemskih i ekonomsko-političkih mjera koje su razvoj usmjeravale u pravcu planom postavljenih ciljeva, a s druge strane, na značajnom ispoljavanju djelovanja tržišnog mehanizma, tj. inicijative i ekonomske zainteresovanosti privrednih subjekata.

Razvitak jugoslavenskih federalnih jedinica, 1952-1988.

u cijenama 1972.

	Porast DP po stanovniku Jugoslavija = 100		Stanovništvo		Stope rasta		
			Miliijuni		Stope rasta 1952-1988	DP 1952 - 1988	DP po stanovniku 1952 - 1988
	1953	1988	1952	1988			
Razvijene regije							
Slovenija	161	200	1,49	1,95	0,75	5,7	4,9
Hrvatska	116	129	3,91	4,68	0,50	5,3	4,8
Vojvodina	100	118	1,70	2,05	0,52	6,0*	5,5*
Srbija (bez pokrajina)	97	100	4,40	5,84	0,79	5,2	4,4
Manje razvijene regije							
Bosna i Hercegovina	86	65	2,79	4,48	1,32	4,9	3,6
Crna Gora	75	71	0,42	0,64	1,20	5,3	4,1
Makedonija	68	65	1,28	2,11	1,40	5,6	4,2
Kosovo	46	24	0,79	1,94	2,52	5,5	3,0
Jugoslavija	100	100	16,80	23,69	0,96	5,5	4,5

* Stope rasta nisu sasvim komparabilne sa drugim jer je bazna godina bila izrazito niska: 1952. bila je najlošija poslijeratna godina, a u Vojvodini je poljoprivreda posebno važna.

Izvor: SGJ 1981. i 1989, Beograd, SZS.

Kad je u pitanju razvoj Bosne i Hercegovine u periodu poslije 1944. godine, vidljivo je da je BiH bila zaostala zemlja sa vrlo niskim nivoom razvoja, uz to je pretrpjela i velika ratna razaranja u toku drugog svjetskog rata obzirom da su se sve glavne ofanzive i bitke odigrale na području Bosne i Hercegovine. To je sa druge strane, prouzrokovalo i velike ljudske gubitke civilnog stanovništva, obzirom da su se dešavala česta osvajanja gradova i naselja od vojski različitog ideološkog ubjeđenja.

Procjene su da je Bosna i Hercegovina pretpjela najveće demografske gubitke u cijeloj Jugoslaviji, odnosno da se stanovništvo poslije 1945. godine smanjilo za preko 20% ili 480.000 stanovnika, od čega je oko 100.000 pad prirodnog priraštaja, dok ostatak od 380.000 predstavlja stvarni demografski gubitak (oko 50.000 ljudi se odselilo u toku i neposredno posle rata, dok ostatak od 330.000 predstavlja poginule). Dakle, jasno je da je Bosna i Hercegovina u demografskom smislu bila devastirana i pred njom je bio veliki izazov u budućnosti.

	1948.		1953.		1961.	
	SFRJ	BiH	SFRJ	BiH	SFRJ	BiH
Pismeni	9.275.561	1.025.493	9.976.677	1.269.769	11.730.555	1.603.131
Nepismeni	3.162.941	834.805	3.404.429	853.151	2.880.860	772.685
Nepismenih (%)	(25,43%)	(44,87%)	(25,44%)	(40,19%)	(19,72%)	(32,52%)
% nepismenih						
10-19	14,0	30,4	12,2	23,3	5,1	11,6
20-34	16,3	37,4	16,3	31,2	13,0	24,7
35-64	34,6	62,5	36,7	63,0	29,1	53,9
65 i više	55,7	81,9	54,7	81,5	43,9	70,4
Stanovništvo SFRJ i BiH prema kriteriju pismenosti 1948.-1953.-1961.						

Izvor: Dr.: Vera Katz, Društveni i ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine 1945. – 1953., str. 57

Nakon Drugog svjetskog rata, i privreda Bosne i Hercegovine je bila devastirana. Procjene su da je potpuno bilo uništeno 38 rudnika, dok je 49 rudnika bilo oštećeno. Preko 98 različitih industrijskih preduzeća je bilo potpuno uništeno, dok je 174 preduzeća bilo manje ili više oštećeno. Takođe, poljoprivreda je pretrpjela ogromne štete, obzirom da je najveći broj stočnog fonda i poljoprivrednih mašina izuziman za potrebe vojske. Procjenjuje se da je na taj način uništeno preko 1,7 mil. grla razne stoke, 110 traktora, 89 parnih mašina, 2140 raznih motora, 2100 vršalica itd. I šumski fond je pretrpio ogromne štete, uništeno je preko 9.000 ha nezrele šume, te 4.000 ha rasadnika, 28 lokomotiva, 209 vagona i više od 300 pilana različitog kapaciteta. Devastirana je i saobraćajna infrastruktura, koja je pretrpjela ogromne štete, pri čemu je uništeno preko 1.400 km pruge, 12 mostova, 7 km tunela, preko 2.000 teretnih i 700 putničkih vagona, 142 lokomotive itd. Zdravstvo, koje je bilo skromnih kapaciteta i prije rata, takođe je nastradalo. Uništeno je preko 26 bolnica, 140 bolničkih motornih vozila, 260 bolničkih ležaja itd. U ratu je uništeno preko 75.000 seoskih stambenih jedinica i preko 30.000 gradskih stambenih jedinica. Ovo pokazuje koliko su privreda i društvo u Bosni i Hercegovini bili materijalno i demografski iscrpljeni, te se od nove vlasti poslije rata očekivalo da se svi preostali resursi stave u funkciju saniranja šteta i dovođenja bar na prijeratno stanje u najkraćem mogućem roku.

Godine 1948. prosječan stanovnik BiH imao je samo 23 godine, no predviđao mu se najkraći životni vijek na jugoslovenskoj razini, osam godina kraći od prosječnog. Uz sve to zabilježeno je i katastrofalnih 44,87% nepismenih, uz osobito poražavajući postotak nepismenih u ženskom dijelu populacije. U to vrijeme, jedan broj radnika je bio zaposlen, uglavnom u drvenoj industriji, rudarstvu, građevinarstvu i trgovini, ali sve skupa premalo i nedovoljno za potrebe tadašnje zemlje.

Pred BiH je bio dug period ubrzanog razvoja i korjenitih strukturnih promjena u privredi i cijeloj socijalnoj sferi. Prvi Ustav Narodne Republike Bosne i Hercegovine donesen je 31. decembra 1946. godine. Prema članu 3. Ustava, Narodna Republika Bosna i Hercegovina obuhvata „područja sadašnjih okruga: banjalučkog, bihačkog, dobojskog, hercegovačkog, sarajevskog, travničkog, tuzlanskog i područja Grada Sarajeva.“

Godina	Broj stanovnika		Pokazatelj kretanja (1948 =100)	
	Općinska središta	Ostala naselja	Općinska središta	Ostala naselja
1948.	439.356	2.124.952	100	100
1953.	537.688	2.309.771	122	109

Podaci o kretanju broja stanovnika u općinskim središtima i naseljima

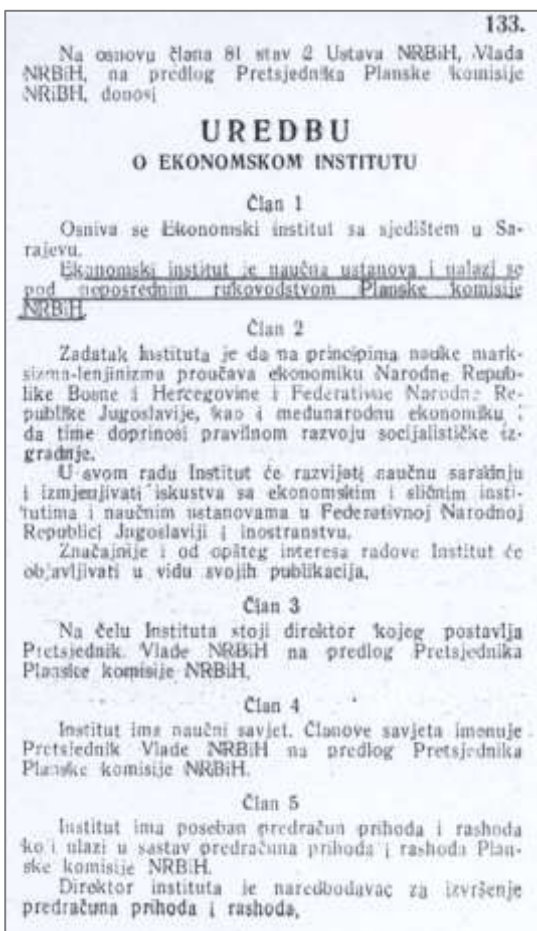
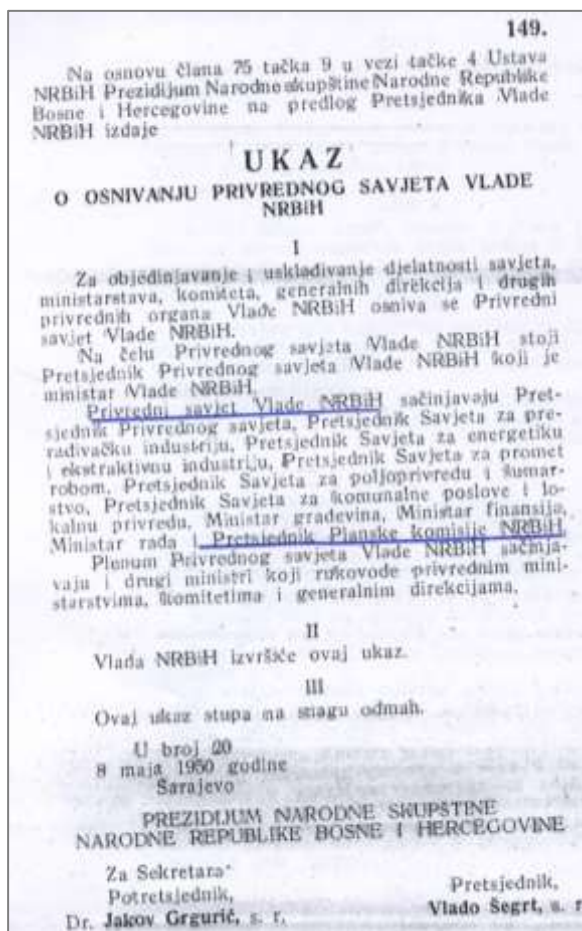
Izvor: Dr.: Vera Katz, Društveni i ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine 1945. – 1953., str. 40

Uvažavajući trenutni istorijsko-politički trenutak, odlukom Skupštine Narodne Republike Bosne i Hercegovine 1946. godine, osnovana je institucija za planiranje razvoja, koja je nazvana Planska komisija. Prvi predsjednik komisije je bio Hasan Brkić, ministar finansija u Vladi NR BiH. Zadatak ove komisije je bio, po uzoru na slične komisije koje su formirane u tadašnjem SSSR-u, da kreiraju prve poslijeratne planove razvoja. Nakon formiranja komisije, ista je pristupila izradi prvog petogodišnjeg plana razvoja, koji je usvojen na skupštini dana 27. juna 1947. godine, a stupio je na snagu 17 dana poslije usvajanja. Ono što je zanimljivo u ovom slučaju je da je prvi plan usvojen u formi zakona.

U maju 1950. godine, Prezidijum Narodne skupštine NRBiH je osnovao privredni savjet Vlade NRBiH. Koliko je u to vrijeme Planska komisija imala važnu ulogu, govori i činjenica da je u sastav Planskog savjeta, između ostalih, ušao i predsjednik Planske komisije.

Na prijedlog Planske komisije, uredbom Vlade NRBiH iz aprila 1950. godine, osnovan je ekonomski institut pod neposrednim rukovodstvom Planske komisije.

Osnova petogodišnjeg plana razvoja 1947. – 1951. je industrijalizacija i elektrifikacija, te izgradnja teške industrije, kao glavnog uslova za dalje jačanje i rekonstrukciju ostalih grana privrede. Sa teškom industrijom planirano je da se razvija industrija robe široke potrošnje, čija proizvodnja kontinuirano utiče na podizanje životnog standarda. S druge strane, pretpostavka sa kojom su planeri polazili prilikom izrade ovog plana je da će se porastom industrijske, povećati i unaprijediti poljoprivredna proizvodnja koja će dati industriji potrebne sirovine obezbjeđujući tržište poljoprivrednim proizvodima. Takođe, ovaj petogodišnji plan, koji se donosio u svim republikama i na saveznom nivou, je trebao da osigura da se otklone neravnomjernosti u privrednom razvoju pojedinih narodnih republika, pri čemu je Bosna i Hercegovina bila jedna od najnerazvijenijih republika u tom periodu.

Prvim petogodišnjim planom je predviđeno da će do 1951. godine vrijednost industrijske proizvodnje porasti za 10,5 puta u odnosu na 1939. godinu, dok bi se investicije trebale povećati za 7 puta u odnosu na 1946. godinu.

DILO II
UPOREDBNI PLANOVII

Glava IV
PLAN PROIZVODNJE PO GRANAMA

Član 21
Plan industrije po količinama

Vrsta	1939. g.		1951. g.		1951. g. u % prma 1939. g.
	1939. g.	1951. g.	1939. g.	1951. g.	
Uglji					
Nemetali					
Sirovi bari	t	3.585	15.000	419	
Miješeni bari	t	1.337	5.000	409	
Kremen	t	2.796	35.000	897	
Vatrootakna glina	t	1.337	5.000	439	
Metalna industrija					
Gradišinske mašine	t	—	350	—	
Poljoprivredne mašine	t	180	1.650	394	
od toga:					
Plagovi	kom.	2.700	6.350	235,5	
Uredaji za radnje i fabrike	t	—	3.180	—	
Šešerni liv	t	500	5.100	1020	
Mašine za obradu drveta	kom.	—	160	—	
Gradišinske stolarijske stvari	t	180	577	443	
Zavrtnji i zakovci	t	—	1.650	—	
Sprege, alat i pribor za glodanje metala i instrumenti	t	—	85	—	
Pešionice	t	—	100	—	
Proizvedni kalupovi	t	—	519	—	
Hemijska industrija					
Sapun	t	229	805	356	
Kačunak	1000 m ³	17	269	1577	
Teperstinska ulja	t	40	356	894	
Kalafonij	t	159	2.750	1820	
Firnis	t	44	1.854	4235	
Plin	1000 m ³	329	4.504	436	
Ugljen, dioksid	t	—	4.000	—	
Okupak, oksidativni emulgatori	t	—	1.825	—	
Textilna industrija					
Pamučna pređa	t	—	5.500	—	
Vunena pređa	t	—	1.244	—	
Lanena pređa	t	—	540	—	
Pamučne tkanine 1000 m	—	3.040	35.000	818	
Vunene tkanine 1000 m	—	—	3.000	—	
Lanene tkanine 1000 m	—	—	2.500	—	
Trikotna	kg	280.000	395.000	117	
Vata	kg	125.380	142.500	112	
Pozumantena	kg	11.790	12.000	101,9	
Čikani	m ²	15.180	16.000	105,9	
Kondicija	m	—	645.000	—	
Industrija kože i kože					
Krupa	t	30	230	733	
Donja koža	t	24	269	1196	
gornja koža u 10 ³ fusi	—	470	839	179	
Srednja koža u 10 ³ fusi	—	1.100	3.155	287	
Obleka u 10 ³ pari	—	300	700	233	
Krmo u 10 ³ kom.	—	—	180	—	
Prehranbena industrija					
Biljno ulje	t	—	4.000	—	
Sobnosnata mla i mast	t	—	5.900	—	
Konservirana voda i povrća	t	—	17.000	—	
Pivo	m	30.000	120.000	400	
Tjestenine	t	550	9.000	1636	
Konzervirano mlijeko i mlijekne preradine	t	—	49.000	—	
Pecivo	t	—	52.000	—	
Stočna hrana	t	—	16.000	—	
Bomboni	t	15 ³	2.000	13333	
Špinat	kg	3.500	35.000	1.000	
Industrija građevinskog materijala					
Gips sirovci u 1000 t	—	4 ³	60	1.224	
Gips pečetci u 1000 t	—	1 ³	50	5.000	
Granitna bloka u 1000 kom.	—	1,6	35	2.156	
Kneč u 1000 t	—	1 ³	110	11.000	
Kamenolom u 1000 t	—	—	0,26	—	
Gradišinske lake ploče u 1000 m ²	—	—	1.000	—	

3090 II

САРЖЕНН ДУКТ

Члани 41

	1939 г.	1951 г.	1951 г. u % prma 1939 г.
Proizvodnja			
grobna (100 m ³)	304	1.059	157
Od toga:			
vata (100 m ³)	521	803	121
Površina			
matuljaka (ha)	28	12	41
Štolarske			
Broj stoke (1000 kom.)			
Konja skupna	2528	190	72
Od toga:			
kože	92,5	47	71,62
Gorila skupna	967,1	1.000	103
Od toga:			
krava	389,9	406	134,98
Svinja skupna	416	790	190
Od toga:			
krava za priplod	80,1	121	149
Ovaca skupna	1.945,7	1.000	103
Od toga:			
ovaca za priplod	1.234,8	1.800	146
Zinje	2.965,7	4.600	154,9
Proizvodstvo stoke			
Tržina skupna			
odraslog goveda kg	140	153	110
Tržina klase svinje kg	60	80	133
Prinos mlijeka po kravici (litara)	900	1.200	133
Prinos ovaca po mci kg	1,8	1,20	120
Stočna proizvodnja (100 m³)			
meno	4.100	4.364	106
mont	340	432	127
mijeko	64.835	81.360	125
vata	178	190	111
jaja (1000 kom/100.000)	261.500	177	
koža skupna (1000 kom.)	300	104	104
koža svinja (1000 kom.)	1.100	1.000	91

	1939 г.	1951 г.	1951 г. u % prma 1939 г.
Mehanizacija poljoprivrede:			
1) Poljoprivredne mašinske stanice			
Broj poljoprivrednih mašinskih stanica	12	25	208
Broj odjeljaka mašinskih stanica	7	3	43
Broj traktora (kom.)	346	443	128
Broj motornih traktora (15 KS — kom.)	374	605,5	160
Broj traktorski plugova (kom.)	365	405	115
Broj vlačica (kom.)	—	432	—
Površine obradene traktorima (ukupno otupje) (1000 ha)	33	128	325
Ukupno otupje na 1 hektar kod 15 KS (ha)	94	296	267
2) Poljoprivredne mašine i aparate (kom.)			
specijal plugovi	67.000		
spahije	9.000		
ramenjačice	100		
kolice	900		

	1939 г.	1951 г.	1951 г. u % prma 1939 г.
vlačice (motorne)		1.200	
vlačice (H L)		432	
trajeri		2.000	
kosiljaci		2	
Mehanizacija poljoprivrede:			
1) Materijal drvna stupova (100 m ³)	302	2.400	2.410
2) Strojstva za razlita			
mla (1): glavni kameni	100	100	100
namet i nametni			
preradi	60	100	166
vata: karbonski	50	300	1.000
strojstva za razlitanje	30	80	266

Члан 28

Plan proizvodnje lumarstva

	1939 г.	1951 г.	1951 г. u % prma 1939 г.
Ukupna drvna masa za			
izlita (1000 m ³):			
čeljanji	3.000	1.910	64
ličari	3.200	2.400	75
Stoje u šikarima i zap-			
letnim lumarima	1.550	1.290	83
Od toga:			
a) drvna masa za			
motostroje			
čeljanji	2.360	1.040	61
ličari	2.360	1.660	70
b) drvna masa za lokalne			
potrebe:			
čeljanji	50	42	84
ličari	200	106	45
c) drvna masa za potrebe			
sele:			
čeljanji	600	290	47
ličari	1.075	916	57
Sporozilni proizvodni i			
osnala	12	980	8.116
Ukupno ličje	200	1.290	645
plodovi	30	500	2.500
Ukupno materije za			
kožarsku industriju	150	300	200

Члан 29

Plan sadnja

	1939 г.	1951 г.	1951 г. u % prma 1939 г.
1) Javni sadnja			
Ukupna roba			
(1000 t)	333.900	620.800	245
Broj kamena (komada)	360	1.700	455
Broj piljaka			
(komada)	75	245	225
Namot priklada (t)	250	490	196
Broj automata (komada)	65	285	438
Broj zvezdastih putnika			
(1000 putnika)	1.300	3.020	214
Broj putničkih kola			
(komada)	15	55	366
Koeficijent iskorisćiva-			
nja	—	72%	
2) Putni			
vozovi	6.081	6.220	103
Duljina putera za kolo			
Od toga:			
za savremenim kolo-			
vozom (kom)	34	124	365

Страна 412		СЛУЖБЕНИ ЛИСТ			Број 31		
Члан 26							
Plan trgovine i snabdijevanja		1951 g.	1952 g.	1953 g.	1951 g.	1952 g.	1953 g.
1) Ukupni volumen robnog prometa na malo mil. dinara	6.700	15.300	228		11	32	290
2) Društvena ishrana							
Menze i narodni restorani (broj)	78	133	144				
Broj izdatih obroka (1000 obroka)	3.560	25.000	702				
Državni restorani (broj)	7	40	570				
Broj izdatih obroka (1000 obroka)	383	1.950	509				
3) Hoteli i turizam							
Hoteli (broj)					11	32	290
Broj noćivanja (1000 noćivanja)					155	344	221
Turistički hoteli (broj)					—	20	—
Broj turističkih posjetilaca (1000 posjetilaca)					6	78	1.300
Broj dnevnih boravaka (1000 boravaka)					43	231	537

Plan razvoja NR BiH 1947. - 1951. je postavio temelje daljeg razvoja Bosne i Hercegovine sve do polovine 1980-ih godina. On je pretpostavljao razvoj ne samo privrednih djelatnosti, nego i cijele društvene zajednice. U tom smislu, u ovom planu su postavljeni temelji razvoja nauke i kulture. Članom 6. stav 5. Zakona o petogodišnjem planu razvoja, omogućen je razvoj nauke i umjetnosti, te je planirano formiranje univerziteta u Sarajevu sa slijedećim fakultetima: medicinskim, pravnim, filozofskim, ekonomskim, metalurškim i visokom školom za planinsko gazdovanje. Ovaj plan je predviđao i razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite, smanjenje nepismenosti, razvoj predškolskog odgoja itd. Prvi petogodišnji plan je obavezao Vladu NR BiH da utvrđuje i donosi tekuće planove, uredbe i druge podzakonske akte u cilju ostvarenja (implementacije) petogodišnjeg plana razvoja, kao i da vrši sistematsko provjeravanje izvršenja i izvještavanje o izvršenju plana. Zaista, nema sumnje da je ovaj plan postavio temelje budućeg razvoja naše države i predstavlja, generalno gledano, jedan od prvih dostupnih planova razvoja Bosne i Hercegovine.

Naravno, izrada prvog petogodišnjeg plana je proizvela i neka dodatna pitanja i probleme koji su se morali u budućnosti rješavati. Naime, izrada plana, odnosno priprema analitičke osnove kao i buduća željena dostignuća su zahtjevali i dodatna znanja i kapacitet Planske komisije, ali i šire društveno političke zajednice. Sama implementacija plana, kako je to definisano i Zakonom o petogodišnjem planu, zahtijevala je praćenje i izještavanje ostvarenja plana, što je u tom vremenu predstavljalo ogroman napor. U tom smislu, budući da su se u praksu uvodile potpuno nove struke koje nisu do tada postojale, tadašnja Vlada NRBiH je dana 23. septembra 1947. godine donijela Uredbu o struci planiranja, kojom

se prvi put definišu zvanja koja obuhvataju poslove pripreme, izrade i provjeravanja izvršenja planova razvoja privrede NR BiH, pojedinih njenih grana, privrednih planova narodnih odbora, kao i planova pojedinih privrednih ustanova i preduzeća.

2) Zvanja		
Član 2		
Zvanje i osnovni poslovi zvanja u struci planiranja jesu:		
Red. br.	Zvanje	Osnovni poslovi zvanja
1	Mlađi planer	Obavljanje stručnih poslova planiranja za koje nije potrebna viša sprema, po uputstvima službenika viših zvanja ove struke.
2	Planer	Samostalno obavljanje pojedinih stručnih poslova planiranja.
3	Mlađi planer ekonomista (inženjer)	Obavljanje stručnih poslova planiranja za koje je potrebna viša sprema, po uputstvima službenika viših zvanja ove struke.
4	Planer ekonomista (inženjer)	Samostalno obavljanje stručnih poslova planiranja za koje je potrebna viša sprema.
5	Viši planer ekonomista (inženjer)	Rukovođenje određenom grupom poslova planiranja.
6	Savjetnik za planiranje	Vršenje i rukovođenje poslovima planiranja određene privredne grane odnosno određenog sektora opšeg (sintetičkog) planiranja i proučavanje i obrađivanje složenih problema struke planiranja.
7	Viši savjetnik za planiranje	Vršenje i rukovođenje poslovima planiranja grupe privrednih grana odnosno sektora opšeg (sintetičkog) planiranja i naučno proučavanje i obrađivanje najstroženijih problema i davanje mišljenja i predloga za njihovo rješavanje.

Zvanja u smislu uredbe koja su prvi put definisana su: mlađi planer, planer, mlađi planer ekonomista, planer ekonomista, viši planer ekonomista, savjetnik za planiranje i viši savjetnik za planiranje.

6) Završne odredbe	
Član 14	
Prevođenje službenika u zvanja iz člana 2 ove uredbe izvršiće nadležni član Vlade, predsjednik komiteta odnosno komisije Vlade, Generalni sekretar Vlade i nadležni izvršni narodni odbori u saglasnosti sa Predsjednikom vlade.	
U izuzetnim i naročitim slučajevima može stariješina odnosno organ nadležan za postavljenje da postavi na određene položaje službenike ne određujući im zvanja iz ove uredbe.	
Član 15	
Predsjednik Planske komisije u saglasnosti sa Predsjednikom vlade može ukidati i mijenjati već ustanovljena zvanja, ili uvesti nova zvanja u struci planiranja.	
Član 16	
Predsjednik vlade izvršiće raspored zvanja iz člana 2 ove uredbe u vrste u smislu člana 12 Zakona o državnim službenicima.	
Član 17	
Ovlašćuje se Predsjednik Planske komisije da u sporazumu sa Predsjednikom vlade izdaje potrebna uputstva za sprovođenje ove uredbe.	
Član 18	
Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Narodne Republike Bosne i Hercegovine.	
VI. broj 960 23 septembra 1947 g. Sarajevo	
Predsjednik Vlade NRBiH, Rodoljub Colaković, s. r.	
Predsjednik Planske komisije, Hasan Brkić, s. r.	

Ako pogledamo izvršenje prvog petogodišnjeg plana, možemo reći da je praktično do konca 1948. godine došlo do dostizanja proizvodnje iz 1939. godine. Međutim, u 1949. godini dolazi do pada BDP koji traje 2 godine, a uzrokovan je, prije svega, tadašnjim zategnutim odnosima sa SSSR-om, da bi 1951. godine ponovo zabilježena visoka stopa rasta koja je vratila rast BDP-a na nivo od prije dvije godine. Ovako visoka stopa rasta je bila rezultat visokih prinosa u poljoprivredi jer je u tim godinama bio izuzetno visok udio poljoprivrede u ukupnom BDP-u Jugoslavije i NR BiH.

Dakle, činjenica je da su u tom periodu proizvodnja i zaposlenost značajno porasli. Međutim, porast produktivnosti je bio skroman, a tehnološki progres mjeran standardnim metodama bio je čak i negativan. Prekomjerne i pogrešno strukturirane investicije uzrokovale su negativnu graničnu efikasnost investicija. Zbog toga je javna potrošnja bila nepotrebno na niskom nivou.

Poslije četverogodišnjeg razdoblja centralističko-etatističkog upravljanja društvom i privredom po sovjetskom uzoru, godine 1949. dolazi do raskida sa Sovjetskim Savezom i postepeno se uvodi novi samoupravni, tržišno-planski socijalistički model što je uzrokovalo i promjenu modela planiranja. Godine 1952., administrativno planiranje se počinje postupno zamjenjivati onim što se zvalo "planiranje globalnih proporcija".

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ФНРЈ“ излази по потреби, у списном, збојском, класичном и машиничком издању. — Отисак по 10 руба. — Тешкоћа прикуп код Народне банке ФНРЈ за прегледу, бр. 1001-00000. — Текући износ издавања продаје 1001-07000.

Уторак, 1 јануар 1952

БЕОГРАД

БРОЈ 1

ГОД. VIII

Цео лист број је 20. — Листања претплате за 1952 годину износе 800. — Лист, у 10 издатајница 1500. — Издања: Улица Краљева Марка бр. 1. — Телефон: Раднија 28-814, Административна 26-778, Издавање продаје 22-419, Техничка претплата 25-814.

1.

РЕЗОЛУЦИЈА

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА 1952 ГОДИНУ

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Саветног већа и Већа народа, одржаној на дан 29 децембра 1951 године, на основу чл. 3 став 2 и чл. 13 став 3 Пословника Народне скупштине ФНРЈ за извршне седнице Саветног већа и Већа народа и у вези са чл. 44 став 2 тач. 12 Устава ФНРЈ, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Одлучује се Влада ФНРЈ да привремено, до доношења Закона о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину, извршује савезни друштвени план на основу Предлога друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину који је Влада доставила Народној скупштини 28 децембра 1951 године.

II. Влада ФНРЈ доставља Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину, сагласно чл. 21 Закона о планирању убрђавању народним привредом, на мишљење и примедбе народним скупштинама народних република, радничким скупштинама привредних уједињења, привредним коморама и трговинским и републиканским организацијама синдиката и удружених организација.

III. Влада ФНРЈ подноси Предлог закона о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину Народној скупштини, одвојено одвојено за привредни план и финансије, докључно сагласно са чл. 61 Народне скупштине пре које мора 1952 године моћи усвојити Закон о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину. Са предлогом закона Влада ће поднети и потребну документацију као и оне мишљења и примедбе извршних тела и организација које она не буде усвојила.

IV. Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину мора се одмах објавити ради његове дискусије и јавности.

Бр. 391

30 децембра 1951 године

Београд

Потпредседник

Већа народа,

Митра Митровић, с. р.

Председник

Саветног већа,

Владимир Савић, с. р.

2.

РЕЗОЛУЦИЈА

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА САВЕЗНОГ БУЏЕТА ЗА 1952 ГОДИНУ

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Саветног већа и Већа народа, одржаној на дан 29 децембра 1951 године, на основу чл. 3 став 2 и чл. 13

став 3 Пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Саветног већа и Већа народа и у вези са чл. 44 став 2 тач. 12 Устава ФНРЈ, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Предлог савезног буџета за 1952 годину, који је Влада ФНРЈ поднела Народној скупштини 28 децембра 1951 године, упућује се на разматрање одвојено за привредни план и финансије.

II. Влада ФНРЈ доставља Народној скупштини, одвојено одвојено за привредни план и финансије, потпуни текст Предлога закона о савезном буџету за 1952 годину, заједно с његовим прилозима, довољно на време да би Народна скупштина могла прегледати и усвојити Закон о савезном буџету за 1952 годину најкаже до краја марта 1952 године.

III. Народна скупштина одобрава привремено буџет социјалног осигурања у износу од 71 милијарде 400 милиона динара, који је као анекс поднела Предлогу савезног буџета за 1952 годину.

IV. Одлучује се Влада ФНРЈ да може и пре доношења Закона о савезном буџету за 1952 годину утврдити нов систем финансирања социјалног осигурања и у вези с тим допуну одговарајуће прописе.

Ако се тим прописима буде одступило од одредаба постојећих закона и уколико они не буду садржани у Предлогу закона о савезном буџету за 1952 годину, Влада ће одговарајуће мере поднети на потврду Народној скупштини на њеном пролећном заседању.

Бр. 392

30 децембра 1951 године

Београд

Потпредседник

Већа народа,

Митра Митровић, с. р.

Председник

Саветног већа,

Владимир Савић, с. р.

3.

ОДЛУКА

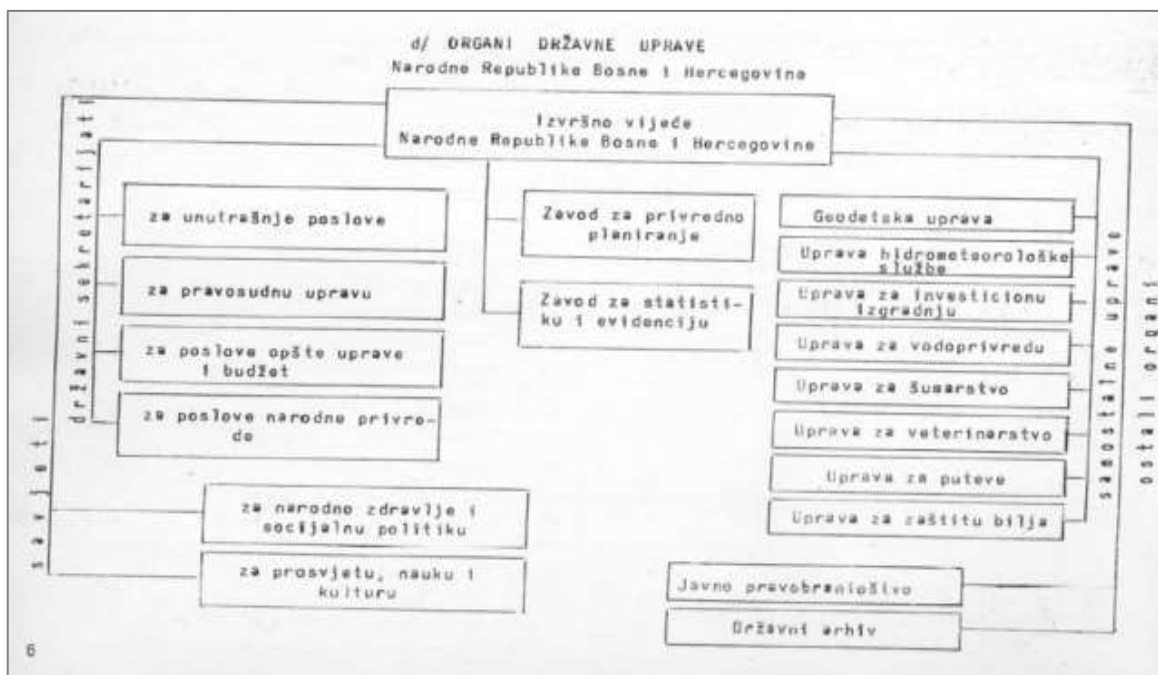
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УКАЗА ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ИЗМЕЂУ IV РЕДОВНОГ И П ВАМРЕДНОГ ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ (II САЗИВА), САГЛАСНО ЧЛАНУ 74, ТАЧ. 6, 13 И 15 УСТАВА ФНРЈ

На основу члана 74 тач. 6, 13 и 15 Устава ФНРЈ и чл. 3 и 13 Пословника Народне скупштине ФНРЈ на заједничкој седници Саветног већа и Већа народа, Народна скупштина ФНРЈ на својој XII заједничкој седници одржаној на II ванредном заседању (II сазиву) 28 децембра 1951 године, доноси следећу одлуку:

Потврђује се укази које је Президијум Народне скупштине ФНРЈ допao на основу чл. 74, тач. 6, 13

Globalni planski ciljevi i parametri pružali su svim ostalim nositeljima planiranja orijentaciju i makroekonomski okvir u kojem su se kretali (ili se morali kretati) njihovi planovi, ali je utjecaj išao i u obratnom smjeru - odozdo prema gore, što je moralo povećati konzistenciju i ostvarivost planova.

U skladu sa tim promjenama, Planska komisija koja je predstavljala ad hoc tijelo je prestala da postoji od 29. januara 1953. godine, kada je osnovan Zavod za privredno planiranje NR BiH.

Djelatnost Zavoda je bila proučavanje stanja i razvoja privrede, izrada republičkih privrednih planova, praćenje i analiza izvršenja tih planova, izrada metodologije planiranja i rada organa za planiranje. U skladu s tim, u novom planskom sistemu su se inkorporirale tri funkcije planiranja i to: usmjeravajuća, informacijska i koordinacijska.

Od svih funkcija, najvažnija je svakako bila usmjeravajuća funkcija. Ona se, prije svega, sastojala u definiranju razvojnih ciljeva i prioriteta. Ti su ciljevi morali biti izraz potreba, preferencija i interesa društva kao cjeline i njegovih građana, a odnosili su se uglavnom na projekcije optimalne stope rasta, na održavanje stabilnosti tržišta i cijena i na povećanje zaposlenosti i životnoga standarda. Ta tri ključna razvojna cilja nisu bila samo specifičnost jugoslavenskoga planiranja, tako da možemo reći da je do 1960. godine praksa planiranja bila vrlo slična indikativnom planiranju u Francuskoj. Dakle, činjenica je da je tadašnji novi privredni sistem koji se razvijao u periodu 1952.-1960., prvo napustio centralistički (tzv. sovjetski) sistem planiranja, te se preusmjerio u decentralistički sistem u kojem je glavni fokus bio na privrednim subjektima. Baziran je na društvenom vlasništvu i autonomiji privrednih subjekata, kao i na određenoj liberalizaciji na tržištu, prije svega u formi samostalnog određivanja cijena.

Upravo ove promjene su bile osnova za kreiranje drugog petogodišnjeg plana za period 1957.-1961. godine.

Nakon 1960. godine započeto je traganje za novim i prikladnijim metodama organiziranja ekonomije. U tom smislu fokus je bio na tržištu, koje je dobilo još veću ulogu u ekonomskim procesima, ali je ipak bilo mnogo više regulisano nego u kapitalističkim zemljama. Naime, usmjeravajuća funkcija planiranja zasnivala se na pretpostavci da na tržištu djeluju sile koje imaju autoregulacijski učinak, ali tržište kao takvo nije moglo samo po sebi ostvariti poželjnu dinamiku i strukturu ekonomskog razvoja. Iz tog razloga, planiranje je imalo drugačiju ulogu u odnosu na kapitalističke zemlje u kojim se planiranje fokusiralo na prognoziranje budućeg razvoja i osnovnih indikatora razvoja, ali sa druge strane, nije imalo ni normativni karakter kao u sovjetskom modelu planiranja.

Poslijeratni zalet u ekonomskom razvoju koji se dešavao u cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji je počeo da stagnira početkom 60-ih godina prošlog vijeka. Naime, zacrtani stepen razvoja u prethodnim godinama je bio relativno lako dostignut, obzirom da je početna baza bila na veoma niskom nivou, te je državni intervencionizam u tom vremenskom periodu dao dobre rezultate. Međutim, problemi nastaju već krajem 50-ih godina, kada se uviđa da se zacrtane planske kategorije sistematski ne izvršavaju. Upravo u ovom periodu, privredna kretanja su ispoljavala usporeniji tempo porasta proizvodnje, zabilježen je nedovoljan

porast produktivnosti rada uz pojavu neusklađenosti u strukturi proizvodnje i potrošnje. Privredna kretanja bila su pod uticajem značajnih promjena u privrednom sistemu koje su imale bitnog uticaja na uslove privređivanja u svim oblastima privrede. Nedovoljna likvidnost privrednih subjekata, uzrokovala je nedostatak obrtnih sredstava i rast međusobnih obaveza, što se posebno odrazilo na bazu industriju koja je i bila okosnica razvoja privrede. Takođe, jedan od ključnih problema je bio slab izvoz koji je imao duboko usađene korjene u ekonomski sistem zemlje. U oblasti poljoprivrede je došlo do osjetnog pada proizvodnje u odnosu na predviđanja. Naime, ukupan rast poljoprivredne proizvodnje u 1961. godini je iznosio 5% u odnosu na 1960. godinu., a u odnosu na 1959. godinu koja je bila najrodnija godina poslije Drugog svjetskog rata, pad je iznosio više od 11%. Ovakva kretanja poljoprivredne proizvodnje su rezultat nedovoljne razvijenosti i primjene agrotehničkih mjera, te slabe saradnje preduzeća i zadruga sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima.

U petogodišnjem planu privrednog razvoja NR BiH za period 1961. - 1965. bilo je predviđeno povećanje narodnog dohotka za 12,5%, industrijske proizvodnje za 12% (ostvareno 7%), poljoprivredne proizvodnje za 15% (ostvareno 3%) itd. Ostvareni izvoz je bio znatno ispod planiranog, uvoz iznad planiranog, dok je stopa rasta uvoza bila devet puta veća od stope rasta izvoza. Privredne investicije porasle su upola sporije od planiranih. Slična kretanja privrede, uz raskorak s planom, nastavila su se i naredne godine.

U 60-im godinama prošlog vijeka, često se dešavalo da planirane stope rasta ne budu dostignute što se u to vrijeme pripisivalo i neadekvatnom planiranju.

Sve je upućivalo da postoje ozbiljni problemi koje je potrebno riješiti u narednom periodu, ukoliko se želi stabilan ekonomski rast i razvoj. Kao jedan od problema je definisan i nedostatak dugoročnog plana. Naime, dotadašnji sistem planiranja se fokusirao na petogodišnje i godišnje planove, dok nije postojao neki dugoročniji plan. Zbog toga se u 1958. godini počelo razmišljati o izradi dugoročnog programa privrednog razvoja. Međutim, izradi ovog programa se nikad nije ozbiljno pristupilo, tako da dugoročni program razvoja nikada nije usvojen. A bez kvalitetnog dugoročnog plana, teško je imati i dobar srednjoročni plan.

Zbog stagnacije ekonomskog razvoja, bilo je nužno krenuti u reforme koje su trebale omogućiti dalji razvoj. Prvi put se reforme pominju 1961. godine, a kada te reforme nisu uspjele istim se ponovo pristupilo 1965. godine. U decembru 1964. godine, CK SKJ je na Osmom kongresu postigao političku saglasnost o temeljima privredne reforme. Pripremu reforme preuzima posebna grupa koju vodi Boris Kraigher, podpredsjednik Saveznog izvršnog vijeća.

Kraigher je 24. jula 1965. godine u Saveznoj skupštini izložio osnovne elemente reforme koja se sastojala od 5 reformskih ciljeva: stabilizacija cijena, smanjenje vanjskotrgovinskog deficita i reforma deviznog tržišta, prelazak sa ekstenzivne na intenzivnu proizvodnju, dalji razvoj slobodnog tržišta, te razvoj poduzetničkog mentaliteta u preduzećima.

Ovo svojevrsno otvaranje i želja za uvođenjem slobodnog tržišta podržani su i od strane međunarodnih finansijskih institucija. U maju 1965. godine, u Beogradu su razgovarali visoki predstavnici delegacije MMF-a i jugoslovenske vlasti i tada je MMF prvi put odobrio kredit od osamdeset milijuna američkih dolara za neku ekonomsku reformu u socijalističkim zemljama.

Godine 1963., donesen je novi Ustav SFRJ i republika, koji je sadržavao važne novine poput pojmova radne organizacije i radničkog samoupravljanja, pri čemu su uvedene menadžerske metode rukovođenja, što je prošireno i na neprivredne organizacije. Izvršena je i velika deregulacija i decentralizacija sistema plaća i platnih razlika između radnih organizacija, obzirom da političke vlasti više nisu kontrolirale razine plaća, dok veliku autonomiju u odlučivanju dobivaju menadžeri i radnici. Ovim ustavnim promjenama, omogućeno je da se Jugoslavija jače uključuje u svjetske ekonomske tokove i trgovinu, postaje pridruženi član GATT-a, što se odrazilo i na liberalizaciju vanjske trgovine. Upravo je liberalizacija unijela tržišne mehanizme u funkcionisanje privrednih subjekata koji su se takmičili na međunarodnom tržištu za različite vrste poslova, a to su mogli samo jačanjem sopstvene konkurentnosti i efikasnosti tržišne organizacije, koja je u otvorenoj privredi kriterij uspjeha ili neuspjeha.

Novi model društveno-ekonomskih odnosa baziran na društvenom vlasništvu, uvođenju radničkog samoupravljanja koje je omogućilo preduzećima samostalnu ulogu u privredi, te davanju značajnije uloge samom tržištu u regulisanju određenih ekonomskih varijabli, uveo je i novi koncept planiranja. U tom smislu, preduzeća su u samoupravnom sistemu u načelu samostalno donosila svoje planove, rukovodeći se načelom maksimiranja dohotka, ali istovremeno vodeći računa o makroekonomskom okviru društvenih planova.

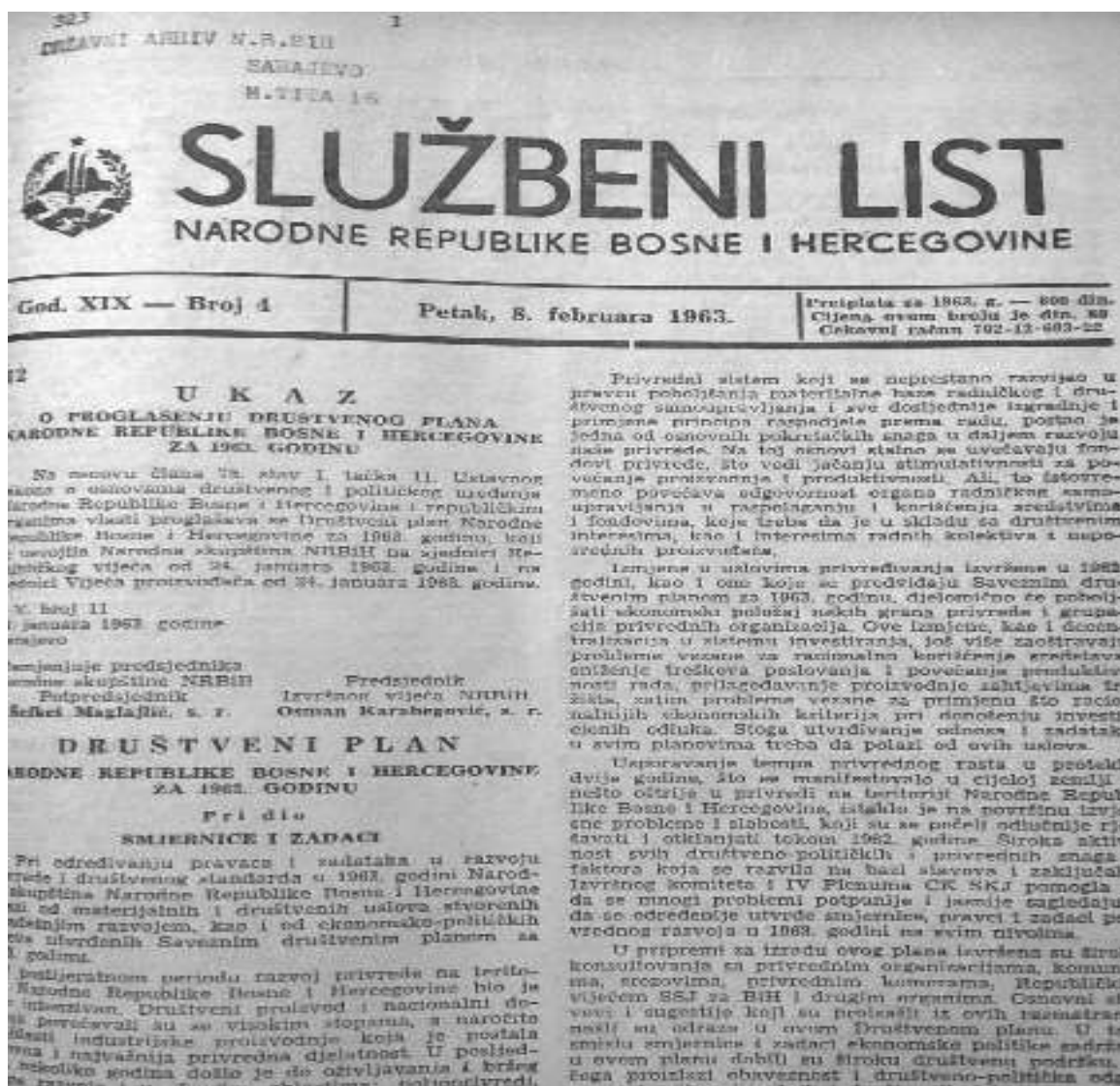
Samoupravljanje je, pored autonomije preduzeća, zahtijevalo i slobodan promet roba i slobodno formiranje cijena, dakle, djelovanje tržišnog mehanizma. Od tržišta se očekivalo da omogući brže prilagođavanje proizvodnje promjenama u potražnji i da motivira samoupravna preduzeća na tehnološke inovacije, na podizanje proizvodnosti rada i kapitala, te na sniženje troškova proizvodnje.

Privrednom reformom iz 1965. godine pokušao se napraviti novi spoj između društvenog vlasništva, tržišta i nove regulativne uloge države. Željelo se uvesti slobodno tržište, ali bez promjena institucija i ekonomskog sistema. Ključni problem je bio uvođenje slobodnog formiranja cijena uz zadržavanje monopolističkih struktura tržišta, pri čemu su se mijenjale ekonomske politike, a nisu ih pratile adekvatne promjene u ekonomskom i političkom uređenju države. Šezdesete godine donose prvo veće usporavanje tempa rasta političko-ekonomskih ciklusa, naglašenu nestabilnost razvoja i nedvosmisleno usporavanje razvoja. Treći plenum CK SKJ je već početkom 1966. godine kritizirao novu reformu, što je bio prvi znak da ne postoji politička podrška najavljenim reformama.

Planiranje u samoupravnom društvu je imalo aktivnu ulogu u društveno-ekonomskom razvitku, usmjeravajući taj razvitak prema usvojenim ciljevima, ali tako da se njegova aktivna uloga prilagodi samoupravljanju i tržištu. Uloga novoga modela planiranja bila je višestruka: definiranje ciljeva društveno-ekonomskog razvitka i u skladu s tim izrada optimalne strategije razvitka, usmjeravanje djelovanja političkih zajednica i samoupravnih preduzeća prema planskim ciljevima i parametrima, i pružanje koncepcijske i

makroekonomske osnove za donošenje zakonskih propisa i mjera ekonomske politike kojim se regulira djelovanje ekonomskih subjekata u skladu sa planom. U tom sistemu decentraliziranog, okvirnog planiranja, broj planskih pokazatelja koji su imali obavezni karakter bio je veoma ograničen.

Ostvarenje planskih ciljeva, planirana dinamika i struktura razvitka nastojali su se postići ne njihovom normativnošću, već na druge, posredne načine, i to ponajprije sudjelovanjem svih ekonomskih subjekata u izradi plana i donošenjem mjera ekonomske politike. Planovi su pripremani i donošeni na nivou federacije, republika, lokalnih društveno-političkih zajednica i preduzeća uz međusobnu saradnju i usklađivanje.

U skladu sa ovim promjenama, u aprilu 1963. godine i Zavod za privredno planiranje mijenja svoj naziv, te nastavlja rad pod nazivom Republički zavod za privredno planiranje, i pod tim nazivom djeluje sve do 1969. godine.

Sama statusna promjena i naziv Zavoda se odražavaju i na redovne aktivnosti, obzirom da se razvijao planski sistem sa ključnom ulogom Zavoda u usmjeravanju i koordinisanju društveno-ekonomskog razvoja u cijeloj zajednici.

Razdoblje od 1960. do 1969. godine može se opisati kao razdoblje krize planiranja kao i općenito krize ekonomskog sistema u Jugoslaviji, što se indirektno odražavalo i na djelovanje i poziciju svih zavoda za planiranje u SFRJ.

Pored reformskih procesa u oblasti ekonomije, dolazi i do određenih promjena u sistemu planiranja. Sredinom 1962. godine, Savezno izvršno vijeće, nezadovoljno analizom službenih organa, povjerilo je tadašnjem Odjeljenju za ekonomska istraživanja Saveznog zavoda za planiranje, zadatak da pripremi preciznu naučnu analizu privredne situacije u zemlji.

Odjeljenje je za potrebe tog zadatka okupilo istaknute ekonomiste iz svih republika, a zbog dobro obavljenog posla naknadno je, posebnom uredbom pretvoreno u Jugoslavenski institut za ekonomska istraživanja čime se uvodio naučno istraživački rad u planiranje ekonomskog razvoja.

Kao jedan od bitnih uzroka neizvršenja planova u drugoj polovini 50-ih i 60-im godinama prošlog vijeka, potencirano je nepostojanje adekvatne metodologije planiranja i zakona o planiranju čije se donošenje odlagalo godinama, tako da se ekonomska politika zasnivala na improvizacijama i stihiji. Neki ekonomski analitičari tog doba su isticali taj problem, pri tome naglašavajući da, umjesto planske tržišne privrede, u Jugoslaviji postoji stihijska tržišna privreda.

Nadalje, u to vrijeme je postojala slaba naučna baza. Ekonomska istraživanja funkcionisanja jugoslavenske privrede su bila nedovoljno stručna i neadekvatna, dok za određena područja ekonomije kao što su monetarno-kreditna politika, javne financije, fiskalna politika, korištenje ekonometrijskih modela itd., u to doba nije postojala ni jedna naučna institucija u zemlji. Može se reći da je naučni pristup planiranju (prije svega u dijelu analiza postojećeg stanja i priprema podloge za planiranje) bio općenito na niskom nivou. Rezultat takvog stanja društveno-ekonomskog sistema i nedovoljno razvijenog sistema planiranja, je privredna nestabilnost, usporavanje rasta, nezaposlenost, nizak životni standard, te sve veće odstupanje realizacije planskih ciljeva od predviđanja. Zbog toga je krajem 60-ih godina došlo do značajnih promjena u sistemu planiranja, kada je prvi put donesen i Zakon o planiranju.

SLUŽBENI LIST

NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

God. XVII — Broj 3.

Ponedjeljak, 23. januar 1961.

Pretpлата za godinu dana 750.-
Cijena ovom broju je Din 150
Cek račun 702-12-2-27

3

U K A Z

O PROGLAŠENJU DRUŠTENOG PLANA PRIVREDNOG RAZVOJA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE OD 1961. DO 1965. GODINE

Na osnovu člana 75. stav 1. tačka II. Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Narodne Republike Bosne i Hercegovine i republičkim organima vlasti proglašava se Društveni plan privrednog razvoja Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1961. do 1965. godine, koji je usvojila Narodna skupština NRBiH na sjednici Republičkog vijeća od 18. januara 1961. godine i na sjednici Vijeća proizvođača od 18. januara 1961. godine.

I. V. broj 1
18. januara 1961. godine
Sarajevo

Predsjednik
Narodne skupštine NRBiH
Đuro Pucar, s. r.

Predsjednik
Izvršnog vijeća NRBiH
Osman Karabegović, s. r.

DRUŠTVENI PLAN PRIVREDNOG RAZVOJA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE OD 1961. DO 1965. GODINE

U V O D

Za određivanje ciljeva ekonomske politike i za utvrđivanje osnovnih pravaca daljeg razvoja privrede Bosne i Hercegovine od posebnog značaja su rezultati ostvareni u dosadašnjem razvoju proizvodnih snaga i socijalističkih društvenih odnosa.

1. U poslijeratnom periodu privreda se na teritoriji NRBiH razvijala brzim tempom i stopa rasta bila je iznad prosjeka za cijelu Jugoslaviju. Nacionalni dohodak je u 1960. godini za oko 2,8 puta veći nego u 1947. godini. To znači da je prosječna godišnja stopa rasta u ovom periodu iznosila 2,7%. Najbrži porast ostvaren je u oblasti industrije. Industrijske proizvoda u 1960. godini je za oko pet puta veće nego u 1947. odnosno rasla je po prosječnoj godišnjoj stopi od 12,2%. Poljoprivredna proizvodnja imala je slično tempo rasta, tako da je njen obim u 1960. godini za 84% veći od prosjeka 1947—

1956. godine. Rast poljoprivredne proizvodnje bio je brži posljednjih godina. Ostale oblasti imale su u prosjeku stope rasta koje su se kretale u rasponu između industrije i poljoprivrede.

Poslijeratni razvoj imao je neujednačen tempo. Nacionalni dohodak u periodu 1948—1952. godine povećavao se po stopi od 5,3%, u periodu 1953—1956. po stopi od 6,8% a u periodu 1957—1960. godine po stopi od 13,2%.

2. Ukupne investicije na teritoriji NRBiH u periodu od 1947—1960. godine iznosile su 1147 milijardi dinara, što od ukupnih jugoslavenskih investicija iznosi 17,2%. Od toga na privredne investicije otpada 930 milijardi ili 81%, a na neprivredne 217 milijardi dinara ili 19%.

Investiciona ulaganja u oblastima privrede imala su neravnomjeran tok u pojedinim periodima poslijeratnog razvoja. U periodu od 1947. do 1956. godine učešće NRBiH u ukupnim jugoslavenskim privrednim investicijama iznosilo je preko 20%. Razlog za ovo je bila intenzivna izgradnja većih kapaciteta bazične industrije i energetike, čime je stvorena baza za dalji brži razvoj privrede. U periodu od 1957. do 1960. godine dolazi do pada investicionih ulaganja u privredi, tako da učešće u ukupnim jugoslavenskim privrednim investicijama iznosi oko 13%, što je uglavnom rezultiralo iz jugoslavenske ekonomske politike ovoga perioda. Investiciona ulaganja u cijelom periodu od 1947. do 1960. godine po jednom stanovniku bila su na nivou prosjernih jugoslavenskih ulaganja.

U ukupnim ulaganjima u privredu industrija je imala pretežno učešće u svim razdobljima poslijeratnog razvoja koje je u periodu od 1947—1960. godine iznosilo oko 65%. Učešće poljoprivrede iznosilo je 4,4%. U periodu od 1957. do 1960. godine dolazi do povećanja učešća u investicionim ulaganjima onih oblasti koje su ranije zaostajale (poljoprivreda 9,2%, trgovina i ugostiteljstvo 5,0%), a učešće industrije smanjuje se na 57%.

3. Brz razvoj privrede u poslijeratnom periodu bio je u najvećoj mjeri rezultat brzog rasta industrijske proizvodnje, a u posljednjem periodu i ostalih oblasti, posebno poljoprivrede. Stope rasta društvenog proizvoda po pojedinim oblastima privrede u poslijeratnom periodu bile su sljedeće:

Privredna oblast	1948— 1952.	1953— 1956.	1957— 1960.	1948— 1960.
Industrija	12.0	11.7	14.3	12.6
Poljoprivreda	—6.2	7.6	10.5	2.9
Šumarstvo	4.3	26.4	12.0	13.5

Napomena: Svi vrednosni pokazatelji obračunati su na bazi cijena iz 1959. godine.

U ovom periodu, sistem izrada planskih dokumenata se sastojao od nekoliko faza. U prvoj fazi izrade plana su se radile različite vrste analiza koje su razmatrale trenutno stanje razvoja i implementaciju prethodinih razvojnih dokumenata, kao i razvojne potencijale u budućnosti. Na osnovu analiza su rađene projekcije ključnih makroekonomskih varijabli. Urađene analize stanja i projekcije osnovnih indikatora su poslužili kao podloga na osnovu koje su, na saveznom nivou definisani okvirni razvojni ciljevi u saradnji sa republičkim zavodima za planiranje. Poslije utvrđivanja strateških ciljeva, kretalo se u drugu fazu izrade planova koja se sastojala od finalizacije saveznog, republičkih i ostalih planova na participativno-dogovornom nivou, u skladu sa tadašnjom ekonomskom doktrinom.

Problemi koji su se javljali u 50-im i 60-im godinama, nastavili su se ispoljavati i 70-ih i 80-ih godina prošlog vijeka. Međutim, i pored toga, privreda u Bosni i Hercegovini je nastavila svoj dalji razvoj tako da u periodu 1971. – 1975. godine dolazi do izjednačenja stopa rasta sa jugoslovenskim prosjekom. Ovo se dijelom može objasniti zato što je u prethodnim decenijama došlo do izgradnje velikih industrijskih kompleksa sa značajnim rastom proizvodnje, što je uticalo na visoke stope rasta (u prvoj polovini 70-ih godina stopa rasta je iznosila oko 5,8%). Sve se to odražavalo i na rast životnog standarda. Tako npr. stopa rasta broja putničkih automobila u periodu do 1977. godine je iznosila prosječno godišnje 26,1%, te je došlo do naglog porasta na 54 automobila na 1000 stanovnika u 1977. godini u odnosu na 4 automobila na 1000 stanovnika u 1965. godini.

Sredinom 70-ih godina postaje sve značajniji disparitet u razvoju kako samih republika i pokrajina, tako i disparitet u razvoju unutar pojedinih republika. Ni BiH nije ostala imuna na ove trendove.

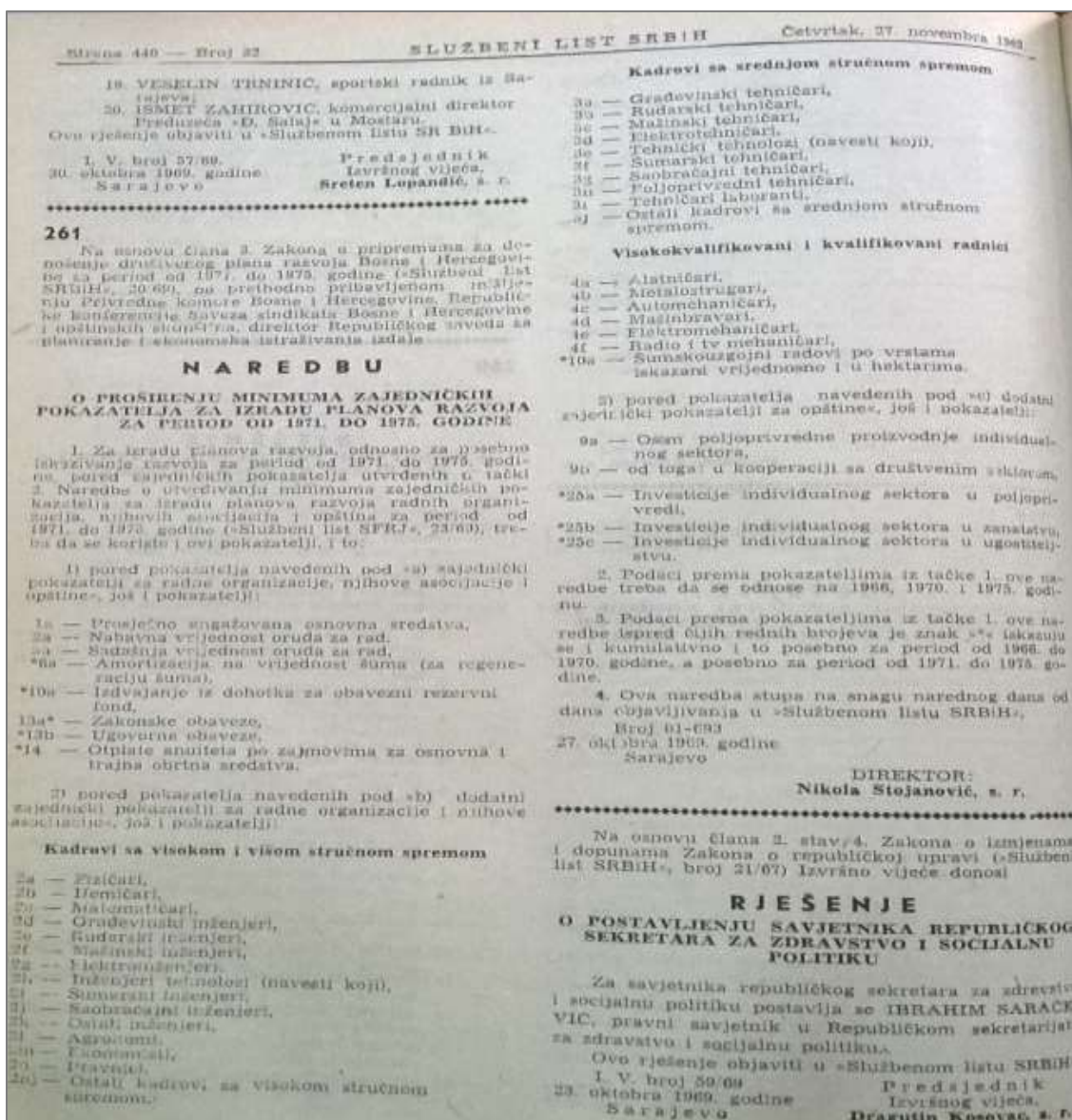
Imajući u vidu kriterije društvenog proizvoda po stanovniku i zaposlenosti na 1000 stanovnika, BiH je u okviru Jugoslavije bila nerazvijena republika. Ono što je posebno zanimljivo je da je u ovom periodu primjetna izrazita nerazvijenost tercijarnog sektora u BiH, koji se ogledao kroz pokazatelj da društveni proizvod trgovine i ugostiteljstva po stanovniku dostiže tek 55% jugoslovenskog prosjeka i samo 27% slovenačkog nivoa. Ovo je posljedica znatno nižeg nivoa životnog standarda stanovništva BiH koji se ogleda u slabijoj kupovnoj moći i strukturi lične potrošnje, odnosno manjoj potrošnji onih proizvoda koji karakterišu viši životni standard.

U to vrijeme, disbalans u razvoju pojedinih regija i općina u Bosni i Hercegovini bio je posljedica dinamičnog privrednog razvoja, baziranog na industrijalizaciji kao osnovnoj polugi razvoja. Ovo je prouzrokovalo da su se najprije razvijala područja koja raspoložu sirovinim i energetske potencijalima i koja su adekvatno saobraćajno povezana.

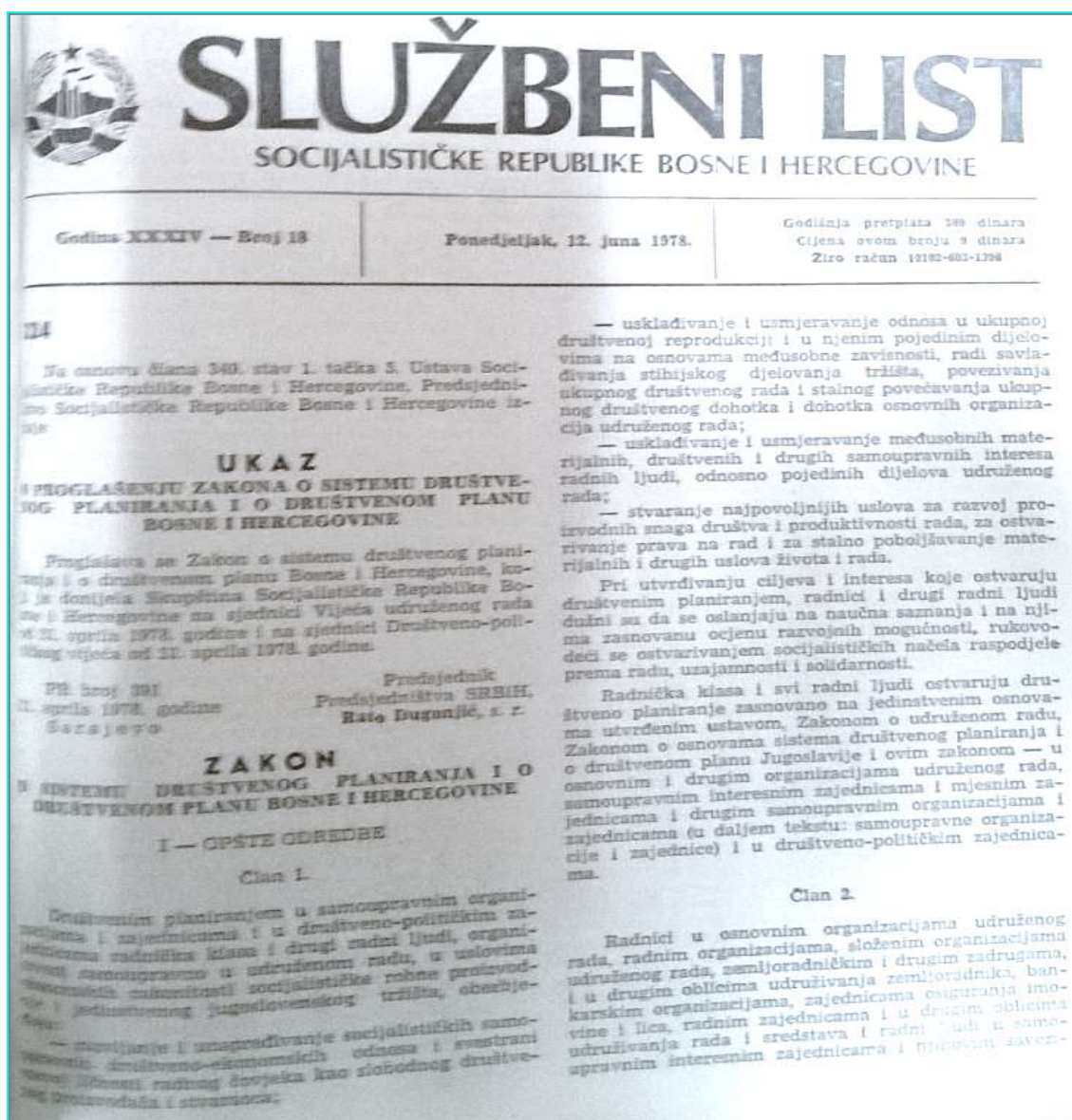

U cilju razvoja nerazvijenih područja u Jugoslaviji je formiran Savezni fond za razvoj privredno nerazvijenih republika i Pokrajine Kosovo sa ciljem da posluži kao realna osnova i materijalna podrška za brži prosperitet ekonomski zaostalih područja. Sredstva ovog fonda su, prije svega, bila namijenjena za izgradnju objekata prerađivačke industrije, a tek onda za unapređenje poljoprivrede, šumarstva, lokalnog saobraćaja i sl. Takođe, u okviru republika su postojali republički fondovi za nerazvijene.

U tom kontekstu i društveni plan razvoja Bosne i Hercegovine za period 1971. - 1975. je postavio za cilj dalji ubrzan rast bruto društvenog proizvoda po stopi od 10%, a glavni cilj je kontinuirano poboljšavanje životnog standarda građana BiH. Takođe, u ovom planu posebno mjesto zauzima i želja i potreba za skladnijim regionalnim razvojem i bržim razvojem nedovoljno razvijenih područja. Ovim petogodišnjim planom je predviđen rast društvenog proizvoda nedovoljno razvijenih područja po višoj stopi za 2 procentna poena iznad prosječne stope cijele Republike. Međutim, planovi su ostvarivani u procentu od oko 80% u odnosu na plan, dok je u pojedinim djelatnostima kao npr. poljoprivredi, ostvarenje bilo još i niže (plan rasta fizičkog obima poljoprivredne proizvodnje u ovom petogodišnjem planu je bio 4% godišnje, a ostvarenje je oko 1,2%). Kao jedan od razloga umanjenih stopa rasta svakako je i naftna kriza koja je pogodila cijeli svijet u 1973. godini, a koja je obilježila cijelo naredno desetljeće. U ovom periodu, na tržištima kapitala širom svijeta je došlo do pada kamatnih stopa što je pojeftinilo zaduživanje. Došlo je do naglog rasta zaduženosti, što je na kraju dovelo do zadovoljavajućih stopa rasta. Međutim, ove stope nisu bile stabilnog karaktera. Procjenjuje se da se u periodu od 1976. do 1980. godine, Jugoslavija zadužila za dodatnih dvadeset milijardi dolara. Trgovinski deficit 1979. godine dostigao je 7.225 milijuna dolara, platni deficit 3.661 milijuna dolara, a inflacija je dostigla nivo od čak 45%.

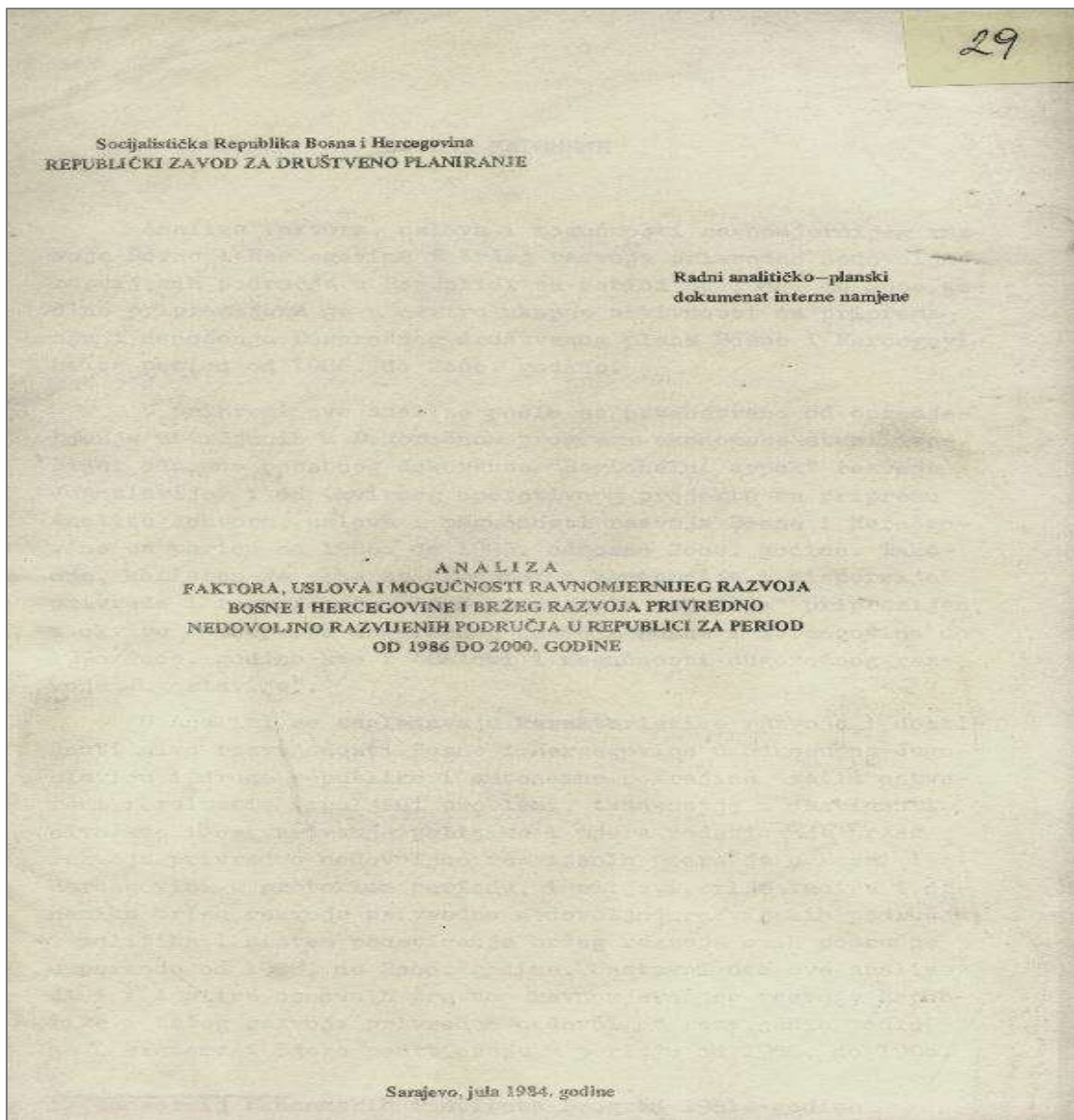
Novim ustavom iz 1974. godine kojim je izvršena značajna decentralizacija, ukazala se potreba donošenja cijelog niza zakona na republičkom nivou koji se tiču ekonomije i planiranja. Svaka republika postaje odgovorna za sopstveni privredni razvoj, način zaduživanja i vraćanja kredita. Tada sve republike bivše SFRJ počinju da zaokružuju svoju privrednu strukturu, pa dolazi do dupliranja kapaciteta mnogih profitabilnih djelatnosti. Do tada se vodilo računa o podjeli rada na jugoslavenskom nivou i industrijski kapaciteti su bili prilično raspoređeni po cijeloj teritoriji Jugoslavije. Takođe, u ovom vremenskom periodu došlo je prvi put i do usvajanja zakona o sistemu planiranja u Jugoslaviji, na osnovu kojeg su sve republike donijele istovjetne zakone.

Osnovna ideja zakona je da se planiranje zasniva na dogovaranju i sporazumjevanju, obzirom da se društveni plan nije samo odnosio na materijalne proporcije i stope rasta. Takođe, kad je u pitanju tehnika planiranja, usvojeni su principi kontinuiranosti i istodobnosti. U tom smislu, prvi princip znači da se planovi kontinuirano pripremaju, te mijenjaju i dopunjavaju na osnovu novih podataka i saznanja. Drugi princip nije najbolje razrađen u zakonu, ali njegova suština je u tome da su svi subjekti obavezni da rade planove istovremeno i za identične periode planiranja, te da planovi moraju biti usklađeni međusobno.

U ovom zakonu su određene i nove funkcije Zavoda za planiranje po kojim bi zavodi trebali da postanu institucije za prikupljanje, prerađivanje i diseminaciju svih raspoloživih informacija. Funkcija planova je da su oni instrument predviđanja s jedne strane, ali isto tako imaju i koordinirajuću funkciju, s druge strane. Međutim, uvođenje obaveze usklađivanja svih planova međusobno, umnogome je iskomplikovalo i usložilo procese izrade istih.

U avgustu 1974. godine se Fond za nerazvijena područja Republike BiH pripaja Zavodu. U ovom periodu Zavod je radio materijale za Skupštinu BiH o razvoju izrazito nerazvijenih opština (kasnije je donesen zakon).

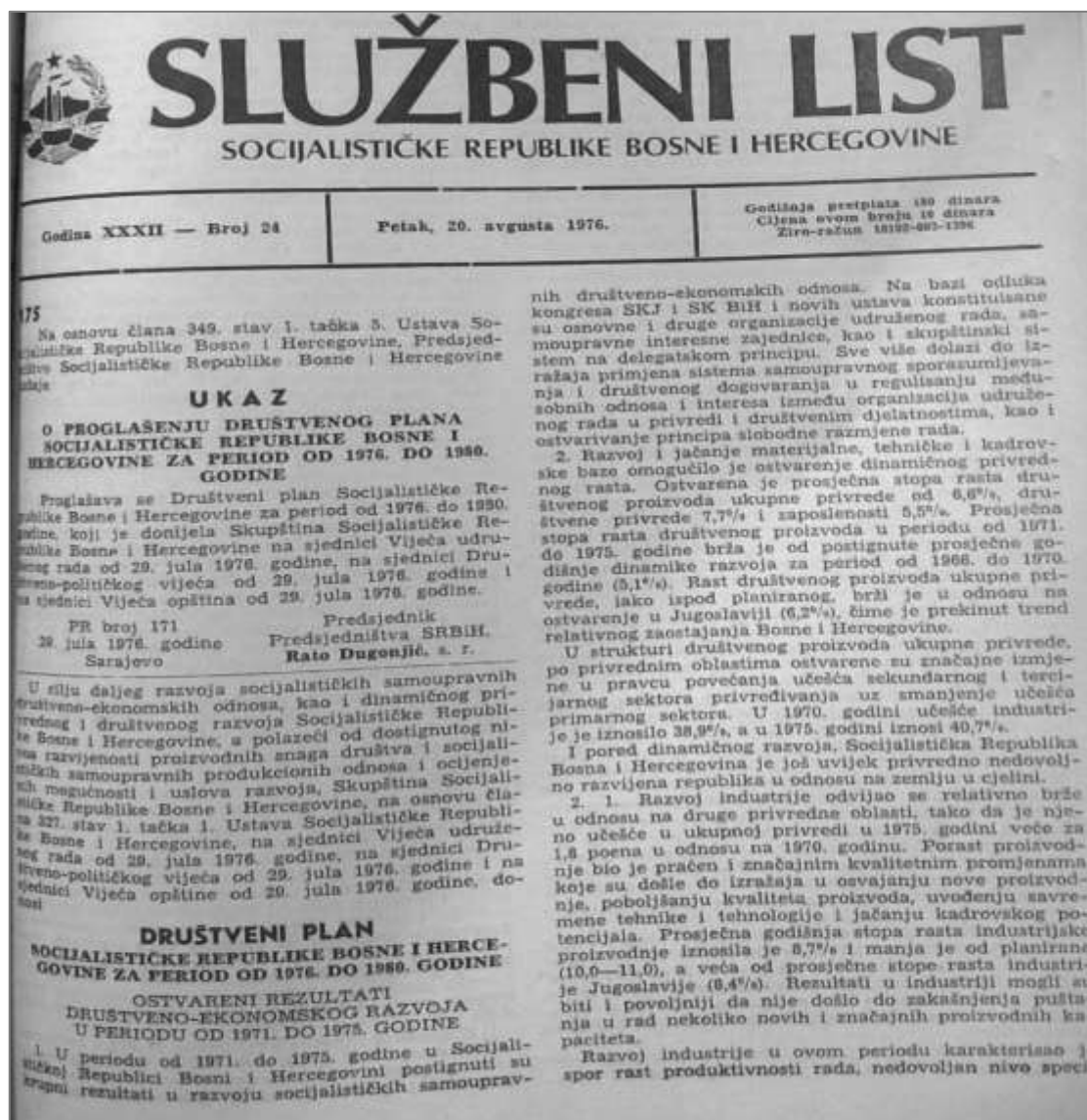
U to vrijeme su propisana tri kriterija za utvrđivanje razvijenosti opština, pa prema tome i izrazito nerazvijenih opština: bruto-društveni proizvod po glavi stanovnika, stepen zaposlenosti i kalkulativni prihodi. SOUR-i (složene organizacije udruženog rada) i OOUR-i (osnovne organizacije udruženog rada) su mogli dobijati povoljne kredite za rad u izrazito nerazvijenim opštinama, kako bi se te opštine podsticale na razvoj, kroz otvaranje fabrika i radnih mjesta u njima. Na nivou Jugoslavije je postojao Savezni fond za nerazvijene, a Republički zavod za društveno planiranje je jako mnogo radio na izradi studija i drugih materijala za potrebe i Republičkog i Saveznog fonda.

Kao ilustraciju navodimo da je 1980. godine formirana opština Neum (ranije je to područje bilo u sastavu opštine Čapljina), a Zavod je po nalogu Izvršnog vijeća napravio studiju o razvijenosti priobalnog područja.

Tačno trideset godina nakon osnivanja Zavoda, došlo je do odvajanja sektora koji se bavio ekonomskim istraživanjem i tako je nastao Institut za ekonomska istraživanja, koji je pripojen Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. U ovom periodu Zavod je igrao glavnu ulogu u društvenom planiranju i ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine.

U periodu od polovine 70-ih do početka 80-ih godina fokus razvoja privrede BiH je bio na izgradnji elektroenergetske i bazne industrije, a manje na prerađivačkoj industriji. Ovo je prouzrokovalo tzv. ciklični razvoj privrede kada se u jednom periodu razvijala samo prerađivačka, u drugom bazna, a u trećem periodu fokus je bio na energetskim potencijalima. Razlog za ovakav pristup je niska akumulacija kapitala i nedostatak investicija što je nužno dovodilo do cikličnog razvoja industrija.

Međutim, privrednu aktivnost krajem sedamdesetih godina prošlog vijeka, pratila su tri veoma izražena problema: niska produktivnost jugoslavenske privrede, visoka stopa inflacije i visoki inozemni dugovi. Jasno je da se u ovom periodu privredni rast oslanjao na priliv stranog kapitala koji se manifestirao kao rast zaduženosti zemlje. Poseban problem je to što taj kapital nije iskorišten za jačanje konkurentnosti i uvođenje novih tehnologija koje bi povećale produktivnost jugoslavenske privrede. Takođe, krajem 1978. godine se dogodio radikalni preokret na međunarodnom tržištu novca i kapitala, kada je Vlada SAD-a promijenila monetarnu politiku. Tada dolazi do naglog povećanja kamata, što je otežalo

položaj Jugoslavije kojoj su u to vrijeme bile neophodne investicije jer je vlastita akumulacija bila veoma skromna.

Ovo je bio signal da će u narednom periodu doći do još većih ekonomskih problema, što se u konačnici i dogodilo. Kriza je izbila svom žestinom 1982. godine kada dolazi do nestašica benzina i naftnih derivata, a uz to se pojavljuje i nestašica namirnica poput kafe, čokolade, deterdženata i sl. Saveznoj vladi je nedostajalo deviznih sredstava da izmiri obaveze po vanjskom dugu i prvi, hitni odgovor koji se nametao je da smanji uvoz i na taj način kratkoročno obezbijedi devize za održavanje međunarodne likvidnosti zemlje.

Prvi pokušaj rješavanja krize nastao je 1981. osnivanjem Komisije za ekonomsku stabilizaciju (Krajergerova komisija). Komisija je radila pune dvije godine, provela veliki broj analiza, konsultacija i sl., da bi nakon dvije godine, tačnije 1983. godine, nastao dokument pod nazivom "Polazne osnove dugoročnog programa ekonomske stabilizacije" (skraćeno DPES).

Ovim programom je u fokus ponovo stavljeno slobodno tržište, ali i dalje bez privatnog vlasništva, pri čemu je društveno vlasništvo i dalje bilo osnovna ćelija funkcionisanja privrede. Produbljivao se sve veći jaz između razvijenih i nerazvijenih dijelova Jugoslavije, uzrokovan postojećom krizom koja je dodatno pojačavala subjektivnu percepciju ekonomskih poteškoća i pogoršanje životnih uvjeta. Siromašni dijelovi osjećali su nepravdu zbog velikog nesklada u razvoju, a razvijeni dijelovi zbog velike količine novca kojeg su davali za pomaganje nerazvijenih dijelova.

U vrijeme nastajanja DPES-a na čelo savezne vlade dolazi Milka Planinc. Ona je bila jedina žena koja je, ne samo u nekadašnjoj socijalističkoj Jugoslaviji, nego i u celoj istoriji socijalizma u 20 vijeku, bila državna premijerka – predsjednica Saveznog izvršnog vijeća SFRJ (od 1982. do 1986. godine). Ona je ubrzo shvatila da ideološka postavka tadašnje privrede ne može biti odgovor na stvarnu ekonomsku krizu, niti može omogućiti adekvatan okvir za izlazak iz nje.

U tom periodu neophodno je bilo brzo stabilizovati platni bilans koji je bio u velikom deficitu. Premijerka je uvela nepopularne mjere kao što je politika "velike štednje" i uvođenje drastične restrikcije uvoza i deviznog odliva. U tom periodu su uvedene takse na izlazak iz Jugoslavije i vožnja po sistemu par-nepar na registracionim tablicama uz bonove za benzin, kao i limitiranje korišćenja deviznih računa.

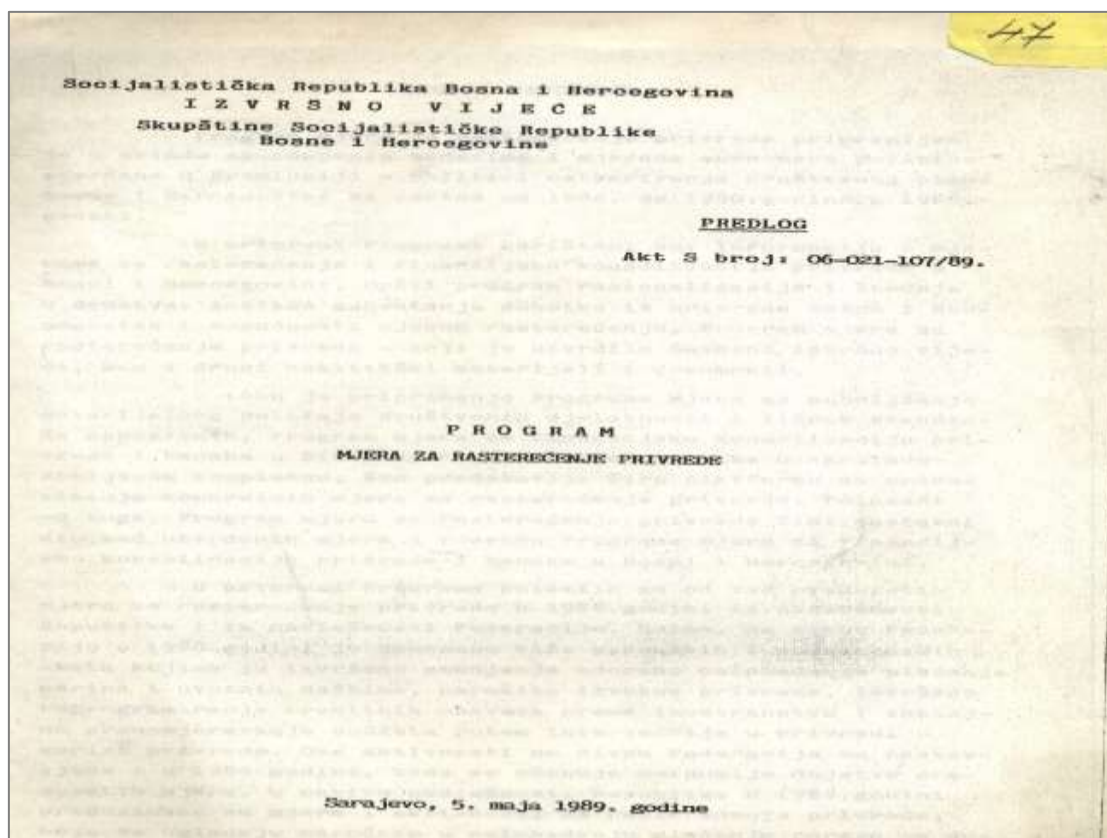

Navedenim restrikcijama se očuvala spoljna likvidnost, ali je došlo do velikog pada životnog standarda građana. U tom periodu, između 1982. i 1986. godine, Jugoslavija je imala neto devizni odliv od oko 9,3 milijarde dolara, što je značajno usporilo investicije. Politika velikih restrikcija je doživljavala i velike kritike od gotovo svih faktora društva. Iako je kratkoročno zaustavila negativan trend u privredi, ipak nije uspjela dovesti do značajnije stabilizacije. Kao najveći problem tog vremena je zabilježena konstantna inflacija koja je stalno rasla.

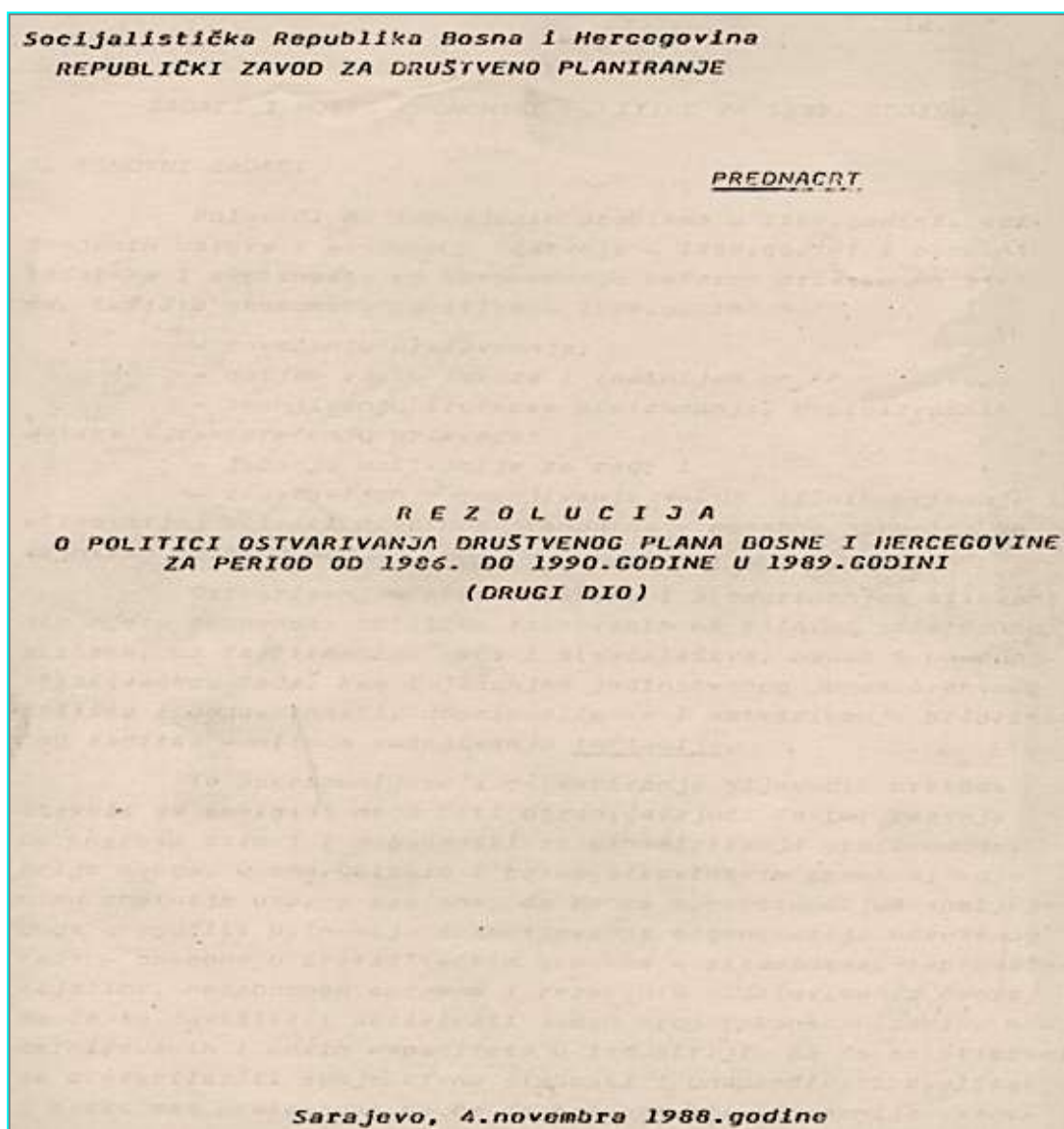
Umjesto planiranog smanjenja inflacije na 10% u 1985. godini, ona je stalno rasla i početkom 1986. godine dostigla je nivo od oko 70%. Inflacija u Jugoslaviji rasla je nepovoljnim tempom (1980. - 30%, 1981. - 46%, 1984. - 53%). Djelomični su rezultati ipak postignuti, od blizu 4 milijarde dolara deficita u 1980. godini, u 1984. je ostvaren suficit od 800 milijuna dolara (uglavnom se to postiglo restrikcijom uvoza) i stopa rasta industrijske proizvodnje u procentu od 5,5%. Međutim, dugoročno nije došlo do suštinskih reformi i temeljnih političkih promjena što na kraju nije moglo dati pozitivan rezultat

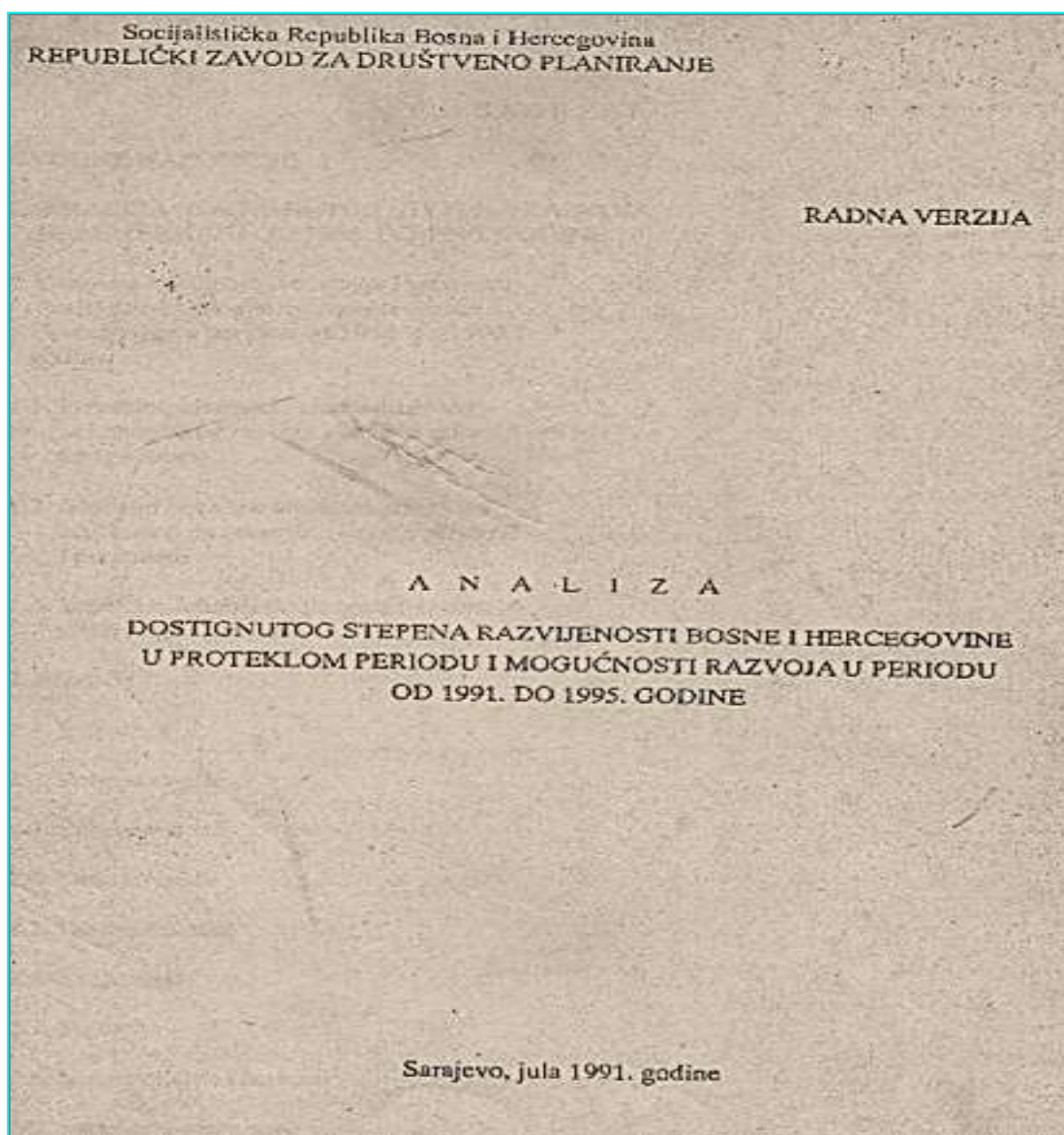
U ovom turbulentnom periodu tadašnji Republički zavod za društveno planiranje je, između ostalog, pripremao brojne analize o razvoju privrednih i društvenih djelatnosti u Bosni i Hercegovini. Analize su pripremane za godišnji, dvogodišnji, četvorogodišnji i višegodišnji period, zavisno od vremena, uslova, zahtijeva i potreba vlada Republike Bosne i Hercegovine.

Prije 90.-e godine prošlog vijeka, Republički zavod za društveno planiranje je pravio analize za sve oblasti privrednog i društvenog razvoja u Bosni i Hercegovini. Pored toga, Zavod je, samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama, radio na izradi brojnih dokumenata o razvoju, kao što je npr. Program mjera za resterećenje privrede, koji je pripremljen u skladu sa osnovnim zadacima i mjerama ekonomske politike utvrđene u Rezoluciji o politici ostvarivanja Društvenog plana BiH za period 1986. do 1990. godine.

Zavod je radio ili učestvovao u izradi brojnih razvojnih dokumenata. Značajni dokumenti Zavoda su „Dokumentaciona osnova Izvještaja Izvršnog vijeća o ostvarivanju društvenog plana Bosne i Hercegovine za period 1986. do 1990. godine“, sa osnovnim pitanjima utvrđivanja politike razvoja u 1988. godini, Analiza društveno-ekonomskih osnova naučno-istraživačkih djelatnosti u periodu 1986. do 2000. godine, Analiza razvoja energetike, sa posebnim osvrtom na uzroke neostvarivanja planskih zadataka u periodu od 1986. do 1989. godine, te Analiza demografskog razvoja, promjena u strukturi stanovništva i mogućnostima zapošljavanja stanovništva za period 1986. do 2000. godine.

Zavod se, isto tako, bavio i Analizom dinamike razvoja i formiranja i raspoređivanja društvenog proizvoda, dohotka i dobiti, metodologijom izrade analiza kretanja u privrednim djelatnostima, kao i izradom matematičkih modela, kao skupom modelarskih ili ekonometrijskih jednačina koje se koriste ili su najčešće korišćene u predviđanjima kretanja društveno-ekonomskih kategorija.

No, uprkos mnogim nedostacima samoupravnog planskog modela, glavni planirani ciljevi su velikim dijelom ostvareni. Jugoslavija je u periodu od 40 godina poslije Drugog svjetskog rata, pretvorena iz zaostale, agrarne zemlje u industrijski srednje razvijenu zemlju. U najdinamičnijem razdoblju, u periodu 1952.-1964. prosječna godišnja stopa rasta društvenog bruto proizvoda u procentu od 8,3%, bila je među najvišima u svijetu. I u doba usporavanja razvojne dinamike u periodu 1965.-1980., prosječna godišnja stopa rasta je bila još uvijek razmjerno visoka na nivou od 5,7%.

Bosna i Hercegovina se u ovom periodu razvila u savremenu industrijsku zemlju sa institucijama i životnim standardom koji je odgovarao srednje razvijenoj zemlji. Najvažnije mjesto zauzimao je razvoj industrijske proizvodnje koja je 90-ih godina ostvarila dvadeset dva puta veću proizvodnju nego 1939. godine, a šesnaest puta veću proizvodnju nego 1952. godine. Industrija BiH se razvijala brže od prosjeka cijele Jugoslavije. Udio industrije u ukupnom društvenom proizvodu u BiH je premašio 50% pred kraj 90-ih godina.

Razvoj poljoprivrede je bio znatno sporiji, a nakon napuštanja administrativnih mjera iz prve faze razvoja, i poljoprivreda je krenula u normalnu dinamiku razvoja. Sve privredne djelatnosti kao što su građevinarstvo, saobraćaj i trgovina, su pratile razvoj industrije i u ukupnom razvoju Bosne i Hercegovine su zauzimale sve značajnije mjesto.

Ipak, na kraju analiziranog perioda 1946.-1990. godine, privreda Jugoslavije, pa i SR Bosne i Hercegovine, zapala je u recesiju i stagnaciju. Mada su rezultati u tom periodu u Bosni i Hercegovini povoljniji od onih u Jugoslaviji, to je umanjilo ukupne rezultate razvoja BiH u periodu nakon Drugog svjetskog rata.

Ključni uzrok problema i stagnacije je što se na neprirodan način forsiralo i iskrivljavalo djelovanje ekonomskih sila i tržišta. Postojala je kontradikcija u smislu prava samoupravnog preduzeća da raspolaže ostvarenim viškom rada, sa jedne strane, i sa druge strane, pravom društvene zajednice (države) da određuje planske ciljeve i propise kojima se više ili manje ograničava samostalno djelovanje preduzeća i sloboda tržišta, kroz sistem dogovornog utvrđivanja osnovnih parametara na tržištu kao što su cijene, plaće itd. Na taj način se omogućavao neprirodni oligopolni položaj pojedinih preduzeća na tržištu, što se na kraju i pokazalo pogubnim, te je u posljednjem desetljeću posmatranog perioda došlo do snažnog zastoja i stagnacije ekonomskoga razvoja.

Planiranje u periodu 1992. - 1996. godine

U 1992. godini, Zavod se nalazio u zgradi Republičkog Izvršnog vijeća na Marijin dvoru. Kada je zapaljena zgrada RIV-a usljed ratnih dejstava, uposlenici Zavoda se privremeno preseljavaju u prostorije u Predsjedništvu BiH. U tom periodu se dešava veliki odliv kadrova jer su mnogi zaposlenici napustili Zavod. U Zavodu je tada bilo zaposleno 11 djelatnika.

Obzirom da u ratnom periodu nije bio prioritet planiranje društvenog razvoja, Zavod nije imao značajniju ulogu i funkciju u periodu od 1992. - 1995. godine. U toku rata, Zavod se preselio u prostorije sadašnje Privredne komore Kantona Sarajevo, a kasnije i u prostorije sadašnjeg Federalnog ministarstva finansija.

1993. godine, Republički zavod za društveno planiranje i ekonomsko istraživanje je promijenio ime u Državni zavod za programiranje razvoja.

U toku 1993. i 1994. godine, Zavod je radio Analizu rješavanja bosanskohercegovačkog konflikta, analizu tzv. Vens-Ovenovog plana, kao i Osnove za izradu Programa oživljavanja privredne aktivnosti u ratnim uslovima.

Neposredno poslije Vašingtonskog sporazuma, Zavod je radio Projekat obnove Bosne i Hercegovine sa ciljem bržeg i lakšeg uključivanja međunarodnih institucija u proces obnove zemlje. U toku 1994. godine, Zavod je imao samo 7 zaposlenika.

Poslije Dejtonskog mirovnog sporazuma, marta 1996. godine, donošenjem Zakona o federalnim institucijama, Državni zavod za programiranje razvoja postaje federalna institucija i mijenja ime u Federalni zavod za programiranje razvoja. Ovo ime Zavod nosi i danas.

Neposredno poslije rata, Zavod je praktično bio bez direktora, a za vrijeme Vlade premijera Edhema Bičakčića (1996. - 2001.), prvi put nakon rata je imenovan direktor Federalnog zavoda za programiranje razvoja, kada se ponovo javlja svijest i potreba za planiranjem.

Planiranje u periodu od 1997. godine do danas

Prije rata, Zavod je radio sve ili gotovo sve najvažnije planske, izvještajne i analitičke dokumente u tadašnjoj Republici Bosni i Hercegovini. Nakon rata, Zavodu, kao uostalom i samom planiranju razvoja, ni izbliza nije pridavan značaj kakav je imao sve vrijeme prije rata kada je važio za jednu od najrespektabilnijih institucija na republičkom nivou. Glavni razlozi takvog odnosa leže u posljedicama rata i nesnalaženju nakon rata.

Iako je nakon rata sistematizacija i unutrašnja organizacija Zavoda često mijenjana, ona je konstantno bila samo djelomično popunjena, tako da se određeni poslovi koji su definisani sistematizacijom, nisu radili zbog nedostatka kadrova.

Najvećim dijelom, Zavod radi poslove koji proizlaze iz normativnih akata Vlade (Poslovnik o radu Vlade, Uredba o planiranju i izvještavanju itd.), zatim ad hoc poslove na zahtjev premijera ili po zaključcima Vlade i poslove koje samoinicijativno radi u skladu sa Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave.

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji usvojenom 1998. godine, Zavod je u svom sastavu imao 4 sektora:

- Programiranje makroekonomskog razvoja i ekonomske politike,
- Centar za informatiku i tranziciju,
- Tehno-ekonomski sektor (tehnološki razvoj, transfer znanja, standardi, kvalitet, edukacija kadrova i dr.) i
- Razvoj međunarodne privredne saradnje, saradnje među entitetima i kantonima, strana ulaganja i dr.

Sektor za informatiku Federalnog zavoda za programiranje razvoja je osnovan sa idejom da bude informatička podrška svim institucijama na federalnom nivou, te da u određenom momentu preraste u Agenciju za informatičku podršku. Do danas ova Agencija nije formirana, ali je sektor u 2008. godini „prešao“ u Generalni sekretarijat Vlade FBiH. Sekretarijat je preuzeo 5 uposlenika i svu informatičku opremu ovog sektora. Danas ovaj

sektor pruža informatičku podršku brojnim institucijama na federalnom nivou i informatički podržava sjednice Vlade FBiH (projekat „Vlada bez papira“).

Izmjenama i dopunama sistematizacije iz 2000. godine, u Zavodu je osnovan još jedan sektor, Centar za razvoj malih i srednjih preduzeća i tehnološke inovacije (kasnije preimenovan u Sektor za razvoj malih i srednjih preduzeća). Glavni zadatak ovog sektora je bio formiranje i vođenje baze podataka o malim i srednjim preduzećima, pružanje informacija i neposredna pomoć u svim pitanjima koja se tiču poslovanja, organizacije i razvoja MSP. U narednim godinama, sa ciljem podizanja aktivnosti oko razvoja malih i srednjih preduzeća na viši nivo, osniva se Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, kada ovaj sektor prestaje da postoji u okviru Zavoda.

U periodu 1997. – 2002. godine, Zavod je koordinirao izradu programa rada Vlade Federacije za mandatni period, kao i mjere ekonomske politike. Mjere ekonomske politike predstavljale su osnovu za donošenje godišnjeg budžeta. Zavod je svake godine davao tehničku podršku za izradu programa i izvještaja o radu Vlade Federacije BiH. U ovom periodu Zavod je radio na pripremi Zakona o obnovi i razvoju FBiH i Studiji o potrebi osnivanja Agencije za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, tehnoloških inovacija i biznis inkubatora.

U periodu 1999. – 2002. godine, pri Sektoru za informatiku i tranziciju su održavani informatički kursevi za nastavu iz Word-a i Excel-a. Kurs je pohađalo oko 700 polaznika iz raznih institucija na federalnom nivou. Oko 500 polaznika je završilo Word, a oko 200 polaznika Excel.

U 2002. godini, Zavod je učestvovao u izradi prezentacija i pružao tehničku podršku u svim kantonima prilikom prezentiranja Strategije borbe protiv siromaštva Bosne i Hercegovine čiju izradu je iniciralo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

U 2004. godini, Zavod dobija novu organizacionu strukturu:

- Sektor za programiranje i analizu makroekonomskog razvoja,
- Sektor za lokalni razvoj i zapošljavanje,
- Sektor za informatiku i
- Sektor za razvoj i implementaciju tehničkih zahtjeva i otklanjanje barijera za otvorenu tržišnu ekonomiju.

Sa novom organizacionom šemom, Zavod je uradio nekoliko veoma važnih informacija za potrebe Vlade FBiH, kao što su Informacija o ekonomskoj saradnji između kantona u FBiH i entiteta u BiH, Informacija o ostvarenom deviznom prilivu i odlivu na nivou FBiH, Informacija o ekonomskim odnosima sa zemljama od interesa za FBiH i Informacija o fiskalnoj politici i javnim rashodima u funkciji povećanja efikasnosti organa FBiH. 2008. godine Zavod je uradio veoma važan dokument Analiza sive ekonomije u FBiH u kojem su iznesene procjene sive ekonomije. Analiza faktora i mogućnosti razvoja Federacije BiH je rađena 2010. godine, kada je Zavod bio koordinator izrade Strategije razvoja FBiH za period 2010. - 2020. godina.

Kontinuirano godišnje su rađeni dokumenti o makroekonomskim pokazateljima po kantonima sa rangom razvijenosti kantona, o socioekonomskim pokazateljima po opštinama u FBiH sa rangom razvijenosti lokalnih zajednica, zatim izvještaji o razvoju Federacije BiH, te dokumenti o ekonomskim slobodama u BiH, o konkurentnosti Bosne i Hercegovine i lakoći poslovanja u BiH.

Nakon što je 2011. godine ponovo izvršena reorganizacija Zavoda, donešena je nova i trenutno važeća sistematizacija kojom su formirana tri sektora (više o tome u dijelu ZAVOD DANAS).

Od stručno-analitičkih dokumenata, jedan od najvažnijih dokumenata koje je Zavod uradio u periodu nakon rata je „Poreska reforma u funkciji investicija i zapošljavanja“, koji je završen 2011. godine.

Cilj ovog dokumenta je razmatranje prijedloga rasterećenja privrede kao pretpostavke za povećanje konkurentnosti BH ekonomije na domaćem i inostranom tržištu s jedne strane i smanjenje „sive“ ekonomije sa druge strane.

Ovaj dokument analizira moguće reforme koje će dovesti do rasta konkurentnosti domaće privrede, privrednog rasta i rasta zaposlenosti.

Nakon izrade ovog dokumenta urađena je analiza uticaja poreske reforme na siromašne građane („Uticaj poreske reforme na siromašne u BiH“), kojom smo pokazali da bi se provođenjem poreske reforme smanjio i broj siromašnih u Federaciji BiH.

U okviru Twinning projekta EU, uz pomoć Dr Klaus Weyerstrass-a sa Instituta za napredne studije u Beču, rađena je simulacija i procjena uticaja poreske reforme na rast zaposlenosti i javnih prihoda. Simulacija je pokazala da bi se za deset godina, određenim varijantama rasterećenja privrede, broj zaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine mogao povećati čak za oko 190 hiljada.

Na osnovu ovih dokumenata, Zavod je u 2015. godini uradio dokument „Prijedlozi rasterećenja privrede u FBiH“, u kojem smo predložili nekoliko varijanti smanjenja stopa oporezivanja rada. Sve varijante rasterećenja privrede rađene su neutralnim principom kako ne bi došlo do neplanskog smanjenja javnih prihoda i eventualnih poremećaja u javnoj potrošnji.

Jedan od najvažnijih zadataka nakon rata je bio da normativno uredimo proces razvojnog planiranja u Federaciji BiH. Od važnijih normativnih i analitičko-stručnih dokumenata koji su urađeni u poslijeratnom periodu, izdajamo donošenje Uredbe o strateškom planiranju i izvještavanju u FBiH, Priručnika za strateško planiranje, Uredbe o načinu pripreme, procjeni uticaja i odabiru politika u postupku izrade akata koje predlažu i donose Vlada Federacije BiH i federalna ministarstva, Priručnika za razvoj javnih politika za državne službenike u BiH itd.

Donošenjem uredbe o planiranju i izvještavanju, učinjen je značajan pomak u oblasti planiranja i izvještavanja na nivou Federacije BiH. Precizno su propisani dokumenti koje rade Zavod, federalna ministarstva i institucije, način na koji se ti dokumenti rade, rokovi, nosioci aktivnosti, nadležnosti Zavoda, kao i izgled tabela i indikatora koji su neophodni za planske i izvještajne dokumente. Vidjevši da uredba ima određenih nedostataka, te da ministarstva imaju određene sugestije, u dva navrata su donešene izmjene uredbe u 2014. godini.

Nakon toga, kada smo unaprijedili sistem strateškog planiranja na federalnom nivou, slične procese je bilo potrebno pokrenuti na cijelom području Federacije, u jedinicama lokalne zajednice i kantonima. Tada su se pojavile ideje o donošenju Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH kojim bismo, na jedan harmoniziran način, unaprijedili cjelokupan proces strateškog planiranja u cijeloj Federaciji.

U 2013. godini, u okviru Projekta lokalnog integrisanog razvoja kojeg implementira Razvojni odjel Ujedinjenih Naroda (UNDP) i Projekta jačanja institucija vlasti i procesa u Bosni i Hercegovini (SGIP) koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), zajedno sa Federalnim ministarstvom pravde, Zavod je počeo izradu Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH.

U sklopu procesa izrade zakonskih rješenja, Zavod je prvo uradio Procjenu uticaja Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH koja je nedvosmisleno i eksplicitno pokazala opravdanost donošenja Zakona. Osnovni cilj donošenja ovog Zakona je unaprijediti i održavati efikasnim sistem razvojnog planiranja i upravljanja razvojem koji doprinosi održivom socio-ekonomskom rastu i razvoju u FBiH.

Navedeni Zakon u cjelosti poštuje ustavnu proceduru, ne zadire u nadležnosti lokalnih zajednica i kantona, najvećim dijelom propisuje poslove, dokumente i način na koji treba da se rade aktivnosti planiranja i izvještavanja. U momentu pisanja ovog dokumenta, Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem je usvojen u formi nacрта u oba doma Federalnog parlamenta. Nakon donošenja Zakona, uslijediće izrada i usvajanje metodologije za izradu strateških dokumenata, metodologije za povezivanje razvojnog, finansijskog i investicionog planiranja, metodologije za koordinaciju i izradu implementacionih dokumenata i metodologije za provođenje monitoringa, evaluacije i izvještavanja u FBiH, tako da će nakon toga normativni dio procesa razvojnog planiranja u Federaciji BiH biti zaokružen.

U 2015. godini, Zavod je, za potrebe Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, uradio dva veoma značajna dokumenta, Analizu modela oporezivanja svih naknada po osnovu rada i Analizu uvođenja diferenciranih stopa poreza na dohodak. Cilj ovih analiza je izjednačavanje načina oporezivanja rada sa zemljama EU i sagledavanje mogućnosti uvođenja diferenciranih stopa poreza na dohodak sa ciljem povećanja najnižih plata i smanjenja siromaštva.

Od redovnih aktivnosti, Zavod je posljednjih godina kontinuirano imao kontakte sa kantonima u vezi sa formiranjem implementacionih jedinica i izradom akcionih planova za implementaciju strateških dokumenata BiH, kroz realizaciju programa „Implementacija Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti BiH“ koji je finansirala Švicarska agencija za razvoj (SDC), i implementaciju već pomenutog Projekta lokalnog integrisanog razvoja.

UNDP Projekat lokalnog integrisanog razvoja, sastanak sa kantonalnim partnerima koji se bave planiranjem i koordinacijom izrade strategija razvoja kantona 2015. godine. Moderator sastanka Aida Laković Hošo i Nijaz Avdukić.

Danas se može reći da u svim kantonima FBiH postoje jedinice koje se bave koordinacijom planiranja i izvještavanja. Pred nama je veliki izazov da proširujemo saradnju Zavoda i kantonalnih jedinica za planiranje i izvještavanje, sa ciljem unapređenja cjelokupnog procesa razvojnog planiranja na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH.

S obzirom na činjenicu da je Federacija složeno uređen entitet, potrebno je raditi na daljem povezivanju planskih institucija, od lokalnog, preko kantonalnog do federalnog nivoa, te sa državnim nivoom, putem Direkcije za ekonomsko planiranje, koja ove poslove obavlja za nivo države BiH.

ZAVOD DANAS

Kao što smo vidjeli, Zavod je kroz svoju istoriju mijenjao nazive i sistematizaciju u skladu sa tadašnjim političkim i ekonomskim prilikama i potrebama društva.

U novije vrijeme, poslije 2000. godine, Zavod nije povećavao broj uposlenika, te u kontinuitetu ima oko 20 zaposlenih.

Sa unapređenjem strateškog i razvojnog planiranja u Federaciji u proteklom periodu, Zavod je unapređivao i izradu strateških i stručno-analitičkih dokumenata.

S obzirom na 70 - ogorodšnju tradiciju Zavoda, a imajući u vidu predstojeće reformske procese, nužno je da Zavod u tom procesu aktivno sudjeluje kroz analitičke podloge, praćenje efekata, izvještavanje, dokumentacionu osnovu i dr. To svakako podrazumijeva znatno kadrovsko jačanje Zavoda i veću podršku Vlade FBiH aktivnostima koje Zavod radi.

Misija

Federalni zavod za programiranje razvoja stvara analitičke pretpostavke za donošenje razvojnih dokumenata za Vladu FBiH, organe javne uprave i druge korisnike, stvara podloge za donošenje javnih politika, obavlja studijsko-programske i analitičko-planske poslove programiranja makroekonomskog razvoja, koordinira implementaciju razvojnih dokumenata BiH i FBiH u skladu sa aktuelnom politikom i strateškim opredjeljenjima Vlade FBiH.

Provodeći politiku Vlade Federacije BiH, Zavod ima zadatak biti na usluzi Vladi FBiH na polju ekonomskih istraživanja i strateškog planiranja, temeljeći poslove na objektivnim i naučno utemeljenim istraživačkim aktivnostima, te očuvanju nezavisnosti rada. Osnovna karakteristika rada Zavoda je spremnost na saradnju sa naučnom zajednicom, kako u zemlji tako i u inozemstvu, i stvaranje dobrih odnosa sa privrednim sektorom, te institucijama u javnom i civilnom sektoru.

Vizija

Federalni zavod za programiranje razvoja, ima za cilj biti vodeća, ugledna i priznata institucija u oblasti strateškog planiranja i analiza ekonomskog i socijalnog razvoja, koju Vlada FBiH, kao i ostale institucije, u potpunosti uvažavaju i prepoznaju kao bitnu za svoj efikasniji rad, sa ciljem bržeg socio-ekonomskog i privrednog razvoja.

Djelokrug rada

U skladu sa Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, Federalni zavod za programiranje razvoja vrši istraživačke, stručno analitičke i druge poslove iz nadležnosti Federacije koji se odnose na: programiranje razvoja, analizu faktora i mogućnosti privrednog razvoja i njihovu prezentaciju na domaćem i stranom tržištu; kreiranje strategija i programa razvoja i izradu mjera razvojne i ekonomske politike; analizu i programiranje unapređivanja strukturnih odnosa u privrednom i društvenom razvoju (sektorski, vlasnički, organizacioni i drugi oblici strukturnih odnosa); programiranje korištenja, valorizacije i zaštite prirodnih resursa i mjera za njihovo ostvarivanje; izradu

makro-ekonomskih bilansa, proporcija i globalnih agregata rasta; izradu materijalnih bilansa zemlje; analiziranje odnosa u oblasti raspodjele, koncipiranje programa naučno-istraživačkog rada od značaja za privredni razvoj i ekonomsku politiku; programiranje razvoja društvenih djelatnosti u skladu sa strategijom privrednog razvoja; regionalni i lokalni razvoj i sistem njegovog podsticanja i saradnju sa institucijama koje se bave pitanjima razvoja u zemlji i inozemstvu.

Unutrašnja organizacija

Prema danas važećoj sistematizaciji radnih mjesta, u Zavodu postoje tri sektora:

- Sektor za analizu ekonomskog, regionalnog i socijalnog razvoja,
- Sektor za razvojno planiranje i
- Sektor za opće i zajedničke poslove.

Sektor za analizu ekonomskog, regionalnog i socijalnog razvoja

Ovaj sektor je odgovoran za istraživanja kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih ekonomskih politika, uz kontinuiranu analizu ekonomskog rasta Federacije Bosne i Hercegovine.

U okviru ovog sektora se radi redovni, ažurni i standardizovani monitoring ekonomije FBiH u cjelini, kao i pojedinih sektora, te procjena sive ekonomije. Nadalje, u okviru ovog sektora se pripremaju makroekonomske projekcije, koordinira proces ekonomskih i socijalnih istraživanja, rade studijsko-analitički materijali potrebni za pripremu razvojnih dokumenata, uspostavljaju metodologije, modeli i indikatori za praćenje regionalnog razvoja u FBiH, te prikupljaju podaci o demografskim kretanjima u Federaciji BiH, rade analize i projekcije demografskih kretanja i istražuje njihov uticaj na javne financije. Sektor za analizu ekonomskog, regionalnog i socijalnog razvoja je odgovoran i za koordinaciju i saradnju sa domaćim i stranim institucijama i ekspertima, i učestvovanje u izradi naučnih projekata, studija i programa, te istraživanja u funkciji društvenog i ekonomskog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine. Ovaj sektor radi istraživanja i analize vezane za poslovanje preduzeća u FBiH, konkurentnost i lakoću poslovanja, te kreira baze podataka potrebne za izradu analitičko-stručnih materijala.

Sektor za razvojno planiranje

Nadležnost ovog sektora je koordinacija pripreme razvojnih dokumenata FBiH i jačanje kapaciteta za izradu plansko-izvještajnih dokumenata na federalnom i kantonalnom nivou. Na osnovu Uredbe o planiranju i izvještavanju federalnih ministarstava i institucija, ovaj sektor je nadležan za koordinaciju pripreme planova i izvještaja federalnih ministarstva i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

Sektor za razvojno planiranje je zadužen za uspostavljanje i učvršćivanje saradnje sa svim relevantnim planskim institucijama na svim razinama vlasti u Federaciji BiH, kao i sa institucijama na državnom nivou, te internacionalnim razvojnim institucijama u procesu koordiniranja pripreme razvojnih socioekonomskih dokumenata Federacije BiH, kao i za koordiniranje jačanja kapaciteta institucija uključenih u proces razvojnog planiranja.

Nadležnost ovog sektora je i koordiniranje razvoja sistema praćenja usklađenosti i metodološke povezanosti razvojnih politika s budžetskim planiranjem, te usmjeravanje izrade programa saradnje s civilnim društvom u procesu implementiranja općih strateških dokumenata na nivou Federacije BiH i BiH.

Zajedno sa Sektorom za analizu ekonomskog, regionalnog i socijalnog razvoja, ovaj sektor usmjerava uspostavu sistema indikatora i informacijskog sistema za izradu i praćenje implementacije strategije razvoja, kao i osposobljava odgovorne za proces izvještavanja i izgradnju kapaciteta za monitoring i evaluaciju na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH.

ZAPOSLENI U ZAVODU OD 1953. DO 2015. GODINE

Od osnivanja Zavoda, dakle Planske komisije, pa sve do februara 1953. godine¹ nema evidencije o zaposlenima. Prema matičnoj knjizi radnika koja se nalazi u Zavodu, pod rednim brojem 1. je upisana Dragica Ber, statističar koja je počela raditi dana 05.02.1953. godine.

Dalje slijede:

Rudolf Špendl, Željka Lalić, Murat Ćatović, Milena Đurić, Dara Radulović, Rahima Hadžalić, Zora Herceg, Branko Veselinović, Sonja Šušnjar, Matija Bogdanović, Dubravka Šonta, Fadila Salčić, Halid Buljina, Safet Čengić, Zuhdija Rizvić, Jozo Popović, Vera Prica, Mirko Radišić, Nedžad Bičkalović, Fikreta Polovina, Hermina Ambrozić, Slobodanka Luketa, Branko Zlatković, Branko Alagić, Behdžet Sadiković, Ramo Hajdarević, Milosija Mimić, Desimir Trbojević, Ksenija Matković, Mihridžana Aganović, Jelica Karačić, Abdulah Imamović, Hajro Skorupan, Dubravka Stanković, Hilmo Hodžić, Milorad Šinik, Hasan Zolić, Mirjana Dragović, Svetislav Gligorević, Radoslav Ćurić, Slobodanka Elek, Aiša Tomašev, Lutvo Kurjaković, Stanko Dunđerović, Špiro Ćulum, Esad Vilogorac, Nezir Jugo, Mehmed Džudža, Momir Vuković, Senija Šarac, Božena Petrović, Slavko Škrbić, Marija Pavlović, Miroslava Popović, Asim Šaković, Jelena Mihaliček, Subhija Gavranović, Mehmed Hadžimehmedović, Brigita Krnić, Enes Orman, Anton Rebac, Luka Reljić, Zineta Rasavac, Sejdaliya Sućeska, Tamara Vrhovac, Tomislav Selak, Branka Grubor, Dženana Beltram, Fatima Kadribegović, Rajko Kosmajac, Katica Matić, Nurudin Žiga, Soka Stanarević, Zdravko Avram, Ružica Slibal, Anto Gavran, Radivoje Buha, Ratko Govedarica, Raifa Muharemović, Munevera Alibalić, Dženana Falatar, Azemina Cerić, Nada Janković, Ksenija Čalović, Elmedina Fetahagić, Sabina Selić, Nata Jovičić, Hajrija Galijatović, Momir Vuković, Otilija Đorđević, Ljubica Sorak, Jasmina Grozdanić, Olga Hallecker, Sabiha Ćamo, Snežana Brahić, Zumreta Ljubojević, Petar Ivošević, Mirsada Mitrović, Alma Kulić, Bogdan Škiljević, Mehmedalija Jašarević, Slavica Lukić, Meho Eminagić, Slavojka Bogdanović, Iza Rujanac, Lemana Kreso, Veselin Isak, Željka Škobalj, Dragan Lučić, Ibrahim Mehinović, Slavica Avlijaš, Radenka Mastilović, Dževad Derviškadić, Nenad Đurić, Dževahira Kamerić, Adnan Sabljaković, Snježana Memić, Šefka Kuljić, Šefika Hadžiselimović, Slobodan Mičić, Beba Ljuca, Jadranka Balić, Zoran Dedić, Nijaz Tatarević, Željko Krsmanović, Tihomir Spremo, Husein Dobrić, Sejdaliya Sućeska, Anika Bartula, Gordana Đurković, Zvonimir Meštrović, Gordana Špendić, Alma Preljević, Mirko Oroz, Munira Ibragić, Nada Đurović, Snežana Mirković, Rasim Džanko, Besim Škaljić, Zoran Blitvić, Gordan Vukmirović, Mera Herak, Gordana Gligorijević, Franjo Šaravanja, Bajro Golić, Ibrahim Čolakhodžić, Borislav Brozek, Zineta Handžić, Mirsad Hromić, Jusuf Aličić, Ilijas Herić, Zuhra Traljo, Mirza Dobrača, Edina Hodžić, Samira Zvizdić, Bisera Skorupan, Muhamed Adanalić, Boris Katalinić, Amira Halilbegović, Edina Hadžiahmetović, Lejla Kahvedžić, Bećo Sarajlija, Alisa Rešidović, Faruk Avdić, Fatima Šehić, Aida Resić – Salkunić, Nijaz Konaković, Nešet Muminagić, Ljubiša Đapan, Enez Bašić, Alen Kamerić, Rajko Živković, Naida Damadžić, Marijana Galić,

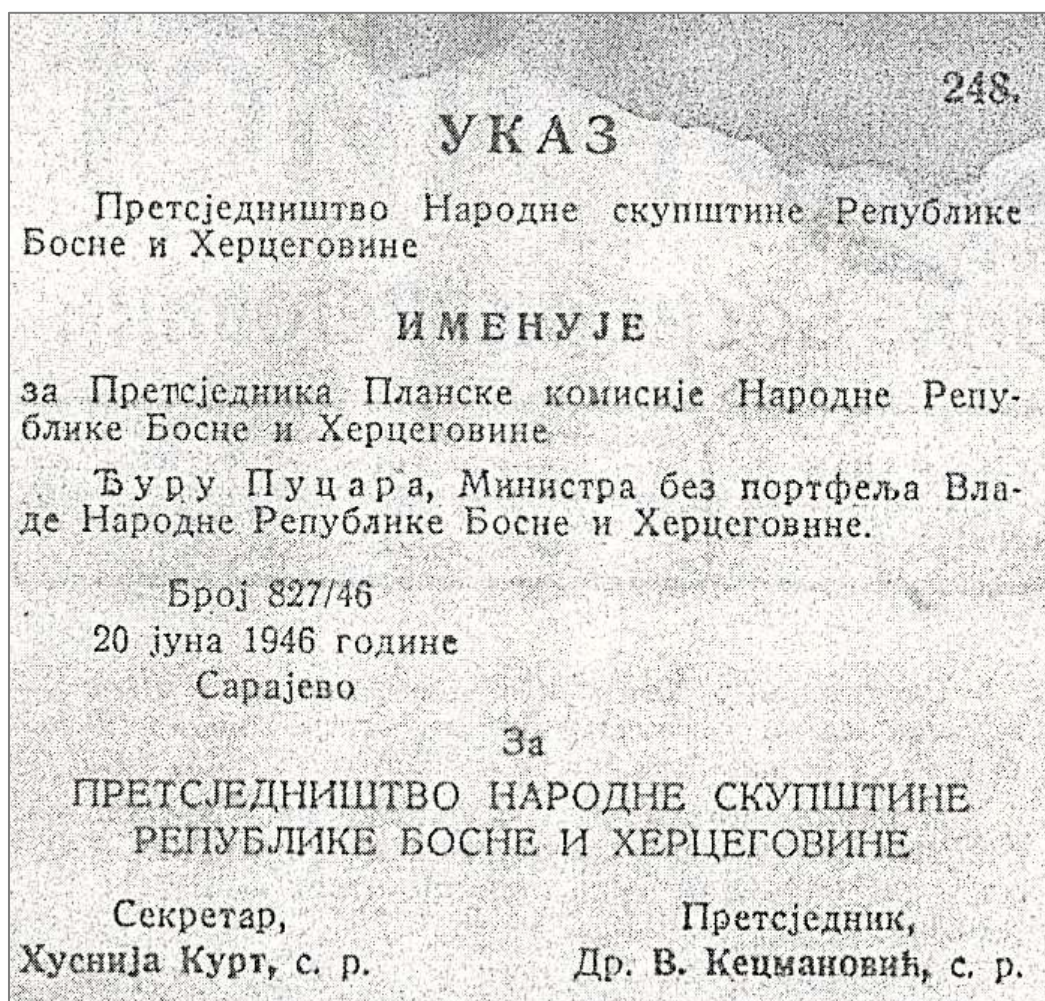
¹ Nažalost, nema preciznijih podataka o strukturi zaposlenih prije 1953. godine. Prema riječima Alme Čolo, koja je u Zavodu, kao samostalni stručni savjetnik za pravne poslove, radila od maja 1986. do sredine 1993. godine, u zgradi Izvršnog vijeća R BiH, u kojoj su bile i prostorije ove institucije, na početku rata izgorio je dio dokumentacije, pa i neka personalna dokumenta zaposlenika Zavoda.

Azra Karamehmedović, Nijaz Avdukić, Jadranka Martinović, Denis Vasić, Rijad Kovač i Amila Sabitović.

Prema matičnoj knjizi zaposlenih, u periodu od 1953. do 2015. godine u Zavodu je radio ukupno 181 radnik.

Direktori Zavoda

Prvi predsjednik Planske komisije NRBiH je bio Đuro Pucar, ministar bez portfelja u Vladi NRBiH koji je na ovu funkciju imenovan u junu 1946. godine.

Nakon Đure Pucara, ovu funkciju je obavljao Hasan Brkić do 1950. godine, kada je na mjesto predsjednika Planske komisije imenovan Augustin Papić (na ovoj dužnosti proveo do 1953. godine do kada je egzistirala Planska komisija). Nakon toga, do 1958. godine, Papić je bio direktor Zavoda za privredno planiranje, koji je formiran umjesto Planske komisije.

129.

Na osnovu člana 75 tačka 7 Ustava NRBiH, u vezi sa Zakaz Presidijuma Narodne skupštine NRBiH broj 17 od 22 aprila 1950. a na predlog Predsjednika Vlade NRBiH, Prezidijum Narodne skupštine Narodne Republike Bosne i Hercegovine, izdaje

UKAZ

O RAZRJESENJU I POSTAVLJANJU MINISTARA
VLADE NRBiH

I

Razrješavaju se dužnosti:

Predsjednik Planske komisije — Ministar Vlade NRBiH — Bekić Hasan,
Predsjednik Komisije državne kontrole — Ministar Vlade NRBiH — Došen Ilija,
Ministar drvne industrije Vlade NRBiH Jurinić Niko,
Ministar rudarstva Vlade NRBiH Mandžić Pašaga,
Ministar poljoprivrede Vlade NRBiH Materić Ilija,
Ministar industrije Vlade NRBiH Ugličen Čazim,
Ministar elektroprivrede Vlade NRBiH Miličević Ćedo,
Ministar građevina Vlade NRBiH Jakić Rade,
Ministar komunalnih poslova Vlade NRBiH Vrhovac Milan,
Ministar saobraćaja Vlade NRBiH Kapor Ćedo.

II

Postavljaju se:

Za Ministra Vlade NRBiH — Predsjednika Savjeta za preradivačku industriju Bekić Hasan, dosadašnji predsjednik Planske komisije Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Predsjednika Savjeta za energetiku i ekstraktivnu industriju Mandžić Pašaga, dosadašnji Ministar rudarstva Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Predsjednika Savjeta za promet robom Kolić Rudi, narodni poslanik, dosadašnji predsjednik Oblasnog narodnog odbora Banja Luka,
Za Ministra Vlade NRBiH — Predsjednika Savjeta za poljoprivredu i šumarstvo Došen Ilija, dosadašnji predsjednik Komisije državne kontrole Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Predsjednika Savjeta za komunalne poslove i lokalnu privredu Kapor Ćedo, dosadašnji Ministar saobraćaja Vlade NRBiH,
Za Ministra građevina Vlade NRBiH — Maglajić Šefket, narodni poslanik, predsjednik Glavnog odbora SSJ za Bosnu i Hercegovinu,
Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije drvne industrije Jurinić Niko, dosadašnji Ministar drvne industrije Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — predsjednika Komisije državne kontrole Novaković Grujo, narodni poslanik,
Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije za uglj Materić Ilija, dosadašnji Ministar poljoprivrede Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije za elektroprivredu Miličević Ćedo, dosadašnji Ministar elektroprivrede Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije za nemetale Ugličen Ćazim, dosadašnji Ministar industrije Vlade NRBiH,
Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije hemijske industrije Jakić Rade, dosadašnji Ministar građevina Vlade NRBiH.

Za Ministra Vlade NRBiH — Generalnog direktora Generalne direkcije prehrambene industrije Tadić Simo, član Glavnog odbora SSJ za Bosnu i Hercegovinu,

Za Ministra poljoprivrede Vlade NRBiH — Đuričić Blažo, narodni poslanik.

Za Ministra Vlade NRBiH — predsjednika Planske komisije Papić Augustin, dosadašnji predsjednik Komiteta za spolnu trgovinu Vlade NRBiH.

Za Ministra za nauku i kulturu Vlade NRBiH — Butožan Dr. Vaso, narodni poslanik, dosadašnji rektor Univerziteta u Sarajevu,

Za Ministra saobraćaja Vlade NRBiH — Mastilović Novak, dosadašnji potpredsjednik Prezidijuma Narodne skupštine Narodne Republike Bosne i Hercegovine,

Za Ministra Vlade NRBiH — predsjednika Komiteta za lokalnu industriju Vrhovac Milan, dosadašnji Ministar komunalnih poslova Vlade NRBiH.

III

Predsjednik Vlade NRBiH izvršuje ovaj ukaz.

IV

Ovaj ukaz stupa na snagu odmah.

U broj 18

22 aprila 1950 godine

Sarajevo

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE
NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Za sekretara

Potpredsjednik,

Dr. Jakov Grgurić, s. r.

Predsjednik,

Vlado Segrt, s. r.

Na osnovu čl. 15 Zakona o sprovođenju Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Narodne Republike Bosne i Hercegovine i republičkim organima vlasti Izvršno vijeće na svojoj sjednici od 4 februara 1953 godine donijelo je

Р Ј Е Ш Е Њ Е

O POSTAVLJANJU DIREKTORA ZAVODA ZA
PRIVREDNO PLANIRANJE NRBiH
I NJEGOVOG POMOĆNIKA

Postavljaju se:

- 1) za direktora Zavoda za privredno planiranje NRBiH — Papić Augustin
- 2) za pomoćnika direktora Zavoda za privredno planiranje NRBiH — Zubović Izet

II

Ovo rješenje stupa na snagu odmah.

I. B. broj: 10/53

4 februara 1953 godine

Sarajevo

Sekretar

Izvršnog vijeća

Grujo Novaković, s. r.

Predsjednik

Izvršnog vijeća

Ђуро Пушар, s. r.

Izet Zubović je bio direktor Zavoda u dva navrata, od 1958. do februara 1960. godine i od juna 1962. do juna 1963. godine. U međuvremenu, od februara 1960. do juna 1962. godine, direktor Zavoda je bio Hakija Pozderac.

Na osnovu člana 37 i 43 Uredbe o organizaciji i radu Izvršnog vijeća NRBiH (»Službeni list NRBiH« broj 13/56 i 44/57), Izvršno vijeće NRBiH donosi:

ODLUKU

II IMENOVANJU PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA I STALNIH KOMISIJA IZVRŠNOG VIJEĆA NRBiH

I

Imenuju se:

1) u Odbor za privredu:

— predsjednik:

— članovi:

2) u Odbor za organizaciono-upravna pitanja:

— predsjednik:

— članovi:

3) u Odbor za unutrašnju politiku:

— predsjednik:

— članovi:

4) u Odbor za administrativnu komisiju:

— predsjednik:

Savjetnik, sekretar Izvršnog vijeća NRBiH;

za članove:

— članovi:

3) u Komisiji za pomorštvo:

— predsjednik:

— članovi:

III

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o sastavu odbora i stalnih komisija Izvršnog vijeća NRBiH (»Službeni list NRBiH« broj 40/57).

I. V. broj 59/58

12 aprila 1958. godine

Sarajevo

Predsjednik:

Izvršnog vijeća NRBiH,

Osman Karabegović, a. r.

Na osnovu člana 25, 28 i 30 Zakona o državnoj upravi (»Službeni list FNRJ« broj 13/56 i 44/57), Izvršno vijeće NRBiH donosi:

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU I POSTAVLJENJU REPUBLIČKIH FUNKCIONERA

I

Razrješava se zbog odlaska na drugu dužnost:

— Kapetanović Hajro, državni sekretar za poslove finansija NRBiH,

— Zubović Izet, direktor Zavoda za privredno planiranje NRBiH.

II

Postavljaju se:

— za državnog sekretara za poslove finansija NRBiH Zubović Izet, dosadašnji direktor Zavoda za privredno planiranje NRBiH,

— za direktora Zavoda za privredno planiranje NRBiH Kapetanović Hajro, dosadašnji državni sekretar Narodnog odbora sreza Mostar.

I. V. broj 34

25 februara 1960. godine

Sarajevo

Zamjenjuje

Predsjednika Izvršnog vijeća NRBiH

Polpredsjednik,

Uglješa Dantićević, a. r.

144

Na osnovu člana 25, 29, i 53. Zakona o državnoj upravi (»Službeni list FNRJ«, broj 13/56 i 44/57) i člana 11. Zakona o organima uprave u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini (»Službeni list NRBiH«, broj 9/56, 25/58, 25/60, 41/60 i 25/62), Izvršno vijeće NRBiH donosi:

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU, IMENOVANJU I POSTAVLJENJU FUNKCIONERA REPUBLIČKIH ORGANA UPRAVE

I

Razrješavaju se zbog odlaska na drugu dužnost:

Hajro Kapetanović, državni sekretar za poslove privrednog programiranja NRBiH,

Izet Zubović, državni sekretar za poslove finansija NRBiH,

Dr Edhem Čemo, predsjednik Savjeta za nauku NRBiH,

Salim Cerić, predsjednik Savjeta za socijalnu politiku NRBiH,

Nijaz Dizdarević, predsjednik Savjeta za prosvjetu NRBiH,

Rajko Gagović, predsjednik Savjeta za stručno obrazovanje NRBiH,

Hakija Pozderac, direktor Zavoda za privredno planiranje NRBiH,

Ljubo Babić, sekretar za industriju i građevinarstvo Izvršnog vijeća NRBiH,

Ivo Jerkić, sekretar za poljoprivredu Izvršnog vijeća NRBiH,

Ilija Materić, sekretar za šumarstvo Izvršnog vijeća NRBiH,

Milan Vrhovac, sekretar za opštu upravu Izvršnog vijeća NRBiH,

Ibrahim Latifić, direktor Zavoda za statistiku NRBiH,

II

Imenuju se:

— za predsjednika Savjeta za prosvjetu NRBiH, Rajko Gagović, dosadašnji predsjednik Savjeta za stručno obrazovanje NRBiH,

— za predsjednika Savjeta za socijalnu politiku NRBiH, Franc Novak, dosadašnji predsjednik Narodnog odbora sreza Mostar,

III

Postavljaju se:

— za državnog sekretara za poslove finansija NRBiH, Drago Begić, dosadašnji predsjednik Narodnog odbora sreza Doboj,

— za direktora Zavoda za privredno planiranje NRBiH, Izet Zubović, dosadašnji državni sekretar za poslove finansija NRBiH,

— za sekretara za industriju i građevinarstvo Izvršnog vijeća NRBiH, Stanko Tomić, dosadašnji direktor Rudnika lignita Kreka,

— za sekretara za trgovinu, ugostiteljstvo i turizam Izvršnog vijeća NRBiH, Nedo Ilić, dosadašnji predsjednik Trgovinske komore NRBiH,

— za sekretara za poljoprivredu i šumarstvo Izvršnog vijeća NRBiH, Slobodan Erceg, dosadašnji predsjednik Narodnog odbora sreza Bihać,

— za sekretara za republički budžet i opštu upravu Izvršnog vijeća NRBiH, Milan Vrhovac, dosadašnji sekretar za opštu upravu Izvršnog vijeća NRBiH,

— za direktora Zavoda za statistiku NRBiH Dobroslav Jovanović, dosadašnji pomoćnik direktora Zavoda za statistiku NRBiH.

I. V. broj 83

15. juna 1962. godine

Predsjednik

Izvršnog vijeća NRBiH,

U periodu od 1963. do 1967. godine, direktor Zavoda je bio Muhamed Hadžić. Nakon Hadžića, direktor Zavoda je kratko bio Šukrija Uzunović, a u junu 1969. godine za direktora je imenovan Nikola Stojanović koji je ovu funkciju obavljao do 1971. godine.

ODLUKU
O RAZRJEŠENJU I IMENOVANJU REPUBLIČKIH
SEKRETARA I DRUGIH REPUBLIČKIH
FUNKCIONERA

I
Razrješavaju se dužnosti:
1. Konforti dr Salamon, republički sekretar za zakonodavstvo i organizaciju,
2. Sunarić dr Ivo, republički sekretar za pravosuđe.

II
Imenuju se:
1. za republičkog sekretara za komunalna pitanja i urbanizam Atić Salih,
2. za republičkog sekretara za unutrašnje poslove Bajić Ratko,
3. za zamjenika Republičkog sekretara za unutrašnje poslove Bijičić Šukrija,
4. za republičkog sekretara za finansije Begić Drago,
5. za republičkog sekretara za zdravlje Četković Dara,
6. za republičkog sekretara za poljoprivredu i šumarstvo Erceg Slobodan,
7. za republičkog sekretara za opšte-privredne poslove Filipović Nikola,
8. za republičkog sekretara za kulturu Grabčević Hasan,
9. za direktora Republičkog zavoda za privredno planiranje Hadžić Muhamed,
10. za republičkog sekretara za pravosuđe Hadžević Tahir.

11. za republičkog sekretara za zakonodavstvo i organizaciju Ivančević Dobroslav,
12. za republičkog sekretara za narodnu odbranu Kerinović Slobodan,
13. za republičkog sekretara za saobraćaj i puteve Kljakić Obrad,
14. za republičkog sekretara za budžet i organizaciju uprave Križanović Milko,
15. za republičkog sekretara za socijalnu politiku Muidović Zehra,
16. za sekretara Izvršnog vijeća Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine Novaković Slobodan,
17. za republičkog sekretara za informacije Petrinčić Mirko,
18. za republičkog sekretara za trgovinu i turizam Selmanagić Riza,
19. za republičkog sekretara za industriju i građevinarstvo Tausan Boško,
20. za republičkog sekretara za rad Vokić Đuro i
21. za republičkog sekretara za prosvjetu Ušćić Milan.

III
Ova odluka stupa na snagu odmah.
SKUPŠTINA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE
REPUBLICKO VIJEĆE

S broj 16-83
28. juna 1963. godine
Sarajevo
Predsjednik Skupštine,
Rado Dugančić, s. r.
Predsjednik Republičkog vijeća,
Džemal Bijičić, s. r.

II
Ovu odluku objaviti u »Službenom listu SRBiH«.
SKUPŠTINA
SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE
I HERCEGOVINE

S broj 1111
8. maja 1969. godine
Sarajevo
Predsjednik
Republičkog vijeća,
Nikola Anđrić, s. r.
Predsjednik
Skupštine SRBiH,
Džemal Bijičić, s. r.

130
Na osnovu Ustavnog amandmana VII tačka 2, Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici Republičkog vijeća održanoj 9. maja 1968. godine, donijela je

ODLUKU
O RAZRJEŠENJU I IMENOVANJU REPUBLIČKIH
SEKRETARA

I
Razrješavaju se dužnosti:
MIHELIĆ inž. STJEPAN, republički sekretar za industriju i trgovinu,
NIKOLIĆ PANTO, republički sekretar za poljoprivredu i šumarstvo,
KEFO MUSTAFA, republički sekretar za rad,
RADIĆ VASO, republički sekretar za zdravlje i socijalnu politiku,
MARAN ĐORĐE, republički sekretar za narodnu odbranu,
LOVIČENOVIC JOSIP, republički sekretar za finansije,
KAPIC-HAJRA, republički sekretar za saobraćaj,
BOGIČEVIĆ MIOĐRAG, republički sekretar za obrazovanje i kulturu,
UZUNOVIĆ ŠUKRIJA, direktor Republičkog zavoda za društveno planiranje i ekonomska istraživanja,
BABIĆ inž. SIMO, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
MARJANOVIĆ dr SIDA, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
BIJEDIĆ ŠUKRIJA, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
BANJAC VOJO, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
MIRICA MUHAMED, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
TRININIC MILAN, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
GORSKI FELIKS, republički sekretar u Izvršnom vijeću,
SKORO MILAN, republički sekretar u Izvršnom vijeću.

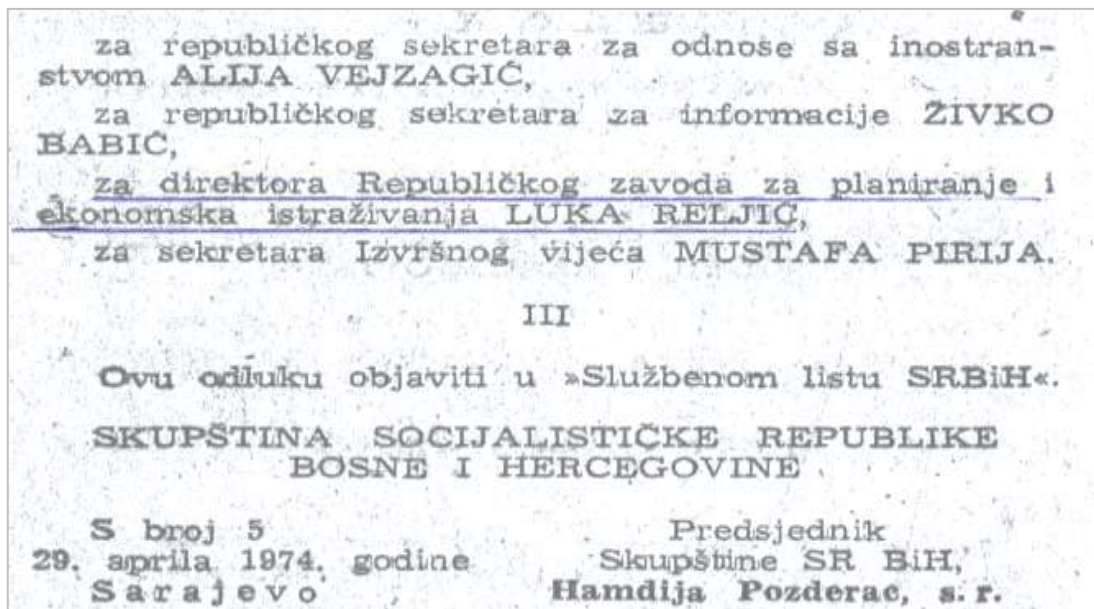
II
Imenuju se:
MILJAS ANTE, za republičkog sekretara za unutrašnje poslove,
OSMANAGIĆ dr inž. MURIS, za republičkog sekretara za industriju i trgovinu,
PEKLIĆ ĐORĐE, za republičkog sekretara za finansije,
FUKS dr RATIMIR, za republičkog sekretara za poljoprivredu i šumarstvo,
KRATINA dr HUSEIN, za republičkog sekretara za rad,
RODIĆ DRAGAN, za republičkog sekretara za narodnu odbranu,

PETROVIĆ dr RADOSLAV, za republičkog sekretara za obrazovanje i kulturu,
IVIĆ BORIS, za republičkog sekretara za saobraćaj,
AJANOVIĆ dr MUSTAFA, za republičkog sekretara za zdravlje i socijalnu politiku,
STOJANOVIĆ NIKOLA, za direktora Republičkog zavoda za društveno planiranje i ekonomska istraživanja.

III
Ovu odluku objaviti u »Službenom listu SRBiH«.
SKUPŠTINA
SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE
I HERCEGOVINE

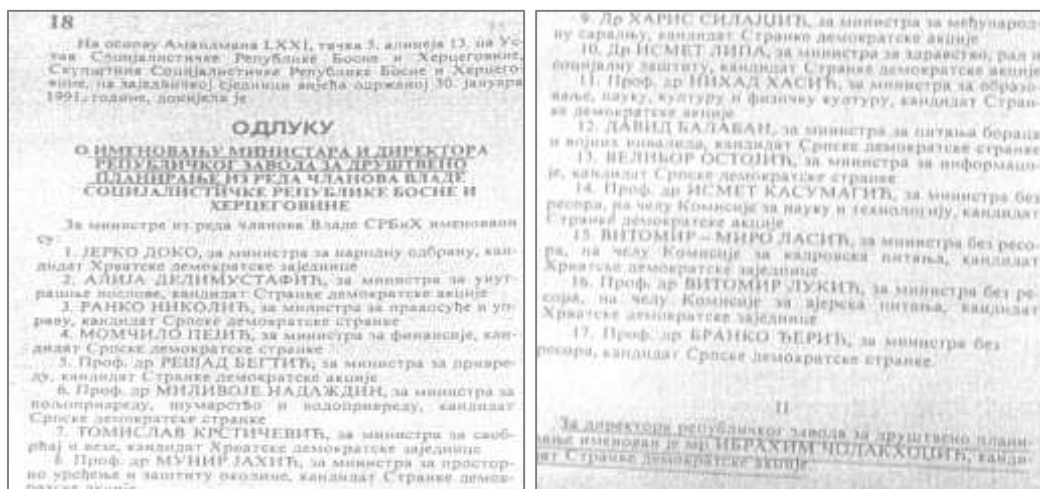
S broj 1112
9. maja 1968. godine
Sarajevo
Predsjednik
Republičkog vijeća,
Nikola Anđrić, s. r.
Predsjednik
Skupštine SRBiH,
Džemal Bijičić, s. r.

Poslije Stojanovića, za v.d. direktora je imenovan Mensur Smajlović (direktor bio nepune dvije godine). Kada se 1974. godine Fond za razvoj nerazvijenih opština BiH pripojio Republičkom zavodu, Luka Reljić je, u dva mandata bio direktor Zavoda do aprila 1982. godine. Dva mandata na čelu Zavoda je bio i Dževad Derviškadić, koji je tu dužnost obavljao sve do prvih višestranačkih izbora u BiH do februara 1991. godine.

Ovdje je potrebno napomenuti da jedan broj prijeratnih direktora nije evidentiran u matičnoj knjizi Zavoda jer su direktori istovremeno bili i ministri u Vladi, pa su evidentirani u matičnoj knjizi Vlade (u to vrijeme Republičkog izvršnog vijeća).

Od maja 1993. godine do maja 1995. godine na funkciju direktora Zavoda je imenovan Ibrahim Čolakhodžić. U periodu od februara 1991. do maja 1993. godine i periodu od maja 1995. do augusta 1997. godine, Zavod nije imao direktora, a funkciju je obavljao pomoćnik direktora Zavoda Franjo Šaravanja.

Nakon rata, prvi direktor Zavoda je bio Mirsad Hromić u periodu od augusta 1997. godine do novembra 2002. godine, a nakon njega je imenovan Nešet Muminagić koji je funkciju direktora obavljao do septembra 2007. godine kada odlazi u penziju. Nakon toga, Mirsad Hromić je kratko bio v.d. direktor, a nakon njega je jednu godinu v.d. direktor bio zamjenik direktora Ljubiša Đapan. Od 2009. godine, funkciju direktora obavlja Ljubiša Đapan, koji se na ovoj funkciji nalazi i danas.

Svi direktori Zavoda, od njegovog osnivanja pa do posljednjeg rata, bili su članovi Vlade (ministri), u to vrijeme Izvršnog vijeća Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. Direktori koji su imenovani poslije rata, nisu bili članovi Vlade, ali su do kraja 1996. godine učestvovali u radu, odnosno prisustvovali sjednicama Vlade. Posljednji direktor Zavoda koji je učestvovao u radu Vlade je bio Ibrahim Čolakhodžić. Nakon Čolakhodžića, ni jedan direktor Zavoda nije bio član Vlade i nije učestvovao u radu, niti je prisustvovao sjednicama Vlade Federacije BiH.

O ZAVODU BIVŠI UPOSLENICI

Nikola Stojanović, direktor Zavoda u period 1969. – 1971. godine: Stručno pripremanje, usklađivanje i donošenje planova

Nikola Stojanović je prije 44 godine, dakle 1971. godine, imenovan na funkciju direktora Republičkog zavoda za društveno planiranje i naučno istraživanje. U istoriji Bosne i Hercegovine i bivše Jugoslavije, ostaće zabilježeno da je Stojanović, osim što je bio vrstan ekonomista (magistar ekonomskih nauka i docent na Visokoj školi, kasnije Fakultetu političkih nauka u Sarajevu), bio član Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, te predsjednik Centralnog komiteta Saveza komunista BiH. Danas je u penziji, a od prije tri godine živi u Beogradu.

“Sjećam se niza pitanja koje je trebalo razmatrati na stručnim i naučnim osnovama, a koja su proizlazila iz vladajućih društveno ekonomskih odnosa. Uzet ću kao primjer kompenzaciju u jugoslovenskoj podjeli rada. Kompenzacija proizlazi iz jedne značajne činjenice, a to je da smo se u to vrijeme opredijelili za razvijanje samoupravno organizovane privrede na bazi jugoslovenske podjele rada. Samim tim što na različitim područjima imamo različite, prevashodno prirodne, a i ekonomske uslove za privredni razvoj, proizlazila je i nužnost različite privredne strukture. Čim je, zapravo, prihvaćena nužnost različite privredne strukture, radi većeg efekta jugoslavenske privrede u cjelini, automatski se, zbog dva razloga (jedno je nacionalno obilježje, a drugo je dohodovni odnos, kad gledamo sa stanovišta preduzeća, grana privrede i republika), pojavila potreba da se utvrdi ko i kako prolazi u jugoslovenskoj podjeli rada. Smatram da je jugoslovenska podjela rada u svim dijelovima i cjelini davala veće ekonomske efekte nego što bi to bio slučaj da su republike razvijale autarhičnu privredu i da je ona jedina osnova razvoja. Međutim, postavljalo se pitanje - kako nadoknaditi onim dijelovima koji su, zbog jugoslovenske podjele rada, morali razvijati privrednu strukturu koja za njih nije bila optimalna, ili bolje rečeno, kako stimulisati pojedine dijelove da zadržavaju onu privrednu strukturu koja je bila u skladu sa jugoslovenskom podjelom rada i mogućim efektima, a koja tom dijelu, u odnosu na ostale dijelove jugoslovenske cjeline, nije davala optimalne efekte. Drugim riječima, kako spriječiti da svaki dio cjeline izgrađuje neracionalnu kompleksnu privrednu strukturu. Osim kompenzacije, ja nisam vidio drugo rješenje za prevazilaženje tog problema u samoupravno organizovanom društvu. Zato mi je sistem kompenzacija u osnovi bio jedini faktor koji je trebao da obezbijedi prevazilaženje ispoljenih i mogućih negativnih konotacija ka republičkoj ekonomiji. U dugoročnoj razvojnoj politici koja se zasnivala na jugoslovenskoj podjeli rada, morao je biti ugrađen sistem kompenzacija kako bi svi dijelovi bili zainteresovani da realizuju, na samoupravnim osnovama dogovorenu, politiku jugoslovenske podjele rada. Iz toga su svi dijelovi i cjelina trebali imati veće ekonomske efekte, nego da su se orjentisali na zatvaranje u republičke granice. U prvom redu mislio sam na duplirane kapacitete, energetiku i sl. Da se nisu poduzimale mjere na vrijeme, kod svih slučajeva gdje su republike gradile svoje kapacitete za cjelokupnu Jugoslaviju, pojavile bi se orijentacije i zahvati ka autarhičnoj privredi. Veoma aktuelna su bila i pitanja nafte, aluminijuma, izgradnje elektrana i sl. Mi smo u Bosni i Hercegovini plaćali proizvodnju željezne rude skuplje nego što je trebalo, jer smo izgradili kapacitete koji se nisu iskorištavali zato što drugi nisu na vrijeme podigli prerađivačke kapacitete, kako je dogovoreno.

Mislim da su određene pojave predstavljale probleme, sve dok nismo, sistemom kompenzacija stimulirali dijelove da se pridržavaju usvojene dugoročne razvojne politike, zasnovane na jugoslovenskoj optimalnoj podjeli rada. Zbog toga sam se intenzivno i uvijek zalagao da kompenzaciju tretiramo kao društveno-ekonomsku kategoriju, koja proizlazi iz nacionalne osobenosti naše privrede organizovane na samoupravnim principima.

Osnovni izazov kompenzacije koju je trebalo što konkretnije ugraditi u naš privredni mehanizam, jeste prevazilaženje problema koji se javljaju u procesu uklapanja pojedinih dijelova privrede (oblasti i grana, što je imalo i indirektnu teritorijalnu implikaciju) u optimalnu jugoslovensku privrednu cjelinu”.

Kada je, pak, riječ o saradnji ondašnjeg Republičkog zavoda sa Saveznim zavodom za društveno planiranje, Stojanović kaže:

“Saradnja je bila izrazito dobra i u obostranom interesu. Takav je bio sistem planiranja. Između ostalog, pomenut ću da sam sarađivao sa Rikardom Štajnerom. On je bio izuzetna ličnost i napisao je mnoge tekstove u oblasti ekonomije. Za ovu priliku pomenut ću: “Razvoj sistema proširene reprodukcije u uslovima samoupravljanja, („Socijalizam“, 5/1969.) Nije se mogao donijeti plan razvoja na nivou Jugoslavije ako sa njim nisu bile saglasne sve republike i pokrajine i ako sa njim nisu bili usklađeni planovi svih republika i pokrajina”.

Na pitanje da li se sjeća kako su prije četiri decenije donošeni planovi razvoja, Stojanović kaže da su “sve naučne, političke i stručne ustanove i tijela bili angažovani na pripremama, usklađivanjima i donošenju planova. Nije postojala ni jedna stručna ili politička institucija koja bi neovisno donosila planove”.

A šta bi Stojanović danas poručio onima koji se bave planiranjem razvoja Bosne i Hercegovine, posebno Federacije BiH?

“Stalno sam se bavio problematikom planiranja i onda kada sam bio na najodgovornijim partijskim funkcijama. Iznijet ću samo dio svojih razmišljanja koja sam prezentirao na jednom skupu nezavisnih ekonomista, a bilo je to osam godina nakon Dejtonskog sporazuma, dakle prije 12 godina.

Neshvatljivo je da se u BiH životu, u doba globalizacije svijeta, kada se ozbiljno razmišlja o projektu kompleksnog upravljanja svijetom, od velikog dijela političkih snaga koje bi trebale biti najodgovornije za koncipiranje i ostvarivanje održivog ekonomskog i ukupnog razvoja, i dalje, osam godina nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma, koriste vrijednosni kriterij i paradigma koju je civilizirano čovječanstvo davno odbacilo, afirmišući civilizacijske vrijednosne kriterije donesene u Ujedinjenim narodima. Na žalost, kod nas i dalje kao osnovni vrijednosni kriterij, egzistira nacional-separatizam, taj opasni i razarajući proizvod manipulisanja vjerskim i nacionalnim osjećanjima građana. On je postao osnovni „kalup“ u koji se mora uklopiti sve. Nasuprot poznatoj istini da se u savremenim uslovima samo kada se oblikuje ono što je zajedničko može dogoditi uspješna proizvodnja i povećati opšta produktivnost, i kada savremena Njemačka i Francuska grade zajedništvo, mi u BiH do samouništenja insistiramo na podjelama po nacionalnom i vjerskom kriteriju, uporno vršimo nacionalnu separaciju. To je naša realna i opasna

stvarnost, koja nam ne da naprijed. To je tragično stanje koje se u posljednje vrijeme, pod pritiskom međunarodne zajednice, samo retorički mijenja nabolje”.

Iznoseći i neke svoje lične impresije o tadašnjem vremenu razvoja, Nikola Stojanović kaže da bi “u pomoć” rado pozvao knjigu Dr. Momira Čećeza “Razvoj Bosne i Hercegovine od 1945. - 1990. godine, kojoj je, sa Kemalom Alićehajićem, bio recenzent, te naglašava:

“Kad je u pitanju razvoj Bosne i Hercegovine u periodu od 1944. - 1990. godine, korišću podatke iz statističkih godišnjaka Republičkog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine i Statističkog zavoda SFRJ ili njihovih posebnih publikacija. Za prve godine iza oslobođenja, tj. za 1945. i 1946. godinu nema statističkih podataka. Ipak se kroz periode obnove obrađuju i te godine, jer su to godine ratom porušene privrede. Sve vrijednosne veličine su iskazane u cijenama iz 1972. godine, te su potpuno uporedive.

Prvo nešto o stanju u privredi i uslovima koje je Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina naslijedila iz ranijeg perioda. Vidljivo je da je to bila zaostala privreda sa vrlo niskim nivoom razvoja, uz to je pretrpjela i velika ratna razaranja u toku drugog svjetskog rata. Slijedi dug period izuzetno brzog razvoja i korjenitih strukturnih promjena u privredi i cijeloj socijalnoj sferi. Bosna i Hercegovina se razvila u savremenu industrijsku zemlju sa institucijama i životnim standardom koji odgovara srednje razvijenoj zemlji. Taj uspjeh je postignut u prvom redu razvojem samoupravnog društveno ekonomskog sistema. Najvažnije mjesto zauzimao je razvoj industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini koja je ostvarila dvadeset dva puta veću proizvodnju nego 1939. godine, a šesnaest puta veću proizvodnju nego 1952. godine. Industrija se razvijala brže od prosjeka cijele Jugoslavije. Udio industrije u ukupnom društvenom proizvodu u BiH je premašio 50% pred kraj 90-ih godina.

Razvoj poljoprivrede je bio znatno sporiji, a nakon napuštanja administrativnih mjera iz prve faze razvoja, i poljoprivreda je krenula u normalnu dinamiku razvoja. Sve privredne djelatnosti kao građevinarstvo, saobraćaj i trgovina, su pratili razvoj industrije i u ukupnom razvoju Bosne i Hercegovine su postajali sve značajniji faktori razvoja.

Istina, na kraju analiziranog perioda, privreda cijele Jugoslavije, pa i Bosne i Hercegovine zapala je u recesiju i stagnaciju, a pojavio se i republički partikularizam, mada su rezultati u tom periodu u Bosni i Hercegovini nešto povoljniji od onih u Jugoslaviji, ipak to je umanjilo ukupne rezultate razvoja BiH u analiziranom periodu.

Prosječno se godišnje povećavao broj zaposlenih za oko 34.000, ali ako računamo smanjenje zaposlenih usljed penzionisanja, onda je broj novoupisanih bio još veći.

Struktura zaposlenih pokazuje znatno više zaposlenih u privredi nego vanprivredi, a u privredi daleko najviše u industriji.

Učešće industrije u ukupnom društvenom proizvodu BiH je poraslo sa 17,6% u 1952. godini na 36% u 1970., na 47,2% u 1984. i na 50,5% u 1988.godini. Učešće osnovnih sredstava industrije u vrijednosti osnovnih sredstava cijele privrede iznosi 42,8% u 1952 godini, a 66,5% u 1988. godini.

Industrijska proizvodnja je u 1984. godini za skoro šesnaest puta veća nego u 1952. godini, a za 22 puta veća nego u 1947. godini. Najveći porast je zabilježen u proizvodnji električne energije, u proizvodnji prehrambenih proizvoda, u metaloprerađivačkoj industriji, proizvodnji saobraćajnih sredstava i proizvodnji finalnih proizvoda od drveta.

Istovremeno se povećala i produktivnost rada. Prosječna godišnja stopa porasta produktivnosti u period od 1952. - 1984. godine iznosila je 3,6%, a najveća je bila u periodu od 1952. - 1960. godine 6,7%, a kasnije je opala na 1%.

Ukupna stambena izgradnja bila je veoma intenzivna, posebno nakon 1960. godine, kako u društvenom, tako i u privatnom sektoru. Prosječno godišnje, u periodu 1970. - 1990. godine izgrađeno je oko 30.000 stanova. Stalno se povećavala prosječna površina stana po korisniku, koja je od 39,6 metara kvadratnih u periodu 1953. - 1960. godine porasla na 68 metara kvadratnih u periodu 1981. - 1989. godine. Kada je u pitanju unutrašnja opremljenost stana, došlo je do veoma visokog standarda u stanovanju.

U željeznički saobraćaj se značajno ulagalo i izgrađivale su se moderne saobraćajnice. U 1947. godini je bilo 1.781 km željezničkih pruga od čega samo 414 km normalnog kolosjeka. Željezničke saobraćajnice su bile dosta razrušene u toku rata, te ih je trebalo obnavljati. Postepeno su pruge uskog kolosjeka mijenjane u normalni kolosjek, a neke pruge uzanog kolosjeka su kao nerentabilne ukinute. Tako 1980. godine imamo 1.040 km pruga normalnog kolosjeka. U periodu 1965. - 1989. godine izvršena je elektrifikacija 659 km željezničkih pruga. Željeznica je prevezla u 1988. godini 1.428.700 putnika i prevezla robe ukupne težine 2.939.700 tona.

U drumskom saobraćaju ostvaren je također uspješan razvoj. U BiH koja poslije II svjetskog rata gotovo da nije imala asfaltnih puteva (1952. godine je bilo samo 56 km), 1960. godine asfaltirano je 650 km, da bi 1980. godine, BiH imala 7.742 km puteva sa asfaltom, betonom i kockom. 1988. godine BiH je imala 20.834 km puteva.

Ništa od toga ne bismo postigli ni na jednom nivou vlasti da nismo imali razvijen sistem planiranja u zavodima za društveno planiranje u republikama i pokrajinama, i na jugoslovenskom nivou”.

Ibrahim Čolakhodžić, direktor Zavoda u periodu 1993. – 1995. godine: Za dobro planiranje potrebni su dobri stručnjaci koji su znanja sticali u privredi

Ibranim Čolakhodžić je, prije nego što je došao u Republički zavod za društveno planiranje, kako se početkom devedesetih godina prošlog vijeka zvao Federalni zavod za programiranje razvoja, radio u „Sarajevogasu“, a početkom juna 1988. godine je prešao u Izvršno vijeće Bosne i Hercegovine, u Republički komitet za energetiku i industriju na funkciju zamjenika predsjednika tog komiteta.

Nakon višestranačkih izbora u Bosni i Hercegovini, Čolakhodžić je imenovan na funkciju direktora Zavoda za društveno planiranje.

O tom periodu Čolakhodžić kaže: „Istovremeno, kao direktor Zavoda obavljao sam i funkciju člana Vlade BiH. Meni nije bio nepoznat rad Zavoda, jer sam radeći dvije-tri godine u Republičkom sekretarijatu za privredu, jako dobro sarađivao sa prethodnim direktorom Zavoda za društveno planiranje Dževadom Derviškadićem, koji je devet godina, odnosno dva mandata, bio direktor Zavoda. Dok sam bio u Komitetu za energetiku i industriju i Sekretarijatu za privredu, jako dobro smo sarađivali, posebno kada su u pitanju bili stanje i problemi u oblasti crne metalurgije, energetike, industrije, zanatstva, trgovine, robnih rezervi... Mišljenje direktora Zavoda se u Vladi uvijek veoma mnogo uvažavalo. Izvanredno smo sarađivali sa Saveznim zavodom za društveno planiranje“.

Zavod je, dolaskom Derviškadića, počeo sa izradom Strategije dugoročnog razvoja Bosne i Hercegovine. O tome Čolakhodžić kaže:

„Strategiju smo radili na bazi izvršenja plana za period 1985. - 1990. godine, što je poslužilo kao važna podloga za izradu ovog dokumenta. Tada je na snazi bio Zakon o društvenom planiranju, a jedan od najvažnijih implementacionih projekata na kojem smo radili je bio Projekat formiranja Razvojne banke BiH. Do tada su postojali samo razvojni fondovi. Veoma značajan fond je bio Fond za razvoj nedovoljno razvijenih područja BiH, slično kao što smo na saveznom nivou imali Fond za nedovoljno razvijene republike i Pokrajinu Kosovo. Mi smo tada predlagali da se sredstva Fonda za nedovoljno razvijena područja BiH i sredstva Saveznog fonda za BiH objedine u sredstva Razvojne banke BiH. Ali, to je tada ostalo na nivou prijedloga, jer se u to vrijeme otvorio proces raspada Jugoslavije“.

Čolakhodžić, takođe podsjeća na dobar Projekat regionalizacije Bosne i Hercegovine. „Projekat su zajedno radili Zavod za društveno planiranje i Ekonomski institut Sarajevo. Tada su bile predviđene četiri regije (Banjaluka, Sarajevo, Mostar i Tuzla), bez supremacije bilo koje nacionalnosti u BiH, ali uz uvažavanje prirodnih, infrastrukturnih, ekonomskih, geografskih i drugih osobenosti.

Kada je počeo rat, dobar dio uposlenika je napustio Zavod iz raznih razloga. Od oko pedesetak, koliko nas je bilo prije rata, ostalo nas je desetak kada je rat već počeo. Kao direktor Zavoda, učestvovao sam u radu Vlade“, kaže Čolakhodžić.

U ratno vrijeme, prema Čolakhodžićevim riječima, „Zavod je pripremao Projekat obnove Bosne i Hercegovine. Na tom projektu su radili Čolakhodžić, dr. Bajro Golić, Franjo Šaravanja i drugi uposlenici Zavoda. Cilj je bio da se angažuju domaći eksperti i, istovremeno, zatraži pomoć međunarodnih institucija u izradi takvog projekta. Napravljen je i spisak međunarodnih organizacija i institucija sa ciljem da se izjasne da li su voljni i pod kojim uslovima bi željeli pomoći obnovu Bosne i Hercegovine.“

Čolakhodžić se prisjeća da su „u Zavodu 1993. i 1994. godine radili Analizu rješavanja bosanskohercegovačkog konflikta po prijedlogu Vens-Ovenovog plana i o tome dali negativno mišljenje, jer se tada predlagalo da se u BiH stvore tri entiteta u kojim bi svaki od tri konstitutivna naroda imao većinu“.

U svakom slučaju, treba spomenuti i rad Čolakhodžićevog tima u Zavodu na izradi Analize provedene privatizacije po Markovićevom modelu iz koje se može vidjeti da je u BiH do

avgusta 1991. godine, samo 4,5% društvenog kapitala bilo privatizirano sistemom internih dionica.

„Za dobro planiranje, pa prema tome i planiranje razvoja“, prema riječima Čolakhodžića, „jako je bitno kakvi su stručnjaci koji na tome rade. Za planiranje je jako bitno da su kadrovi koji planiraju znanja sticali u privredi.

Lako se, zapravo, uočava razlika između onih kadrova koji su bili u privredi, koji su tamo sticali znanja, usavršavali se, i onih kadrova koji nikada nisu bili angažovani u privredi. Oni koji su angažovani u sferi planiranja, a došli su iz privrede, vrlo jednostavno „na terenu“ uočavaju efekte planiranih aktivnosti, lako uočavaju pozitivne ili negativne posljedice, prepoznaju da li je nešto što su isplanirali zadovoljavajuće ili nezadovoljavajuće“, ističe Čolakhodžić.

U maju 1994. godine Čolakhodžić je otišao iz Zavoda na funkciju direktora sarajevskog hotela „Holiday Inn“. Iza Čolakhodžića, u ratu nije postavljan drugi direktor. Najvažnije poslove obavljao je pomoćnik direktora Franjo Šaravanja, jer je, u međuvremenu, iz Zavoda otišao pomoćnik direktora Bajro Golić, a drugi pomoćnik Husein Dobrić, doktor ekonomskih nauka, stradao je na Grbavici. Zavod su napustili i doktori ekonomskih nauka Zdravko Avram i Milorad Skoko.

Slavko Škrbić, zamjenik direktora Zavoda u periodu 1975. – 1982. godine: Zavod u funkciji razvoja društveno-ekonomskog sistema

Planiranje se, uglavnom, posmatra kao osmišljavanje načina izvršavanja zadataka radi ostvarivanja odgovarajućih ciljeva pojedinaca, kolektiva i širih zajednica. Uostalom, ljudi, manje ili više, osmišljeno djeluju od kako su se u civilizaciji manje ili više emancipovali. Utoliko je primjereno, kad obilježavamo 70-tu godišnjicu planiranja u BiH, podsjetiti se na uspjehe i neuspjehe u procesu planiranja. Pri tome je nužno imati na umu da planiranje treba da doprinosi uspjesima društveno-ekonomskog sistema u svim fazama njegovog djelovanja, a da sistem zahtijeva potrebu i omogućuje postojanje odgovarajućeg načina planiranja.

Društveno-ekonomski sistem poslije Drugog svjetskog rata u BiH, u sastavu Jugoslavije i kao samostalne države, mogao bi se posmatrati u nekoliko perioda: od Drugog svjetskog rata do 1988. godine - administrativni i plansko-tržišni period, od 1988. do 2002. godine tržišno-planski i nedefinisano-liberalistički period poslije 2002. godine. U sve tri faze posmatranja društveno-ekonomskog sistema kod nas, planiranje je bilo, manje ili više, u funkciji izvršavanja određenih zadataka i ostvarivanja odgovarajućih ciljeva.

U administrativnom i planskom-tržišnom periodu ciljevi su bili načelno isti. Odnosili su se na razvijanje i ispoljavanje sloboda i demokratije, i materijalni i duhovni napredak. Ovaj sistem je imao bitne zajedničke karakteristike: jednopartizam u politici, državno vlasništvo nad većinom sredstava za proizvodnju i odlučivanje u društvu po osnovu kombinacije administrativnog, planskog i tržišnog djelovanja. Ovaj period bi se dalje mogao posmatrati u tri dijela: administrativno-dirigovani 1945. – 1950. godine, plansko-tržišni 1951. - 1974.

godine i neuspjao pokušaj cjelovitije reforme društveno-ekonomskog sistema 1974. - 1988. godine.

U vrijeme administrativno-dirigovanog djelovanja (1945. - 1951.), planiranje je, u funkciji toga djelovanja, dolazilo do odgovarajućeg izražaja. Nastavljen je entuzijazam iz NOR-a da se, uz maksimalno i prekomjerno naprezanje, ostvaruje što više u obnovi i izgradnji zemlje. U domenu planiranja, iako sa oskudnim kadrovima i sredstvima, iznalažene su mogućnosti što osmišljenijeg mobilisanja, unapređivanja i angažovanja resursa i ostvarivani su zadivljujući rezultati. Izgrađivani su infrastrukturni, industrijski i drugi objekti za jednu godinu za koje je u normalnim uslovima potrebno pet i više godina. Preko realnih mogućnosti organizovano je opšte učenje u društvu. Ali, administrativno odlučivanje, uslovalo je kvantitativno planiranje, u okviru planskih komisija pri organima vlasti. To je imalo za posljedicu da su rezultati bili više kvantitativni, a manje efektivnog i suštinskog karaktera. Zato je ocjenjeno da takav način djelovanja u društvu nema perspektivu i pristupilo se uvođenju samupravljanja.

Samoupravljanje je značilo veći stepen decentralizacije, sloboda i demokratije, što znači povećanje prava i odgovornosti od najnižih do najviših subjekata vlasti. U to vrijeme aktuelna je bila parola: „Fabrike radnicima, a zemlja seljacima“. To je značilo veći stepen tržišnog poslovanja. Planiranje je dobilo drugačiji značaj i način djelovanja. Trebalo je, po osnovu više znanja, iznalaziti mogućnosti da se u privredi i drugim djelatnostima, na osnovu kvaliteta učinaka, ostvaruju povoljniji uspjesi na tržištu, a organi vlasti da stvaraju uslove za takavo poslovanje. Za ovakve zadatke, u okviru centralnih i regionalnih organa vlasti, formirani su zavodi, u lokalnim službe, a u preduzećima i ustanovama sektori ili službe za planiranje. U ovakvim uslovima, povećanjem inicijativa i odgovornosti pojedinaca i kolektiva i konkurencije na tržištu nastavljeno je ostvarivanje uspjeha u privredi i drugim djelatnostima, više nego ranije, i to na kvalitetnim osnovama. Društveni bruto proizvod u BiH je rastao u periodu od 1953. do 1963. godine po stopi od 6,3%, a u periodu od 1963. do 1973. godine po stopi od 5,8% (SGJ za 1991., strana 417.). Stepenn nezaposlenosti je 1963. godine iznosio 5,4%, a 1973. godine 8,3% (SGJ za 1991., strana 415.), što znači da gotovo nije bilo problema nezaposlenosti. Ali, samoupravljanje je od početka nailazilo na probleme koji su proizlazili iz jednopartizma u politici, državnog vlasništva nad sredstvima za proizvodnju i po osnovu toga, monopola vrhova Partije i vlasti u odlučivanju o važnijim pitanjima. Zbog toga, samoupravljanje nije imalo „prostora“ da značajnije dođe do izražaja. Parola: „Fabrike radnicima, zemlja seljacima“ nikad nije primjenjena. Počeli su se pojavljivati međurepublički-međunacionalni nesporazumi sa nametnutim pitanjem ko je i kako „prošao“ u okviru zajednice (SFRJ). Ustavom iz 1963. godine, pokušalo se daljom decentralizacijom unaprijediti samoupravljanje, a privrednom reformom iz 1965. godine, povećanjem uloge tržišta, unaprijediti privredu, ali ovi pokušaji nisu dali rezultate. U domenu planiranja pokušano je da se, primjenom i poboljšanjem različitih metoda, doprinese unapređenju stanja u društvu, ali bez značajnijih rezultata. Zbivanja u to doba su vodila pojavi krupnih problema kao što su cestovna reforma u Sloveniji, MASPOK u Hrvatskoj, liberalizam u Srbiji i dr. Zbog toga se pokušalo sa cjelovitom i sveobuhvatnijom reformom sistema 1974. godine.

Reforma iz 1974. godine, imala je za cilj da se obezbijedi „vladajući položaj radničke klase i radnih ljudi uopšte“ i „odgovornost svake republike i autonomne pokrajine za vlastiti i

zajednički razvoj“. Odlučivanje o svim važnijim pitanjima na nivou SFRJ odvijalo se konsenzusom republika i pokrajina. Tako su vlast imale republike i autonomne pokrajine, a izvršena je federalizacija SKJ i konfederalizacija države (SFRJ). Planiranje u ovakvim uslovima imalo je ulogu da osmišljava odluke na nivou republika i pokrajina, da u stručnim grupama priprema osnove za odluke na nivou federacije i da usmjerava planiranje ka nižim nivoima vlasti, preduzećima i ustanovama. U stručnim grupama su usklađivani prijedlozi za nivo federacije, ali je problem bio što su konačne odluke bile previše uopštene i nikoga nisu obavezivale. To je vodilo sve lošijim rezultatima u privredi i društvu. Realan rast BDP u periodu od 1973. do 1983. godine je iznosio 4,6%, a od 1983. do 1989. godine 0,8%. Nezaposlenost je 1989. godine iznosila 21,6%. Zaduzenost SFRJ prema inostranstvu povećana je sa oko 6 mrd. USD 1975. godine na oko 20,5 mld. USD u 1983. godini. Inflacija je prelazila procenat od 100% godišnje. Ovakvi rezultati su usloveli krupne socijalne i političke probleme. Pokušaj sa dugoročnim programom ekonomske stabilizacije nije dao rezultate i moralo se tražiti radikalnije rješenje.

Amandmanima na Ustav SFRJ iz 1987. godine utvrđena je materijalna odgovornost i prestanak radnog odnosa radnika za nesavjesno i neuspješno ispunjavanje obaveza i za loše rezultate u poslovanju. Uvedena je mogućnost angažovanja sredstava na akcionarskoj osnovi i formiranja preduzeća domaćih i stranih lica. Za narodne banke države i republika i pokrajina utvrđana je obaveza i odgovornosti za stabilnost valute i opštu likvidnost. Time su olakšane mogućnosti unapređivanja poslovnosti i odgovornosti u svim djelatnostima i društvu.

Na ovim osnovama pripremljen je Program ekonomskog oporavka Predsjednika Saveznog izvršnog vijeća Ante Markovića. Kao ciljevi Progama su navedeni: deregulacija tržišta, pluralizam, odnosno ravnopravnost svih oblika svojine, zaštita i slobode čovjekove ličnosti. Cilj je tržišna ekonomija i demokratska država, odnosno izgradnja novog tipa socijalističkog društva. Kao antiinflacione mjere naznačene su rast proizvodne, svođenje svih oblika potrošnje u realne mogućnosti i unutrašnja konvertibilnost dinara. U planiranju u BiH zalagali smo se za definisanje stvaralačkih mjera na ostvarivanju programa, sa jasnim definisanjem zadataka, prava i odgovornosti pojedinaca, kolektiva i širih subjekata, da u privatizaciji mogu učestvovati kao kupci samo oni koji imaju uvjerljive dokaze da će osposobljavati kapacitete i unapređivati poslovanje. Kao rezultat ovih i drugih mjera, za dvije godine zaključeno je više ugovora o saradnji sa inopartnerima u vrijednosti od preko 500 mil. DM, u zemlji je osnovano oko 60.000 privatnih firmi, poslije pada BDP-a (recesije) u 1987. i 1988. godini (godišnje 2%), u 1989. godini BDP je porastao za 1,5%. Međutim, političko stanje u zemlji je bilo sve lošije što je otežavalo i na kraju i onemogućilo ostvarivanje ovog programa.

Jugoslavija je već bila na poodmaklom putu ka raspadanju. Program Ante Markovića, i pored dosta primjerenih ciljeva na kojima se zanimalo i raznih planskih i drugih mjera za njegovo ostvarivanje, nije imao šansu. SKJ se ranije stvarno, a na 14 kongresu i formalno, raspao. Vođstva republika i pokrajina su otvoreno radila na raspadu Jugoslavije. U takvim uslovima, Marković je, po svemu sudeći, nerealno vjerovao u opstanak i uspješno djelovanje Jugoslavije. Ali je na kraju shvatio da je to nemoguće, pa je 20. decembra 1991. godine na konferenciji za novinare vratio mandat građanima Jugoslavije, naglasivši da više ne postoji nijedan državni organ kome bi se mogla podnijeti ostavka.

Planiranje poslije rata u BiH se odvija primjereno datim okolnostima. Društveno-ekonomski sistem loše funkcioniše, što se najbolje vidi iz kretanja vrijednosti ukupnog društvenog proizvoda (BDP) i zaposlenosti. Empirijska iskustva govore da se nakon rata, za oko pet godina dostiže vrijednost proizvodnje (BDP) iz najbolje predratne godine, ali kod nas poslije posljednjeg rata, to ni izbliza nije tako. Budući da nema zvaničnih, uporedivih pokazatelja o kretanju BDP u BiH poslije rata u odnosu na vrijeme prije rata (ili ja za njih ne znam), u saradnji sa vrsnim analitičarom Enesom Ormanom, procijenili smo da je vrijednost BDP-a 2012. godine u odnosu na 1990. godinu iznosila oko 60%. Loša situacija u privredi, i pored jasno utvrđenih strateških ciljeva (privredni rast, rast zaposlenosti i životnog standarda), posljedica je nespornosti na strukturne reforme i izostanka sposobnog, na znanju, iskustvu i odgovornosti zasnovanog operativnog djelovanja svih, ili bar većine pojedinaca, kolektiva i širih subjekata da, izvršavajući zadatke i ostvarujući svoje ciljeve, doprinose i ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

I pored donešenih preko 100 strateških dokumenata na svim nivoima vlasti u FBiH poslije rata, veoma malo strateških ciljeva je implementirano, što je izuzetno veliki problem za razvoj Bosne i Hercegovine.

Franjo Šaravanja, pomoćnik direktora Zavoda u periodu 1991. – 2012. godine: Primat analitičkim poslovima

Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (Sl. novine FBiH br: 19/03) utvrđen je djelokrug rada Federalnog zavoda za programiranje razvoja koji je gotovo identičan opisu poslova koji je važio još u Republičkom zavodu za društveno planiranje 1992. godine.

O sadašnjem društveno-ekonomskom trendu FBiH i BiH, Šaravanja kaže: „Reformska agenda za BiH 2015. – 2018.“ je trenutno najvažniji dokument i određuje glavne pravce djelovanja Vijeća ministara BiH, Vlade FBiH i Vlade RS za socio-ekonomske reforme za mandatni period. Značajan napredak u provedbi ove Agende bit će neophodan za podnošenje zahtjeva za članstvo koje će razmatrati EU. Radi se o strukturnim reformama sa ciljem održanja makro-ekonomske stabilnosti i stimulisanja ekonomskog rasta i konkurentnosti. Imajući u vidu stanje javnih financija, neophodno je provesti finansijsku konsolidaciju u cilju smanjenja proračunskog deficita i smanjenja razine javnog duga. Agendom se zahtijeva unapređivanje poslovne klime i konkurentnosti, restrukturiranje javnih preduzeća, reforma socijalnih davanja, reforma zdravstvenog sektora, vladavina prava, reforma sistema oporezivanja, smanjenje opterećenja rada, mirovinska reforma, reforma poslovnog okruženja, reforma sistema obrazovanja, reforma radnog zakonodavstva, zatim donošenje strategije za borbu protiv korupcije, nove strategije za borbu protiv terorizma i dr. Radi se o više reformi koje su po svom karakteru vrlo kompleksne i složene.

U reformskim procesima često se donose vrlo teške i bolne odluke. Ali, treba izdržati da bi kasnije bilo bolje. Svakako da se ovi procesi u sadašnjoj političkoj i ekonomskoj situaciji ne mogu provesti bez izdašnije finansijske pomoći MMF-a, Svjetske banke i EU. U narednom periodu predstoje ozbiljni zadaci za sve nivoe vlasti u BiH u provođenju

reformskog procesa. Postavlja se pitanje gdje se u svemu ovome nalazi Federalni zavod za programiranje razvoja. Iz djelokruga rada Zavoda, dao bih primat analitičkim poslovima jer se nijedna od navedenih reformi ne može uspješno provesti bez kvalitetnih i sadržajnih analiza stanja.

Broj zaposlenih u Zavodu, tokom proteklih godina, govori koliki se značaj davao ovoj instituciji. Republički zavod za društveno planiranje imao je 1991. godine 57 zaposlenika, a u ranijem periodu broj zaposlenih je bio i nešto veći. U ratnim godinama, broj zaposlenih se u velikoj mjeri smanjivao tako da je koncem rata iznosio svega devet radnika. Najveći broj radnika je napustio Sarajevo, jedan broj je poginuo, a jedan broj umro. Danas Federalni zavod za programiranje razvoja zapošljava 20 državnih službenika i namještenika. Da je u prijeratnom periodu davan veliki značaj ovoj instituciji govori podatak da je do 1992. godine direktor Zavoda bio istovremeno i član Vlade RBiH i da je u Zavodu tada radilo 5 doktora nauka. Od rata na ovamo u više se navrata postavljalo pitanje mjesta i uloge Zavoda. Nakon rata, vlade FBiH ni približno nisu pridavale značaj Zavodu kao što je to bilo prije rata. Zavod u pravilu radi poslove koji proizlaze iz normativnih akata Vlade (Poslovnik o radu Vlade, Uredba o planiranju i izvještavanju itd.), ad hoc poslove na zahtjev premijera ili po zaključcima Vlade, ili poslove samoinicijativno predlaže. U periodu od 1991. - 2012. godine, u Zavodu sam radio neprestano obavljajući poslove pomoćnika direktora. U ratnom periodu i neposredno nakon rata (ukupno oko 4 godine) bio sam jedini od rukovodećeg kadra, te sam obavljao i poslove direktora. Premda vrlo otežano, nas nekoliko smo uspjeli Zavod održati u životu.

S obzirom na 70 godina tradicije Zavoda, a imajući u vidu predstojeće reformske procese, nužno je da Zavod u tome aktivno sudjeluje (analitičke podloge, praćenje efekata, izvještavanje, dokumentaciona osnova i dr.). Svakako se podrazumijeva znatno kadrovsko jačanje Zavoda i veća podrška Vlade FBiH aktivnostima koje Zavod radi“.

Zineta Rasavac, pomoćnica direktora Zavoda u periodu od 2001. do 2011. godine: Predan pristup radu i kolegijalnost u funkciji razvoja Zavoda

U Republičkom zavodu za društveno planiranje počela sam raditi 1969. godine kao pripravnica, a potom kao statističarka za investicije. Uz vrsnu analitičarku-planerku Fikretu Polovinu počela sam "peći zanat", polako se uvodeći u sistem obrade statističkih podataka i bilansiranja investicija, društvenog proizvoda, zaposlenosti, kao i drugih elemenata potrebnih za analitičke procjene i prognoze razvoja. Zavod je u to vrijeme bio respektabilna institucija i ključni oslonac tadašnjem Izvršnom vijeću za donošenje mjera ekonomske politike i uopće utvrđivanje politike razvoja Bosne i Hercegovine. Doduše, to je bio sistem centralističkog planiranja, u velikoj mjeri uslovljen zadatom politikom na nivou bivše Jugoslavije, tako da su sve republike i autonomne pokrajine uglavnom slijedile smjernice iz Beograda. U to vrijeme Zavodom su rukovodili, prvo prof. Nikola Stojanović, a potom Luka Reljić, ugledni ljudi i osobe, upamćeni po veoma korektnom odnosu prema zaposlenicima, bez obzira na vjeru, naciju, spol, stepen stručne naobrazbe i dr.

Nakon što sam diplomirala na Fakultetu političkih nauka, raspoređena sam na radno mjesto analitičara-planera za obrazovanje, nauku i kulturu, naslijedivši penzionisanog

Halida Buljinu. Moj posao je bio zanimljiv, izazovan, ali i vrlo odgovoran sa stanovišta planiranja upisa đaka i studenata, ulaganja u nauku i kulturu i dr. U svojim analizama u velikoj mjeri sam se oslanjala na resorne sekretarijate, ali i tadašnje SIZ-ove za svaku od pomenutih oblasti. To je bilo vrijeme u kojem se ograničavao broj upisanih studenata na pojedine fakultete, jer se broj studenata nastojao uskladiti sa potrebama "udruženog rada". U to vrijeme je bio najveći pritisak na fakultete društvenog smjera, ali zbog tadašnje politike, veliki broj studenata je ostao neupisan i završavao je na biroima rada, jer privreda nije mogla apsorbovati većinu mladih kadrova, pa čak i onih sa završenim fakultetima. Ulaganja u nauku i kulturu su bila minorna, što će se kasnije negativno odraziti na ukupan razvoj, pogotovo kad je na pomolu bila decentralizacija na nivou zemlje, neminovnost "uvodjenja" tržišne ekonomije i postepenog napuštanja sistema planiranja razvoja "odozgo".

Čitav predratni period je bio obilježen nizom sjećanja na predan timski rad, često i van radnog vremena, ali i druženjima sa kolegama. Takođe, sarađivalo se i sa drugim zavodima za planiranje, a svake druge godine, u drugoj republici ili autonomnoj pokrajini, organizovani su susreti planera, koji su se sastojali od stručnog i sportskog dijela. Ja nisam bila neki sportski tip, ali sam se takmičila u kuglanju i streljaštvu, a čak sam jedne godine osvojila drugo mjesto u kuglanju.

Kad je došao rat, Zavod je bio bukvalno devastiran, više od polovine ljudi je otišlo po raznim osnovama i destinacijama, a prostorije Zavoda, kao i druge institucije, evakuisane su iz zgrade Izvršnog vijeća na Marindvoru koja se nalazila na prvoj liniji "fronte". Grupa nas volontera, rizikujući živote od snajpera i stalnog granatiranja (Enes Orman, Dženana Falatar, koja će ubrzo nakon toga poginuti od snajpera sa Vraca) uspjeli smo se nekako "provući" kroz već dobrano razrušene spratove i kancelarije i izvući nešto važnijih materijala i personalnih dosjea.

Na poslovima obrazovanja i nauke, nastavila sam raditi i nakon uspostavljanja Federalnog zavoda za programiranje razvoja, u skladu sa Dejtonskim i Vašingtonskim sporazumom i uspostavljanjem entiteta u Bosni i Hercegovini. U tom poratnom periodu, Zavod je uglavnom "svaštario", mijenjali su se direktori u skladu sa trenutnom podobnošću, jedan broj uposlenika koji su ostali u Sarajevu upućen je na "čekanje", a nas desetak je ostalo u radnom odnosu. Nekoliko kancelarija koje su "dodijeljene" Zavodu, stalno su premještane, tako da nije ni bilo uslova za nekakav ozbiljniji rad.

U to vrijeme, Zavod je uglavnom "tavorio", baveći se standardnim analizama i procjenama. Nije bilo značajnije podrške Vlade procesu planiranja, a vremena su se neumitno mijenjala na svim poljima političkog, ekonomskog i društvenog razvoja. Međunarodne organizacije su postajale sve prisutnije u BiH finansirajući razvoj mnogih infrastrukturnih kapaciteta, osnivajući veći broj razvojnih agencija, ali i pružajući značajnu tehničku i stručnu podršku, pogotovo organizujući niz seminara i treninga na kojima su domaći ljudi mogli sagledati neke nove i drugačije perspektive u kreiranju vlastitog razvoja. Kada su za premijere Vlade Federacije BiH imenovani rah. dr Ahmed Hadžipašić, a potom i dr Nedžad Branković, premijeri su pokazali više "sluha" za ono što bi Zavod mogao dati sa raspoloživim kadrovskim kapacitetom.

Kada je za direktora Zavoda imenovan rah. Prof. dr Nešet Muminagić pokazao je jedan poseban odnos prema poslu i ljudima, oslobođen od sujete i kompleksa, prihvatao je nove

ideje i uvažavao vlastite inicijative svojih saradnika. Tako je, bez rezerve, prihvatio realnost o neminovnosti postepenog uvođenja koncepta razvoja "odozdo", odnosno fokusiranje na razvoj malog i srednjeg poduzetništva i uvažavanje lokalnih zajednica kao ključnih nosilaca razvoja. Za mene je to bio veliki izazov, a kako sam bila u prilici da učestvujem na mnogim stranim i domaćim seminarima i konferencijama i naučim o savremenim pristupima razvoju, pogotovu o iskustvima zemalja u tranziciji, Direktor je prihvatio moju ideju da se u Zavodu uspostavi Sektor za lokalni razvoj, a mene imenovao načelnicom tog sektora. Povezala sam se sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Organizacijom za evropsku saradnju i razvoj (OECD), Zajednicom opština i gradova BiH, kao i sa odgovarajućim ministarstvima u Federaciji BiH. Zahvaljujući tehničkoj asistenciji UNDP-a posjetila sam većinu općina u FBiH i RS-u, te na taj način stekla uvid u njihove probleme, ograničenja, ali i potencijale za razvoj na lokalnom nivou. Kao rezultat tih aktivnosti, a u saradnji sa Federalnim ministarstvom pravde (koncept lokalnog razvoja je iziskivao unapređenje postojeće i uvođenje nove legislative koja se odnosi na nadležnosti općina u kreiranju lokalnog razvoja), Vlada Federacije je u više navrata razmatrala naše analize i programe, usvajala ih i donosila odgovarajuće zaključke u vezi sa predloženim mjerama za unapređenje sistema planiranja lokalnog razvoja.

Sve navedeno, a tiče se mojih aktivnosti na planu lokalnog razvoja, ne bih uspjela bez bezrezervne podrške tadašnjeg, a i aktuelnog direktora Zavoda Ljubiše Đapana, s kojim sam imala veoma uspješnu ljudsku i profesionalnu saradnju, koja je trajala sve do mog penzionisanja 2011. godine. Ne mogu a da ne pomenem i neke od mojih dragih kolega i saradnika, posebno Raifu Muharemović, Samiru Zvizdić, Enesa Ormana, Muhameda Adanalića, Edinu Hodžić, Borisa Katalinića i dr.

Enes Orman, glavni statističar u Zavodu u periodu 1974. – 2015. godine: Planeri su srce Zavoda

Ni jedan ili gotovo ni jedan dokument, odnosno neki drugi materijal pripreman za potrebe Vlade Federacije Bosne i Hercegovine ili neke druge institucije ne „izađe“ iz Federalnog zavoda za programiranje razvoja, a da u njemu nema neki od statističkih podataka. Jednostavno kazano, statistika je nezamjenjiva disciplina u izradama planskih i stručno-analitičkih dokumenata. Jedan od onih koji je u Zavodu najduže i koji najbolje poznaje „tajne“ statistike je najstariji uposlenik Zavoda, statističar Enes Orman. Enes u Zavodu neprekidno radi od 1. novembra 1971. godine, još dok se Zavod zvao Republički zavod za društveno planiranje i ekonomsko istraživanje. Na kraju 2015. godine Orman je otišao u više nego zasluženu penziju.

„Do 1. januara 1974. godine“, kaže Orman, „radio sam kao portir, a od tada kao službenik. Tada je direktor Zavoda bio Nikola Stojanović, a 1974. godine za v.d. direktora je imenovan Mensur Smajlović. On je tu dužnost kratko obavljao, jer je ubrzo za direktora imenovan Luka Reljić. Tada je u Zavodu bilo šest sektora: privreda, društvene djelatnosti, ekonomski odnosi, regionalni razvoj, zajedničke službe i tekuća pitanja i dokumentacija. U avgustu 1974. godine se Fond za nerazvijena područja Republike BiH pripaja Zavodu i tada u Zavod dolaze dr. Slavko Škrbić i mr. Rajko Kosmajac. Slavko Škrbić preuzima

rukovođenje odjelom regionalnog razvoja, a ubrzo u Zavod, kao pomoćnici direktora, dolaze dr. Ante Gavran i dr. Hasan Zolić. U sklopu Zavoda imali smo daktilobiro, računovodstvo, štampariju i protokol. Zavod je bio samostalna institucija i raspolagao je sa budžetskim sredstvima na vlastitom računu. Sve materijale koje je Zavod tada pripremao, štampali smo na geštetneru i distribuirali Skupštini BiH, Izvršnom vijeću, Socijalističkom savezu radnog naroda BiH, Centralnom komitetu Saveza komunista BiH, Savezu sindikata“, prisjeća se Orman.

Orman dalje kaže da je „u Sektoru privrede bila industrija, i u istom su radili tzv. granski planeri, a taj dio je vodio Hasan Zolić. U sektoru regionalnog razvoja, rukovodilac – pomoćnik direktora je bio Slavko Škrbić, a od uposlenika ovog sektora su, pored Ormana, još radili Safet Čengić i Nedžad Bičkalović. Trgovinu u sektoru privrede je vodio Zuhrija Rizvić, šumarstvo Milorad Šinik i Mirko Radišić, energiju Enver Nešković, te poljoprivredu Vera Prica. U odjeljenju vanprivrede pomoćnik direktora je bio Nezir Jugo, a u okviru tog odjeljenja obrazovanje je vodio Halid Buljina, a zdravstvo Hajrija Galijatović. Investicije je vodila Fikreta Polovina, društveni proizvod Milosija Drakulić, ekonomske odnose Mirjana Dragović, te narodnu odbranu Murat Čatović. Tomislav Selak je vodio stambenu i komunalnu privredu. Kao planeri su radili Fadila Salčić, Branko Zlatković, dr. Asim Šaković, Behdžet Sadiković, Avdo Spaho, Branko Alagić, Sejdalija Sućeska, Stanko Dunđerović, Natalija Savičić itd“. Kao statističari su radili Dubravka Šonta, Ksenija Matković, Matija Bogdanović – Maša, Dragica Bosner, Željka Lalić, Mihridžana Aganović, Tamara Vrhovac, Zineta Rasavac, Soka Stanarević, Sabina Selić i Elmedina Fetahagić. Statističari su bili podijeljeni prema sektorima privrede“.

Prema Ormanovim riječima, „Zavod je imao i svoju biblioteku, u kojoj su radile Dubravka Stanković i Miroslava Popović koja je radila i kao lektor, pripremajući, odnosno lektorišući sve materijale koje je Zavod pripremao za državne institucije i političke subjekte.

Orman se prisjeća obilježavanja 30-godišnjice Republičkog zavoda za društveno planiranje 1976. godine:

„Od Zavoda“ – ističe najstariji uposlenik Zavoda – „tada se odvojio sektor koji se bavio ekonomskim istraživanjem i tako je nastao Institut za ekonomsko istraživanje koji se preselio na Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu. Te godine, povodom tri decenije rada, dodijelili smo određena priznanja i nagrade zaslužnim pojedincima u kolektivu. Tada je direktor bio Luka Reljić, a Zavod je igrao glavnu ulogu u društvenom planiranju i ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine. Za potrebe Izvršnog vijeća, Skupštine, Predsjedništva, Centralnog komiteta, Sindikata, Zavod je radio šestomjesečne, devetomjesečne, godišnje i druge analize koje su bile podloga za izradu mjera ekonomske politike, tada su se zvale rezolucije o razvoju“.

Jednako tako, radili smo petogodišnje planove razvoja, zatim dugoročne planove razvoja – desetogodišnje i dvadesetogodišnje. Tada su sva preduzeća, sve opštine, imali zadatak da izrađuju petogodišnje i kraće planove razvoja, a Zavod je bio taj koji je sve to pratio, objedinjavao i analizirao. Zbog toga smo imali dosta uposlenih planera koji su pratili stanje u složenim radnim sistemima, kako u razvijenim tako i u nerazvijenim opštinama“.

„Pored angažovanja na radnim zadacima, uposlenici svih republičkih i Saveznog zavoda za društveno planiranje“ – kako se prisjeća Orman – „organizovali su godišnja druženja i susrete planera. Jedan takav je bio 1978. godine u Kuparima, a organizator je bio Savezni zavod. Taj, a i kasniji susreti su bili i naučnog i sportskog karaktera, razmjenjivali smo iskustva na susretima, ali i organizovali razna sportska takmičenja. Susreti su se organizovali svake godine, a naš zavod je dva puta bio domaćin planerima iz cijele zemlje, u Bihaću i u Neumu“.

Prema riječima Enesa Ormana, „Zavod se 1980. godine preselio u zgradu Izvršnog vijeća na Marijin dvoru u Sarajevu. Sve do 1982. godine direktor Zavoda je bio Luka Reljić i u njegovo vrijeme Zavod je doživio najveću ekspanziju i bio jedna od vodećih republičkih institucija u tadašnjim organima vlasti. Poslije Reljića, za direktora zavoda je došao dr. Dževad Derviškadić, koji je na toj dužnosti proveo dva mandata. U njegovo vrijeme zamjenik direktora je bio Slavko Škrbić, a pomoćnici direktora Ante Gavran, Husein Dobrić, Zdravko Avram, Milorad Skoko, Abdulah Imamović, Esad Vilogorac, Jozo Popović i Subhija Gavranović.

Nakon prvih višestranačkih izbora, na funkciju direktora Zavoda je postavljen mr. Ibrahim Čolakhodžić, a za njegovog zamjenika Milorad Skoko. Iz Zavoda je otišao dr. Slavko Škrbić za savjetnika Milanku Renovici u Predsjedništvo BiH i mr. Rajko Kosmajac (za savjetnika za ekonomska pitanja u Predsjedništvu BiH). Tada je na mjestu pomoćnika direktora ostao Zdravko Avram, a za pomoćnike direktora dolaze dr. Bajro Golić, za privredu, umjesto Skoke Milorada dolazi Franjo Šaravanja, a Husein Dobrić ostaje i dalje pomoćnik direktora za ekonomske odnose sa inostranstvom“.

Prema Ormanovim riječima „1988. godine, u sklopu smanjenja broja zaposlenih u organima uprave, došlo je do smanjenja broja zaposlenih i u Zavodu. Nekim radnicima, kao otpremnina su isplaćena 24 lična dohotka kao stimulans za prestanak radnog odnosa.

Sredinom osamdesetih godina prošlog vijeka Zavod je počeo primati veći broj mladih pripravnika. Među njima su bili Esad Vilogorac, Momir Vuković i Pero Ivošević. Oni će kasnije, kao planeri-pripravnici postati udarna snaga u planiranju razvoja što će im biti odskočna daska za druge poslove. Tako je, recimo, Ivošević kasnije u Izvršnom vijeću vodio Komisiju za ekonomsku politiku, a danas je pomoćnik ministra Federalnog ministarstva finansija.

Kasnije u Zavod dolaze Azemina Cerić, Zumreta Midžić, Nada Vuković, Sorak Ljubica, Jasmina Grozdanić, Sabiha Čamo, Snježana Brahić, Olga Hallecker, Dženana Falatar, Ksenija Zubović, Alma Čolo, Sanja Kulić, Zoran Dedić, Gordan Vukmirović, te Željko Krsmanović. Svi oni su dolazili kao pripravnici, učili zanat i postajali vrsni planeri“, kaže Orman“.

On se takođe prisjeća kako je već „na početku rata zapaljena zgrada Izvršnog vijeća, pa se uposlenici Zavoda privremeno preseljavaju u jednu prostoriju Predsjedništva BiH, dok se nije našao adekvatan prostor. U to vrijeme Zavod napuštaju neki kadrovi srpske nacionalnosti jer odlaze iz Sarajeva. Od zaposlenih su ostali direktor Čolakhodžić, zatim Franjo Šaravanja i Bajro Golić. Husein Dobrić se tada zatekao na Grbavici, a kasnije smo saznali da je mučki ubijen. Radnici koji su ostali u Zavodu imali su radnu obavezu, a neki

koji se nisu javljali na posao, dobili su raskid radnog odnosa. Tada se“, po Enesovim riječima, „Zavod preselio u prostorije Privredne komore Kantona Sarajevo. U Zavodu su tada na radnoj obavezi ostali Olga Hallecker, Jasmina Grozdanić, Hajrija Galijatović, Alma Čolo, Ljubica Sorak, Zineta Rasavac, Ksenija Čalović, Snježana Brahić, te Dženana Falatar, koja je kasnije, dolaskom na posao, pogođena snajperskim metkom u autobusu i nakon par sati podlegla u Kliničkom centru u Sarajevu. U ratu smo se nekoliko puta selili, prvi put u prostorije sadašnjeg ministarstva finansija, zatim u prostorije tadašnje SDK, a jedno vrijeme smo bili na trećem spratu Predsjedništva BiH. U to vrijeme predsjednik Vlade BiH je bio Haris Silajdžić. Tada Zavod mijenja naziv u Državni zavod za programiranje razvoja. Dakle, postao je državna institucija“, kaže Orman.

„Kada je 1994. godine direktor zavoda Čolakhodžić imenovan za direktora hotela Holiday Inn, poslove direktora je, kao pomoćnik, obavljao Franjo Šaravanja. Tada je i Bajro Golić otišao na Pravni fakultet u Sarajevu kao profesor političke ekonomije. Neki zaposlenici kao što su Ksenija Čalović, Alma Čolo, Snježana Brahić i Ljubica Sorak otišli su u druge kolektive, tako da je u ratnom periodu Zavod ostao sa svega sedam uposlenika. Kada je Čolakhodžić otišao, za direktora je imenovan Stiepo Andrijić koji je odustao od funkcije. S Dejtonskim sporazumom, ukida se Državni zavod i šest dana nakon donošenja Zakona o federalnim institucijama, Zavod postaje federalna institucija i od tada se zove Federalni zavod za programiranje razvoja.

Poslije Dejtona, prvi premijer Vlade Federacije BiH je bio Izudin Kapetanović, kasnije ga naslijeđuje Edhem Bičakčić, kada je za direktora Zavoda postavljen Esad Vilogorac (odustao od funkcije), a za zamjenika Ante Gavran. Mi uposlenici smo tada jedva preživljavali u Zavodu. Praktično, nismo imali direktora, nismo imali ni Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i druga dokumenta o radnim odnosima. U to vrijeme, 1997. godine za direktora je postavljen Mirsad Hromić koji je tu dužnost obnašao do 2002. godine. Hromić, sa saradnicima, je koristio dvije prostorije u zgradi Vlade, dok se ostali uposlenici zavoda iz zgrade Predsjedništva sele u zgradu u ulici Danijela Ozme, u kojoj je tada bilo smješteno Ministarstvo finansija i trezora BiH“, tako da je Zavod praktično bio smješten na dvije lokacije.

Prema riječima Enesa Ormana, „2002. godine za rukovodioca Zavoda je imenovan dr. Nešet Muminagić, a za zamjenika direktora Ljubiša Đapan. Tada je Zavod radio mjere ekonomske politike, koje su bile u sklopu aktivnosti Vlade Federacije BiH i to za mandatne periode, a kroz programe rada Vlade donosile su se i mjere ekonomske politike na godišnjem nivou koje je, takođe, radio Zavod. Muminagić je bio direktor Zavoda do 2008. godine kada odlazi u penziju. Tada je Vlada FBiH za v.d. direktora ponovo postavila Mirsada Hromića koji je kratko vrijeme bio direktor jer je otišao u mirovinu, a na njegovo mjesto Vlada FBiH postavlja Ljubišu Đapana, kao v.d. direktora.

Nakon toga se raspisuje konkurs za upražnjeno radno mjesto direktora Zavoda, na kojem je 2009. godine Vlada FBiH imenovala Ljubišu Đapana“.

DRUGI O ZAVODU - ISKUSTVA IZ PROCESA RAZVOJNOG PLANIRANJA

Vesna Hrsto, savjetnica Predsjednika Vlade Županije Zapadno-hercegovačke: Sustav planiranja i upravljanja razvitkom u ŽZH

Županija Zapadnohercegovačka se nalazi u procesu uspostavljanja funkcionalnog sustava za planiranje i upravljanje razvojnim procesima koji podrazumijeva djelotvorno planiranje i realizaciju strateških prioriteta županije. Iako su u ŽZH u praksi, dobrim dijelom, razvojni procesi u tijeku, kako na općinskoj razini, tako i na županijskoj, postoji potreba za jačanjem koordinacije i usklađivanjem razvoja između svih ključnih tijela u županiji. Možemo reći da je proces uspostavljanja funkcionalnog sustava planiranja i upravljanja razvitkom započeo izradom Strategije razvitka Županije Zapadnohercegovačke 2014. - 2020. godine, koju je Skupština ŽZH usvojila u prosincu 2013. godine. Strategija je izrađena u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP) kao zajedničke inicijative Švicarske razvojne agencije (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u BiH (UNDP), i služi kao širi strateški okvir za sustav upravljanja razvitkom.

U samom procesu izrade razvojne strategije korišten je integrirani metodološki pristup koji je obuhvaćao sve ključne nositelje i sudionike razvoja, uključujući županijsku razinu i predstavnike ministarstava, Skupštine ŽZH, jedinica lokalne samouprave, te civilnog društva. Strategijom su, zapravo, definirani, između ostalog, ključni ciljevi, prioriteti i nositelji razvojnih prioriteta u županiji, koji trebaju biti usklađeni s razvojnim prioritetima nižih i viših razina vlasti. Definiran je cijeli jedan koordinacijski mehanizam koji za cilj ima provedbu i praćenje realizacije postavljenih ciljeva i prioriteta, što samo, po sebi, zahtijeva i postojanje funkcionalnog sustava planiranja i upravljanja razvitkom.

Proces operacionalizacije Strategije razvitka ŽZH je složen i podrazumijeva uspostavljanje koherentne institucionalne strukture i regulacijskog okvira u cilju njene provedbe. S obzirom na složenost i integriranu prirodu sustava za upravljanje razvitkom u Županiji Zapadnohercegovačkoj, njegov institucionalni okvir čine Vlada Županije, ministarstva i njihove nadležne strukture odgovorne za planiranje i upravljanje razvitkom, jedinica za upravljanje razvitkom, Razvojna agencija HERAG i pripadajuće jedinice lokalne samouprave.

Sustav za upravljanje razvitkom predstavlja jedan harmoniziran i međusobno povezan pristup strateškom planiranju koji za cilj ima operacionalizaciju razvojnih prioriteta, usklađivanje s proračunom i programom javnih investicija, te provedbu i praćenje realizacije prioriteta.

U skladu sa spomenutim, potrebno je, dakle, primijeniti funkcionalan sustav, gdje će, kroz iskorištavanje postojećeg i/ili unaprijeđenog regulacijskog i institucionalnog okvira, biti definirane odgovorne institucije, mehanizmi partnerstva, kao i ključni koraci procesa, što će omogućiti efektivniju i efikasniju administraciju, s naglaskom na apsorpcijske kapacitete za korištenje vanjskih financijskih resursa.

Ovaj proces podržan je kroz nastavak suradnje Vlade ŽZH, UNDP-a i Federalnog zavoda za programiranje razvoja u ILDP projektu, u okviru tehničke podrške u procesu podrške provedbi strategije razvitka. Trenutno je u tijeku izrada procjene postojeće administrativne

strukture županije koja treba poslužiti kao temelj za utvrđivanje prijedloga adekvatnog modaliteta za uspostavljanje strukture za upravljanje i praćenje razvitkom u ŽZH. Ključne potrebne institucionalne strukture su već definirane u samoj strategiji, a u navedenom projektu ILDP, reanimiran je i Županijski odbor za razvitak koji čine predstavnici sudionika na županijskoj razini. Županijski odbor za razvitak kao savjetodavno tijelo je odgovorno za koordinaciju procesa planiranja i osiguranje inputa kroz sve faze procesa planiranja. Županijski odbor za razvitak je jedno od partnerskih tijela za razvitak kojim će uz formiranje strukture za upravljanje razvitkom kao krovnog tijela na županijskoj razini, cijeli sustav za upravljanje razvitkom biti zaokružen.

Kao što je očigledno iz navedenog, proces uspostavljanja, a i funkcioniranja sustava za planiranje i upravljanje razvitkom, je složen i predstavlja određeni izazov, međutim postavljanjem čvrstog temelja za razvoj jednog takvog sustava sa svim ključnim dionicima i njihovim definiranim ulogama i odgovornostima taj sustav postaje efektivan. Prvi važan korak koji je ostvaren na tom putu je svakako izrada Strategije razvitka ŽZH koja služi kao platforma županijskih razvojnih procesa. Upravo zahvaljujući postojanju razvojne strategije, u ŽZH je u tijeku 2014. i 2015. godine pokrenuto nekoliko važnih projekata u suradnji s međunarodnim donatorskim organizacijama.

Kontinuiranu savjetodavnu i stručnu podršku u procesu razvojnog planiranja ŽZH, pruža nam Federalni zavod za programiranje razvoja kao najodgovornija institucija zadužena za strateško planiranje i upravljanje razvojem u FBiH, te je u budućnosti potrebno ovu suradnju i proširiti.

Maida Fetahagić, pomoćnik direktora za planiranje društveno-ekonomskog razvoja u Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo: Strateško planiranje na nivou kantona – korak ka EU

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na 157. redovnoj sjednici, održanoj 21.09.2010. godine, podržala Strategiju razvoja BiH (SRBiH) i Strategiju socijalnog uključivanja BiH (SSU BiH) i donijela odluku o uključivanju kantona u proces implementacije, osnivanjem implementacionih jedinica u kantonima i imenovala Federalni zavod za programiranje razvoja za koordinatore.

Usvojenim Zaključkom („Službene novine FBiH“, broj 62/10), zadužene su vlade kantona da urade svoje akcione planove kojima će navedene strategije biti podržane na kantonalnom i lokalnom nivou i formiraju implementacione jedinice koje će vršiti monitoring, evaluaciju i izvještavanje o urađenim aktivnostima na godišnjem nivou i o tome obavještavati Federalni zavod za programiranje razvoja.

Vlada Kantona Sarajevo je donijela Zaključak o određivanju jedinice za implementaciju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 5/12) kao i Rješenje o formiranju tima za pripremu i izradu Akcionog plana Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 14/12). Na taj način Kanton Sarajevo se uključio u funkcionalni sistem razvojnog planiranja u FBiH i BiH.

Vlada Kantona Sarajevo je donijela Odluku o usvajanju Akcionog plana Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 20/13). Navedenom Odlukom, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo kao jedinica za implementaciju i Tim za pripremu i izradu Akcionog plana Kantona Sarajevo vrše monitoring i evaluaciju Akcionog plana Kantona Sarajevo i pripremu Izvještaja o razvoju Kantona Sarajevo i o tome redovno izvještavaju Vladu Kantona Sarajevo, kao i Federalni zavod za programiranje razvoja.

Izrada godišnjih akcionih planova, monitoring, evaluacija i izvještavanje o implementaciji i procesu strateškog planiranja predstavljaju nastavak procesa uvezivanja kantona u modularni sistem razvojnog planiranja u BiH. Proces slijedi principe otvorenog metoda koordinacije (OMC²), koji se primjenjuje u Evropskoj uniji i koji predstavlja pripremu razvojnih aktera Bosne i Hercegovine svih nivoa vlasti za implementaciju zajedničkih razvojnih ciljeva Evropske unije, kao i ekonomskih i kohezionih politika kada to postane obaveza zemlje, određena članstvom u ovu zajednicu.

Zbog kompleksnosti administrativnog uređenja, te zbog nepostojanja zajedničkog regulatornog i institucionalnog okvira za podršku strateškom planiranju na različitim administrativnim nivoima, čitav proces uvođenja modularnog pristupa u razvojno planiranje BiH, razvija se postepeno. Ključan je cilj, da u mogućnostima postojećeg pravno-administrativnog okvira uspostavi osnovnu infrastrukturu, te razvije osnovne kompetencije za uvođenje EU OMC pristupa razvojnom planiranju, te sa time uspostavi podloge za postepeno usklađivanje EU i BiH planskih ciklusa.

U periodu rada na akcionom planiranju urađeni su ključni implementacioni dokumenti koji, na kantonalnom nivou, podržavaju Strategiju razvoja Bosne i Hercegovine i Strategiju socijalnog uključivanja Bosne i Hercegovine: Situaciona analiza Kantona Sarajevo za 2012. godinu; Akcioni plan za 2013. godinu; Izvještaj o implementaciji Akcionog plana; Revidirani akcioni plan za 2014. godinu; Izvještaj o razvoju Kantona Sarajevo za 2013. godinu; Izvještaj o implementaciji Revidiranog akcionog Kantona Sarajevo za 2014. godinu i Izvještaj o radu Tima za pripremu i izradu Akcionog plana Kantona Sarajevo.

Navedeni dokumenti su usvojeni na Vladi Kantona Sarajevo i dostavljeni Federalnom zavodu za programiranje razvoja koji je ovlašten koordinirator svih aktivnosti koje se odnose na planiranje razvoja na nivou FBiH, te implementator Projekta implementacije Strategije razvoja BiH i Strategije socijalnog uključivanja BiH. Sve aktivnosti na strateškom planiranju za Kanton Sarajevo, rađene su u kontinuiranoj saradnji i uz stručnu konsultantsku podršku Federalnog zavoda za programiranje razvoja i njegovih vanjskih saradnika. Osim toga, Federalni zavod za programiranje razvoja i EU-Twinning projekat „Jačanje procesa planiranja u BiH“ organizirali su nekoliko radionica na temu: „Strateško planiranje – metodološki uvid na osnovu slovenačkog iskustva“, na kojoj su učestvovali članovi Tima za pripremu i izradu Akcionog plana Kantona Sarajevo.

² Otvoreni metod koordinacije (engl. „Open Method of Coordination“, OMC) je osmišljen kao uzajamni proces planiranja, praćenja, poređenja i prilagođavanja nacionalnih politika članica Evropske unije zajedničkim ciljevima. OMC je fleksibilan i decentralizovan metod koji uključuje sljedeće komponente: definiranje zajedničkih ciljeva; izbor zajedničkih indikatora za praćenje realizacija ciljeva; pripremu nacionalnih strateških izveštaja, u kojima države članice definiraju razvojne politike kojima nastoje da ostvare zajednički dogovorene ciljeve; zajednička evaluacija strategija koju provode Evropska komisija i države članice.

Izradom navedenih dokumenta završava se jedan ciklus strateškog planiranja koji je u funkciji implementacije strateških opredjeljenja države Bosne i Hercegovine. Kanton Sarajevo nastavlja strateško planiranje, koje je kontinuiran proces, pripremom i izradom Strategije razvoja KS do 2020.

Odluku o pristupanju izradi Strategije razvoja KS za period od 2014. do 2020. godine, donijela je Skupština Kantona Sarajevo u maju 2014. godine („Službene novine KS“, br. 20/14).

Navedenom Odlukom utvrđeno je da je nosilac pripreme za izradu Strategije Vlada KS, a nosilac izrade Strategije Zavod za planiranje razvoja KS. Odluka, između ostalog, predviđa i formiranje operativnih i konsultativnih tijela u procesu planiranja razvoja. Ključno operativno tijelo je Kantonalni odbor za razvoj (KOR) zadužen za provođenje procesa planiranja na nivou Kantona kroz koji se osigurava horizontalna koordinacija između svih institucija na nivou Kantona, kao i vertikalna koordinacija sa jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona i višim nivoima vlasti.

Cijelom procesu izrade Strategije razvoja KS podršku je dao Projekt integriranog lokalnog razvoja (ILDPA), zajednička inicijativa Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP).

Strategijom razvoja utvrđuju se ciljevi i prioriteti razvoja KS, način njihova ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluacija i izvještavanje o implementaciji.

Planiranje razvoja nalažu evropske prakse i dinamike strateškog planiranja, a zahvatanje sredstava iz predpristupnih fondova EU, nalaže obaveznost izrade strateških razvojnih dokumenata. Dokument se radi u skladu sa evropskom praksom i dinamikom strateškog planiranja (period do 2020. godine).

Izradu strategije nalažu i nova zakonska rješenja u oblasti razvojnog planiranja u Federaciji BiH. U proceduri je usvajanje Zakona o strateškom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH i izmjena Uredbe Vlade Federacije BiH koja regulira pitanja planiranja i izvještavanja.

Adela Pozder-Čengić, voditeljica Sektora za ruralni i regionalni razvoj, UNDP BiH: Dobra saradnja Zavoda i UNDP-a

Razvojni program Ujedinjenih naroda (UNDP), kroz svoj Sektor za ruralni i regionalni razvoj, već duži niz godina pruža podršku razvojnim procesima u Bosni i Hercegovini, baveći se najurgentnijim izazovima u oblasti lokalnog i regionalnog razvoja. U svojim nastojanjima da doprinese održivom i ujednačenom razvoju, UNDP radi na izgradnji kapaciteta domaćih institucija, prepoznavajući da samo na taj način Bosna i Hercegovina može ubrzati svoj put ka evropskim integracijama.

UNDP je uvidio značaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja kao pouzdanog institucionalnog partnera nekolicini domaćih i međunarodnih institucija u oblasti planiranja i programiranja razvoja u najširem smislu. Dokazana ekspertiza i iskustvo koje Zavod posjeduje u ovoj oblasti bili su od velikog značaja za uspješnu provedbu niza UNDP-ovih aktivnosti, uključujući i kreiranje jedinstvenog pristupa planiranju razvoja na lokalnom i kantonalnom nivou u Federaciji Bosne i Hercegovine. To je ostvareno u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i UNDP-a, tokom kojeg je uspostavljena konstruktivna institucionalna saradnja sa Zavodom, posebno u pogledu sistematiziranja procesa planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Bitno je napomenuti da je Federalni zavod za programiranje razvoja bio jedan od pokretača procesa koji su rezultirali izradom jedinstvene Metodologije za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), prihvaćene 2009. godine od vlada oba entiteta i oba saveza općina i gradova te preporučene svim jedinicama lokalne samouprave. Do sada je više od 50% općina/opština i gradova pripremilo svoje strategije razvoja u skladu sa ovom metodologijom. Polazeći od dobrih rezultata na lokalnom nivou, u saradnji ILDP-a, Federalnog zavoda za programiranje razvoja i svih kantona harmoniziran je pristup strateškom planiranju i na nivou kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine. Kako bi se dalje sistematizirao pristup planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, u skladu sa najboljim evropskim praksama, pristup integriranom planiranju i upravljanju razvojem pretočen je u širi zakonski okvir. Ovaj okvir razvoj definira kao višedimenzionalan proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije, u cilju poboljšanja kvaliteta i standarda života građana, gdje su u razvojne procese uključeni svi akteri razvoja, na principima održivosti i integracije.

Ekspertiza i aktivnosti Federalnog zavoda za programiranje razvoja u oblasti ekonomskih istraživanja su od posebnog značaja, osobito u analizama socio-ekonomskih tokova i makroekonomskih pokazatelja kojima se i UNDP koristi pri definiranju svojih projektnih intervencija. Prepoznavši znanje, stručnost i posvećenost Federalnog zavoda za programiranje razvoja u izradi kvalitetnih analitičkih podloga potrebnih za kreiranje politika koji trebaju omogućiti ubrzan i uravnotežen razvoj u Federaciji Bosne i Hercegovine, UNDP osigurava specifičnu podršku Zavodu u dodatnom jačanju kapaciteta na području makro-ekonomskih projekcija.

Znanje i iskustvo koje su djelatnici Zavoda sticali, ali i dijelili, u prethodnim decenijama osigurava da će ova institucija i u narednom periodu biti nezaobilazan konstruktivan akter u razvojnim procesima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Daljnja izgradnja institucionalnih i ljudskih potencijala Zavoda predstavlja pretpostavku za njegovo još dinamičnije uključivanje i podršku razvojnim inicijativama, a prije svega u smislu njegovog daljnjeg doprinosa planiranju i upravljanju razvojem na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Potrebu za postojanjem i održanjem ovakve institucije prepoznaju svi, od općina, kantona, do međunarodnih i institucija Federacije Bosne i Hercegovine, ali prije svega budućnosti okrenute građanke i građani ovog entiteta. Stoga, UNDP je bio i ostaje posvećen daljnjem jačanju saradnje sa Federalnim zavodom za programiranje razvoja.

Christian Haupt, vođa Projekta jačanje institucija vlasti i procesa u BiH (USAID): Dokazano partnerstvo na jačanju kapaciteta Zavoda

Američka agencija za međunarodni razvoj (USAD) finansira Projekat jačanja institucija vlasti i procesa u Bosni i Hercegovini (SGIP), a kojeg implementira Fondacija za istraživanje za Državni Univerzitet New York (SUNY/CID), kao jedna je od vodećih univerzitetskih organizacija posvećena razvoju znanja i praksi u oblasti demokratskog razvoja institucija vlasti i razvoja javnih politika. Ovaj projekat USAID-a ima za cilj pružiti podršku BiH na putu ka euro-atlanskim integracijama putem jačanja kapaciteta institucija vlasti kako bi se usvojile, implementirale i osigurale odgovornije i učinkovitije politike, zakoni i budžeti. U partnerstvu sa ciljanim zakonodavnim i izvršnim tijelima, kao i organizacijama civilnog društva, brojne aktivnosti SGIP-a provode se kroz sljedeće ključne komponente: 1) unapređenje kreiranja politika u procesu donošenja zakona; 2) unapređenje procesa pripreme budžeta, njegovog razmatranja, usvajanja i implementacije; 3) jačanje sistema javne odgovornosti i transparentnosti i 4) jačanje uloge i kapaciteta žena u institucijama vlasti, procesima i sistemima.

Federalni zavod za programiranje razvoja (Zavod) je značajan i respektabilan partner SGIP-a u oblasti unapređenja kreiranja javnih politika i procesa. Prepoznavajući značaj provođenja procjene uticaja propisa u FBiH, Zavod je iskazao interes i opredjeljenost za dodatno jačanje vlastitih kapaciteta i punu provedbu propisa o postupku procjene uticaja propisa u svom radu. Suradnja je uključila obuku djelatnika Zavoda o standardiziranoj metodologiji procjene utjecaja propisa i primjenu stručnih saznanja u izradi regulatorne procjene uticaja propisa u oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem, kao i doprinos u izradi Zakona o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u FBiH kojim se uspostavlja sistem transparentnog, usaglašenog i koordiniranog razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Uz dokazano analitičko iskustvo i ekspertizu Zavoda u provedbi brojnih aktivnosti u oblasti programiranja razvoja, te visok nivo profesionalnosti i posvećenosti u radu, partnerstvo u procesu izrade procjene uticaja navedenog Zakona predstavlja primjer odličnog iskustva, dobre prakse regulatorne procjene učinaka propisa, i transformacije identifikovanih preferentnih opcija javne politike u normativna rješenja inkorporirana u Nacrt zakona. Integrisanje ravnopravnosti spolova u proces izrade procjene učinaka, propise i razvojne strategije prepoznato je kao značajan faktor uključivanja muških i ženskih interesa u sve faze procesa razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u cilju osiguranja društva jednakih mogućnosti za sve, što u cijelosti vodi ka stabilnijem i prosperitetnijem razvoju cijeloga društva.

Institucionalna posvećenost ka praktičnoj primjeni novih saznanja u vršenju svog mandata, promoviranju tih saznanja, kao i nesebičnu spremnost da svoje stručna saznanja podijeli sa drugim institucijama, daje Zavodu dodatni kredibilitet i ugled pouzdanog partnera. USAID-ov projekt SGIP posebno cijeni doprinos Zavoda u provedbi aktivnosti SGIP-a usmjerenih ka jačanju kapaciteta partnerskih institucija u oblasti integrisanja javnih politika u razvojne planove i strategije, te finansijske planove i budžete. USAID-ov projekt SGIP ostaje opredjeljen ka razvoju partnerstva sa Zavodom i pružanju dodatne podrške jačanju kapaciteta Zavoda, kao značajnog aktera u kreiranju i provedbi razvojnih inicijativa i strategija koje doprinose društveno-ekonomskom razvoju i poboljšanju kvaliteta života svih građanki i građana.

ANEKS

SOcialISTIČKA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIČKI ZAVOD ZA DRUŠTVENO PLANIRANJE

1946 — 1976.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДНОЈ

 СЛУЖБЕНИ ЛИСТ
НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

«Службени лист Народне Републике Босне и Херцеговине» излази једном у седмицу. — Циклически број 404.008. Примерак слати: Београд и Херцеговина. — Тиража податак у ланцу»

Понедељак, 14 јула 1947
Број 31 САРАЈЕВО Год. III

Прегледати за прво издавање 146.— Дел, а за друго издавање 260.— Дел. — Уредништво и улога: Тре Републике Број 6 у издању Председништва Владе. — Телефон редакције и администрације 38-30.

UKAZ 374.

Na osnovu člana 75 tačka 4 Ustava, a u vezi člana 7 Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine NRBIH, Preisdništvo Prezidijuma Narodne skupštine NRBIH proglašuje Zakon o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Narodne Republike Bosne i Hercegovine u godinama 1947—1951, koji je donijela Narodna skupština NRBIH, a koji glasi:

Zakon

o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Narodne Republike Bosne i Hercegovine u godinama 1947—1951

Uvod

Narodi Jugoslavije pobjedonosno su završili oslobodilački rat protiv fašističkih osvajača i domaćih izdajnika. Samoprijegorna borba omogućila im je da stvore svoju narodnu državu, da osiguraju nacionalnu nezavisnost i da u uslovima mira pristupe izgradnji novog ekonomskog i društvenog uređenja.

Veliki i svestrani preobražaj koji je doživjela naša zemlja, kao djelo dosljedne borbe protiv fašizma, mogao je biti izvršen samo zato, što je kroz borbu i žrtve ostvareno bratstvo naroda Jugoslavije, što je na čelo velikog narodnog demokratskog pokreta stala Komunistička partija Jugoslavije, koja je ostala vjerna narodu u najtežim danima njegove istorije, i što su u toj borbi srušeni stari oblici državnog života i stvoreni uslovi za izgradnju novog društvenog uređenja.

Za izvojevanje današnjih tekovina narodi Bosne i Hercegovine dali su velik prilog. U borbi za oslobođenje oni su ispoljili bezgraničnu ljubav prema otadžbini, jer su bili svjesni da će njihova borba, vođena u zajednici sa ostalim narodima Jugoslavije, biti završena stvaranjem nove države sa istinskom ravnopravnošću svih jugoslovenskih naroda u kojoj će radnim masama, oslobođenim ugnjetavanja i eksploatacije, biti osiguran svestran ekonomski i kulturni razvitak. Ustav Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Ustav Narodne Republike Bosne i Hercegovine, koji izražavaju osnove i suštinu našeg novog instinski demokratskog državnog i društveno-ekonomskog poretka, predstavljaju ostvarenje tih težnja narodnih masa Bosne i Hercegovine.

U novoj Jugoslaviji vlast je prešla iz ruku izrabljivačke društvene manjine u ruke naroda, stvoren je snažan državni sektor privrede i likvidirana izrabljivačka svojina u vodećim granama privrede. Sve to omogućilo je da se privredom rukovodi na bazi privrednog plana.

Ta promjena u ekonomskoj i društvenoj strukturi otvara perspektivu velikog porasta produktivnih snaga zemlje, procvata kulture i poboljšanja materijalnih uslova života narodnih masa. Krize, nezaposlenost i osiromašenje, svojstveni odnosima proizvodnje koji su zasnovani na izrabljivanju radnog naroda, zauvijek će isčeznuti iz privrednog života naše

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ФНРЈ“ излази по потреби, у епокси, трикском, епоксином и металном папиру. — Отисак по потреби. — Издаје се од Народног Већа ФНРЈ за просторје бр. 1031-00000. — Текућа цена издана је 1031-00000.

Уторак, 1 Јануар 1952

БЕОГРАД

БРОЈ 1

ГОД. VIII

Цена овог броја је 26.— дина. — Агенције примају од 1952 године износ 260.— дина, а од иностранства 1950.— дина. — Издавач: Уред Народног Већа бр. 9. — Телеграм: Радиојуга 26-816. Адреса: бр. 26-274. Платити прелије 22-613. Телеграм: Централна 26-613.

1.

РЕЗОЛУЦИЈА

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ДРУШТЕВНОГ ПЛАНА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА 1952 ГОДИНУ

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Саветног већа и Већа народа, одржаој на дан 29 децембра 1951 године, на основу чл. 3 став 2 и чл. 13 став 3 Повељеника Народне скупштине ФНРЈ за заједничку седницу Саветног већа и Већа народа а у вези чл. 44 став 2 тач. 12 Устава ФНРЈ, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Одобрава се Влада ФНРЈ да припреми, на основу Закона о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину, извршује следећи друштвени план на основу Предлога друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину који је Влада доставила Народној скупштини 28 децембра 1951 године.

II. Влада ФНРЈ доставиће Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину, садржећи чл. 24 Закона о планском управљању народном привредом, на мишљење и примедбе народних скупштина, народних република, радничком саветима привредних предузећа, привредним коморама и савезним и републиканским организацијама синдиката и задружних организација.

III. Влада ФНРЈ развиће Предлог закона о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину. Народна скупштина, односно скупштина за привредни план и финансије, доносиће, без одлагања, до краја марта 1952 године, можда усвојити Закон о друштвеном плану ФНРЈ за 1952 годину. Са предлогом закона Влада ће поднети и потребну документацију као и она мишљења и примедбе издатих тела и организација које она не буде усвојила.

IV. Предлог друштвеног плана ФНРЈ за 1952 годину има се одмах објавити ради његове дискусије и јавности.

Бр. 391
30 децембра 1951 године
Београд

Потпредседник
Већа народа,
Митра Митровић, с. р.

Председник
Саветног већа,
Владимир Сенић, с. р.

2.

РЕЗОЛУЦИЈА

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА САВЕЗНОГ БУЏЕТА ЗА 1952

Народна скупштина ФНРЈ, на заједничкој седници Саветног већа и Већа народа, одржаој на дан 29 децембра 1951 године, на основу чл. 3 став 2 и чл. 13 став 3 Повељеника Народне скупштине ФНРЈ за заједничку седницу Саветног већа и Већа народа, доноси следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

I. Предлог савезног буџета за 1952 годину, који је Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини 28 децембра 1951 године, усвојује се на разматрању одбора за привредни план и финансије.

II. Влада ФНРЈ доставиће Народној скупштини, односно њеним одборима за привредни план и финансије, потпуни текст Предлога закона о савезном буџету за 1952 годину, заједно с његовим примедбама, до краја марта 1952 године, можда усвојити Закон о савезном буџету за 1952 годину, који ће до краја марта 1952 године, можда усвојити.

III. Народна скупштина одобрава промену буџета социјалног осигурања у износу од 71 милиона динара, који је био део привредног буџета за 1952 годину.

IV. Одобрава се Влада ФНРЈ да може и пре доношења Закона о савезном буџету за 1952 годину установити итд. систем финансирања социјалног осигурања и у вези с тим доносити одлуке итд. промене.

Ако се тим променама буде одлучено од одређене дојављене измене и усвојено они не буду издати у Предлогу закона о савезном буџету за 1952 годину. Влада ће одговарајуће узете мере на основу Народној скупштини на њеном првом савезном заседању.

Бр. 392
30 децембра 1951 године
Београд

Потпредседник
Већа народа,
Митра Митровић, с. р.

Председник
Саветног већа,
Владимир Сенић, с. р.

3.

ОДЛУКА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УКАЗА ПРЕЗИДИУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ИЗМЕЂУ IV РЕДОВНОГ И И ванредног ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ (И САЗИВА), САГЛАСНО ЧЛАНУ 74, ТАЧ. 6, 13 И 15 УСТАВА ФНРЈ

На основу члана 74 тач. 6, 13 и 15 Устава ФНРЈ и чл. 3 и 13 Повељеника Народне скупштине ФНРЈ за заједничку седницу Саветног већа и Већа народа, Народна скупштина ФНРЈ на својој XII заједничкој седници одржаој на II ванредном заседању (II сазиву)

SLUŽBENI LIST

NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

God. XIV — Broj 2

Ponedjeljak, 20 januara 1957

 Pretplata za godinu 600 din.
 Cijena ovom broju 60 din.
 Cek. račun 702-Te-175

14

U K A Z

O PROGLAŠENJU DRUŠTVENOG PLANA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 1958 GODINU

Iza članovi člana 75 stava 1 tač. II Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Narodne Republike Bosne i Hercegovine i republičke organima vlasti proglašava se Društveni plan razvoja za 1958 godinu koji je usvojila Narodna skupština NRBIH na sjednici Republičkog vijeća od 6 januara 1958 godine i na sjednici Vijeća proizvođača od 6 januara 1958 godine.

I V. broj 8/58
6 januara 1958 godine

Narajev
Pretsjednik
Narodna skupština NRBIH,
Duro Pucar, s. r.

Pretsjednik
Izvršnog vijeća NRBIH,
Osman Karabegović, s. r.

DRUŠTVENI PLAN NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 1958 GODINU

PRVI DIO

Glava I

OPŠTI PREGLED RAZVOJA PRIVREDE U 1957 GODINI

I.

U planu privrednim djelatnostima naročito u polju privredi i građevinarstvu ostvaren je u 1957 godini znatan porast proizvodnje i usluga. U odnosu na 1956 godinu industrijska proizvodnja je porasla za oko 14% (u FNRJ za 16%), poljoprivreda za 37% (u odnosu na prosjek 1951—1955 godina za 18%), saobraćajne usluge za 13% (FNRJ — 15%), a građevinski radovi za oko 20% (FNRJ — 20%). U vezi sa ovim nacionalni dohodak je porastao za oko 18% (FNRJ — 22%).

2) Postignuti nivo materijalne proizvodnje i nacionalnog dohotka omogućio je:

- da se u 1957 godini lična potrošnja poveća za 15%, a potrošnja po stanovniku za oko 12%,
- da se poveća broj zaposlenih radnika u privredi za oko 6%, a u industriji i rudarstvu za 7%,
- da se poveća obim izvoza za 8%,
- da se znatno poveća obim unutrašnje potrošnje.

Za 1957 godinu karakterističan je porast svih vidova potrošnje. Nominalni lični dohodi porasli su za oko 21% (FNRJ — 20,5%), budžetski rashodi za oko 18% (FNRJ — 18,8%), a rashodi socijalnog osiguranja za 18% (FNRJ 18%). Isto tako ostvaren je i veći obim investicija za 8% (FNRJ 15%).

Ovakvo kretanje svih vidova potrošnje, i uz povećanu proizvodnju, tražilo je dopunske izvore robnih fondova iz uvoza.

II.

Ocjenjuje se da će za cijelu godinu obim industrijske proizvodnje biti veći za oko 14% u odnosu na ostvarenje u 1956 godini (FNRJ 16%).

Ostvarenje obima proizvodnje u 1957 godini u odnosu na izvršeni obim u 1956 godini ocjenjuje se po pojedinim granama kako slijedi:

	1956 = 100
Proizvodnja električne energije	140
Proizvodnja i prerada uglja	103
Proizvodnja i prerada nafte	132
Crna metalurgija	123
Obojena metalurgija	101
Nemetali	109
Metalna industrija	117
Hemiska industrija	112
Industrija građev. materijala	125
Drvena industrija	113
Industrija celuloze i papira	126
Tekstilna industrija	113
Industrija kože i obuće	110
Prehrambena industrija	128
Grafička industrija	98
Industrija duvana	85
Ukupno industrija	114

Visokom ostvarenju obima industrijske proizvodnje doprinijela je, između ostalog, bolja snabdjevenost reprodukcijom materijalom, kako iz domaće proizvodnje, tako i iz uvoza, kao i povoljan rod u poljoprivredi. Nadalje, ovakav nivo industrijske proizvodnje rezultat je i puštanja u pogon novih kapaciteta krajem prošle godine koji su tokom cijele 1957 god. učestvovali u proizvodnji, kao i kapaciteta koji su pušteni u pogon tokom 1957 godine (IV i V agregat HE Jablanica, dva agregata HE Jajce I, treća nagibna SM peć Željezare Zenica, srednja valjaonica Tetovo i Krečana I — Zenica, prva el. peć Iljazi). Istovremeno je u toku 1957 godine izvršen niz rekonstrukcija koje su djelovale na povećanje obima proizvodnje i bolje korišćenje kapaciteta (Tvornica poljoprivrednih sprava B. Kostajnica, neke ciglane i krečane, Tvornica drvenih ploča »Bosanka« i Tvornica vještačkih ploča »Sutjeska«, kao i neka preduzeća za fermentaciju duvana). Osim toga, na povećanje obima proizvodnje uticali su: povećana tražnja i viši nivo ukupne potrošnje, povoljne vremenske prilike u toku ove godine, kao i povećanje produktivnosti rada u vezi sa boljom organizacijom proizvodnje i efikasnijim sistemom nagrađivanja.

Istovremeno sa porastom industrijske proizvodnje došlo je do povećanja zaliha osnovnih sirovina i reprodukcijom materijala. U ovoj godini ostvareni obim realizacije bio je u skladu sa porastom industrijske proizvodnje.

2) Povoljni klimatski uslovi, primijenjene ekonomske i agrotehničke mjere, kao i povećana investicijska ulaganja omogućili su u 1957 godini postizanje

DOM NARODNE MILICIJE
SARAJEVO

SLUŽBENI LIST

SOCIJALISTICKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

God. XXII — Broj 25

Ponedjeljak, 15. avgusta 1966.

Godišnja pretplata 32 (3.200) din.
Cijena ovog broja je 1,30 ND
Zaro račun 1911-3-109

175

U K A Z

O PROGLAŠENJU DRUŠTVENOG PLANA RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE OD 1966. DO 1970. GODINE

Na osnovu člana 172. Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, proglašava se Društveni plan razvoja Bosne i Hercegovine od 1966. do 1970. godine, koji je donijela Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine na sjednici Republičkog vijeća od 19. jula 1966. godine i na sjednici Privrednog vijeća od 19. jula 1966. godine.

S broj 470
19. jula 1966. godine
Sarajevo

Predsjednik
Skupštine SRBiH,
Rado Dugonjić, s. r.

DRUŠTVENI PLAN RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE OD 1966. DO 1970. GODINE

1 — DOSADAŠNJI RAZVOJ I KARAKTERISTIKE DOSTIGNUTOG NIVOA

I. U poslijeratnom periodu u Bosni i Hercegovini su ostvareni značajni rezultati u razvoju proizvodnih snaga i jačanju socijalističkih društveno-ekonomskih odnosa. Ukupan dohodak je povećan oko 3,5 puta, uz bitne izmjene u strukturi privrede kao i uz kvalitativne promjene u socijalno-ekonomskoj strukturi stanovništva. Ovim procesom Bosna i Hercegovina je u osnovi prevladala stanje klasične nerazvijenosti.

Nacionalni dohodak se u poslijeratnom periodu stalno povećavao, naročito poslije uvođenja radničkog samoupravljanja. Ovakav razvojni, iako karakterističan za zemlju u cjelini, postignut je zahvaljujući velikim naporima cijele društvene zajednice, koji su izraženi u visokoj stopi ulaganja, kao i jačanjem stimulativnih faktora u privrednom sistemu, posebno u sistemu raspodjele.

Ipak, ovaj razvojni, mjerim prosječnom stopom rasta nacionalnog dohotka, bio je u Bosni i Hercegovini relativno sporiji nego u prosjeku za cijelu zemlju.

	SRBiH	SFRJ
1948—1964	6,6	7,1
1953—1964	7,8	9,2
1961—1964	8,5	8,5

Stopa rasta nacionalnog dohotka po stanovniku u Bosni i Hercegovini je niža i iznosi 4,6%, dok ona u

Jugoslaviji iznosi 5,8% za cijeli poslijeratni period. Usljed toga nivo dohotka po stanovniku u 1965. godini niži je za 34%, prema oko 20% u 1947. godini u odnosu na jugoslavenski prosjek.

Industrija je imala vodeću ulogu i najbrži tempo razvoja. Njen obim se povećao za oko 8,5 puta u odnosu na stanje prije rata, dok su sve ostale oblasti privrede imale blažu stopu rasta, a naročito poljoprivreda. Na toj osnovi došlo je do slijedećih promjena u strukturi privrede:

	Učešće u društvenom proizvodu u procentu			
	1947.	1956.	1960.	1964.
Industrija	21,4	35,1	40,1	44,4
Poljoprivreda	36,4	26,7	23,9	21,7
Ostale oblasti	42,2	38,2	34,0	33,9

2. Ovakav razvoj bio je opredijeljen nizom faktora, a presudnu ulogu imali su pravci razvoja u pojedinim etapama kao i dejstvo privrednog sistema na ekonomski položaj pojedinih oblasti i grana privrede.

S obzirom na siroviniski i energetske potencijal područja Bosne i Hercegovine kao i njen centralni geografski položaj, orijentacija na razvoj bazičnih grana industrije u prvom periodu, tj. do 1956. godine, uslovljena je visokom koncentracijom investicija u ove kapacitete, i to na nekoliko lokaliteta u Bosni i Hercegovini. Na toj osnovi od ukupnih jugoslavenskih investicija u periodu od 1947—1956. godine na područje Bosne i Hercegovine otpalo je 19,2%. Promjenom u investicijskoj orijentaciji poslije 1956. godine sa stavljanjem većeg težnja na razvoj prerađivačkih grana industrije, poljoprivrede i drugih djelatnosti, uz postupne izmjene u sistemu proširene reprodukcije, došlo je do naglog smanjenja stope investiranja u Bosni i Hercegovini: na učestće ulaganja u ukupnim jugoslavenskim investicijama u periodu od 1957—1960. godine pada na 12,9%, a u periodu od 1961—1964. godine na 12,1%.

Odnosi ulaganja po stanovniku po pojedinim periodima bili su ovakvi:

	1947—56.	1947—56.	1957—60.	1961—64.
Jugoslavija	100,0	100,0	100,0	100,0
Bosna i Hercegovina	87,7	113,4	72,0	60,6

Naglo smanjenje investicionih ulaganja poslije 1956. godine odrazilo se na ukupan razvoj privrede i društvenog standarda u Bosni i Hercegovini. Smanjenje, odnosno prekidom ulaganja u bazne grane masovne kapaciteta u energetici, metalurgiji i baznoj hemiji ostali su nedovoljno ispunjeni za ekonomičnu i rentabilnu proizvodnju. Neki od ovih kapaciteta zadržali su zastarjelu opremu i prevaziđenu tehnologiju proizvod-

SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIČKI ZAVOD ZA DRUŠTVENO PLANIRANJE

POVODOM
JUBILARNE PROSLAVE 30 GODINA PLANIRANJA
U SR BOSNI I HERCEGOVINI

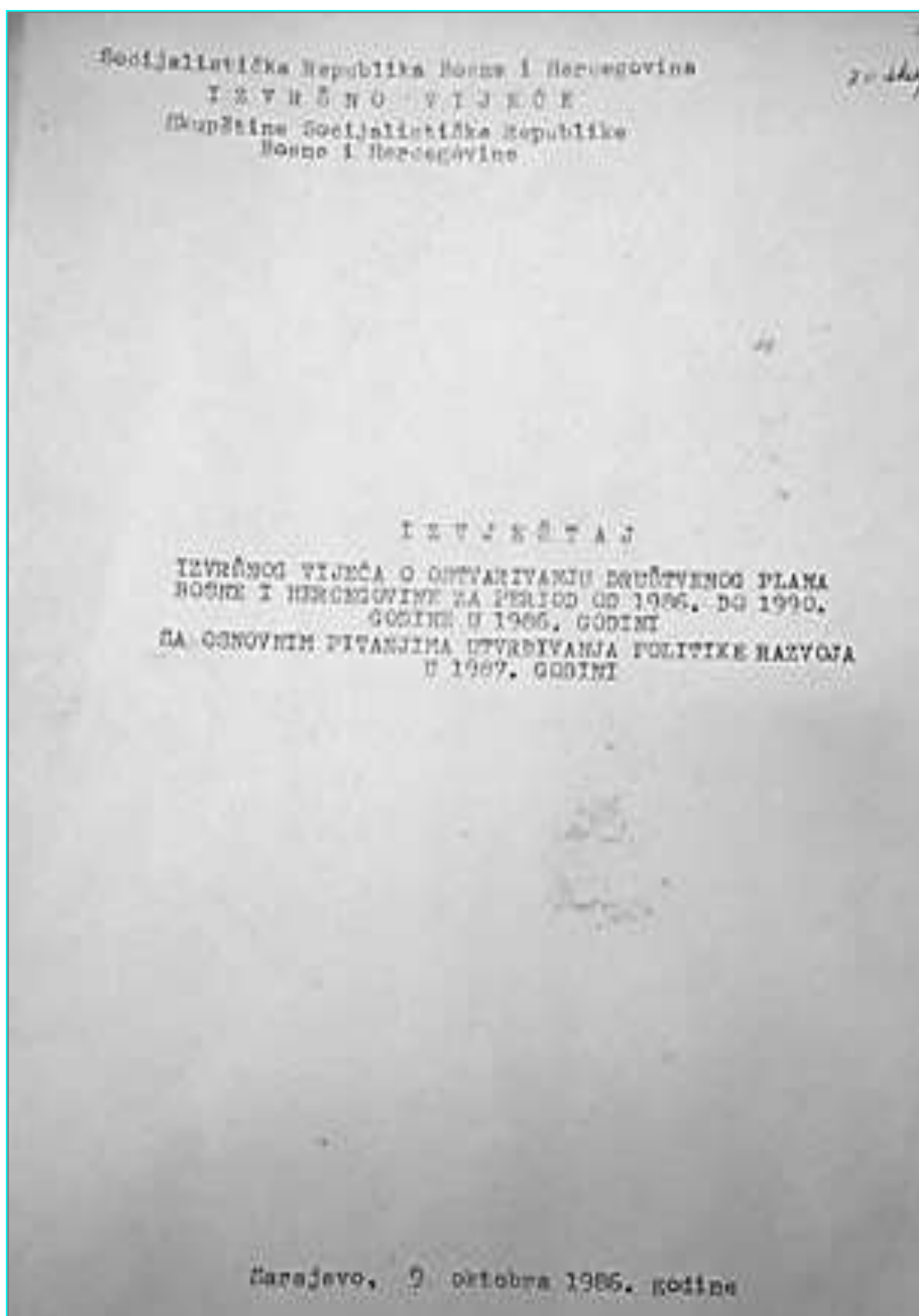

ZA VIŠEGODIŠNJU SARADNJU U IZVRŠAVANJU
ZADATAKA NA POSLOVIMA PLANIRANJA

SARAJEVO, 1977. GODINE

PREDSEDNIK
SAVJETA RADNE ZAJEDNICE

DIREKTOR

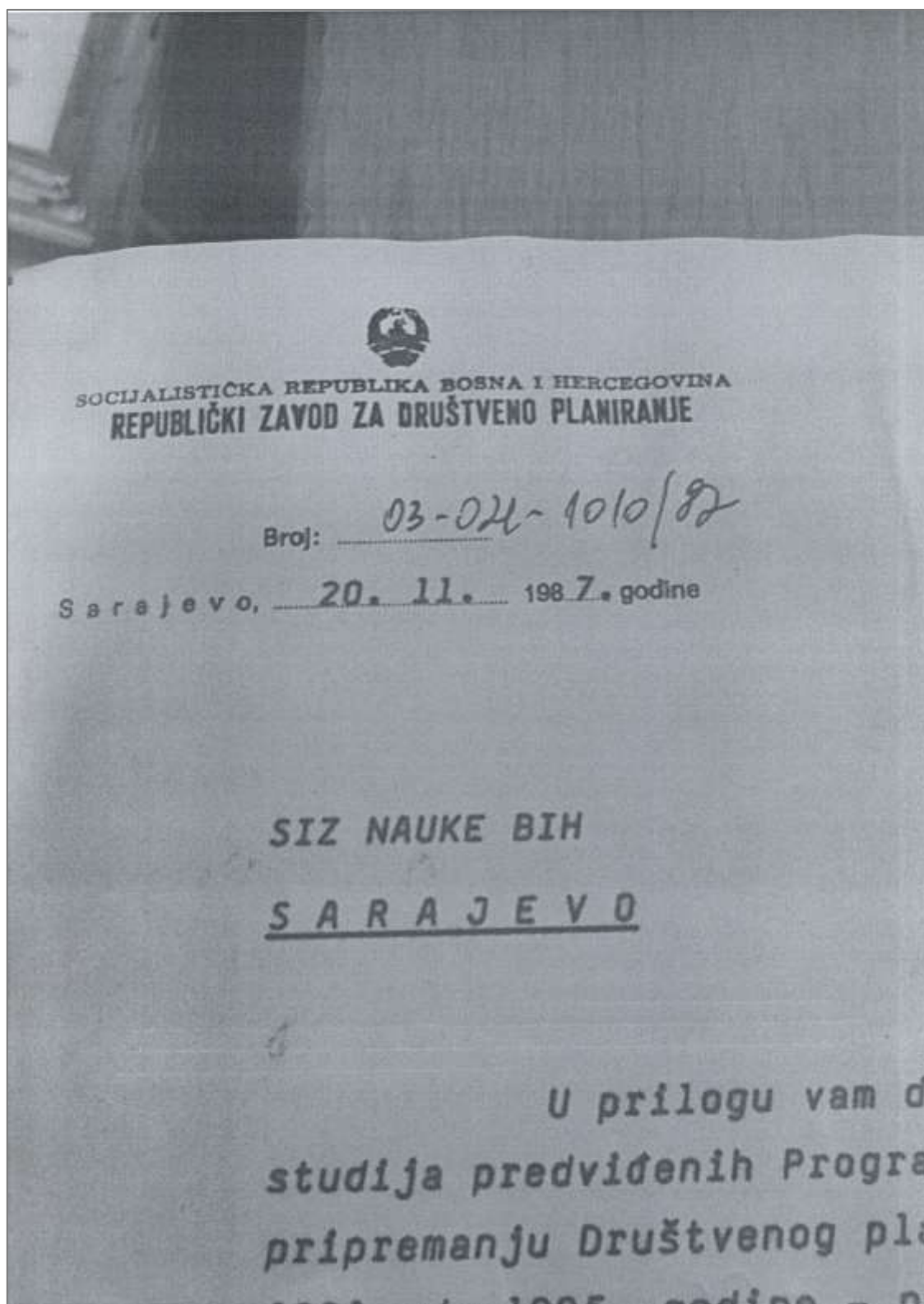

Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina
REPUBLIČKI ZAVOD ZA DRUŠTVENO PLANIRANJE

DOKUMENTACIONA OSNOVA
IZVJEŠTAJA IZVRŠNOG VIJEĆA O OSTVARIVANJU DRUŠTVENOG PLANA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 1986. DO 1990.GODINE U
1987. GODINI SA OSNOVNIM PITANJIMA UTVRĐIVANJA POLITIKE
RAZVOJA U 1988. GODINI

Sarajevo, 25. septembra 1987. godine

Republika Bosna i Hercegovina
DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE
RAZVOJA

Broj: 01-011-42/94

Sarajevo, 24. mart 1994. godine

Na osnovu člana 160. Zakona o državnoj upravi- Prečišćeni tekst /"Sl. list SR BiH, broj: 8/90, 22/90, 10/91 i 14/91/ i /"Sl. list R BiH", broj: 4/92, 21/92 i 3/93/, direktor Državnog zavoda za programiranje razvoja, d o n o s i

R J E Š E N J E

Zavod za programiranje razvoja Republike Bosne i Hercegovine promijenio je naziv i sjedište i sada glasi:

"DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA"

Sarajevo, Omladinska 9

Matični broj jedinstvenog registra, šifra vrste organizacije i oblike udruživanja i šifra djelatnosti ostali su nepromijenjeni.

O b r a z l o ž e n j e

Shodno členu 30. tačke 9. Uredbe sa zakonskom snagom o ministarstvima i drugim organima državne uprave /"Sl. list R BiH", broj: 25/93/ Zavod za programiranje razvoja Republike Bosne i Hercegovine promijenio je naziv u "DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA", sa sjedištem u Sarajevu, Ulica Omladinska broj: 9.

Položaj i djelokrug Zavoda utvrđeni su članom 19. pomenute Uredbe.

Dostavljeno:

1. Državni fond penzijskog i invalidskog osiguranja
2. U dokumentaciju
3. Arhiva

DIREKTOR
Mr. Ibrahim Colekhodžić

Obrazac EN-21

Naziv obveznika uplate doprinosa DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA, OMLADINSKA 9 SARAJEVO		PRIJAVA O PROMJENI U POSLOVANJU obveznika uplate doprinosa	
Registarski broj 1020061071	Sifra djelatnosti 140-122		
Datum promjene 16.12.1993.		Prijavljuje promjenu ¹⁾	
Prijedloženi podatak: Zavod za programiranje razvoja Republike Bosne i Hercegovine, A. G. Deserca 10 Novi podatak: DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA, Omladinska 9		Naziv	Adresa
Popunjava poslovnicu SZ PIO BiH		Djelatnost	Bankovna veza
Datum prijema prijave		U Sarajevu,	
Primio		dana 29.3.1994. 198	
Proveo		Potpis podnosioca prijave:	
		M. P.	

¹⁾ Odgovarajuće zaokružiti

NIOUH "SVJETLOST" SARAJEVO
 OOUR "IZDAVANJE OBRAZACA"
 Oznaka za narudžbu: 2/8
 Izdavanje: 2/81

KARTON DEPONOVANIH POTPISA

10100-637-1910
Broj računa - individualne partije

Naziv imaoца računa **DRŽAVNI ZAVOD ZA PROGRAMIRANJE RAZVOJA**

Naziv opštine kod koje imalac računa ima sjedište **CENTAR Sarajevo**

Ulica i broj **Omladinske 9**

Telefon **650-017**

SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA

(Organizaciona jedinica Službe)

Novčanim sredstvima na navedenom računu, odnosno računima raspolagaće lica ovlašćena - odgovorna za punovažno potpisivanje uz upotrebu štambilja - pečata utisnutog na ovom obrascu:

Podaci za ovlašćena - odgovorna lica

1. Ime i prezime **Ibrahim Čolakhodžić**

Ime jednog od roditelja **Smajo**

Datum i mjesto rođenja **18.11.1945.g. Nevesinje**

Lični (matični) broj **1811945172667**

Mjesto stanovanja **Sarajevo** Ulica i broj **Ismeta Mujezinovića²**

Zanimanje i funkcija ovlašćenog lica **Direktor**

Način potpisivanja: a) pojedinačno b) kolektivno

Potpis *[Signature]*

2. Ime i prezime **Franjo Šaravanja**

Ime jednog od roditelja **Jure**

Datum i mjesto rođenja **04.2.1945. Mostar**

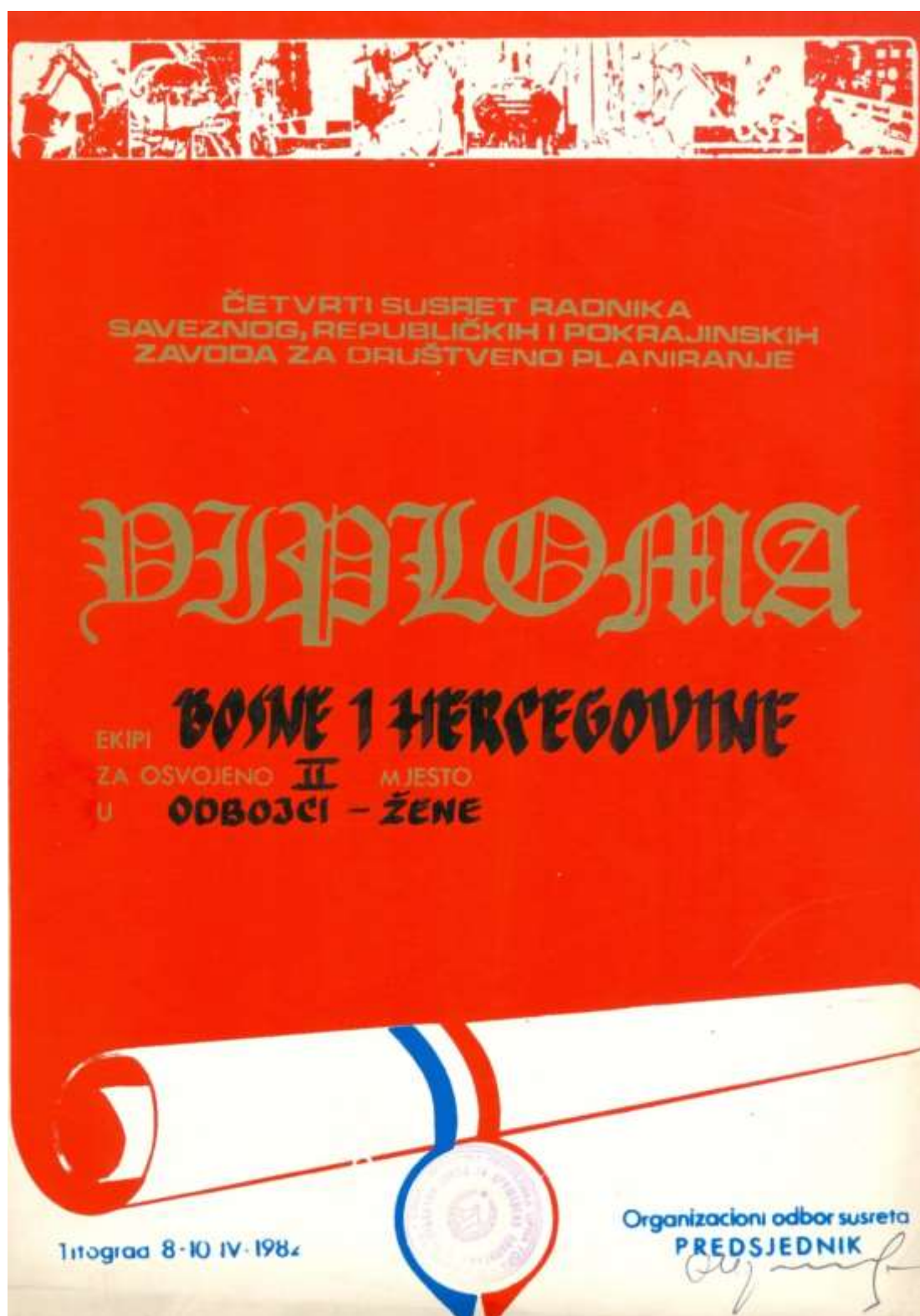
Lični (matični) broj **0402945150018**

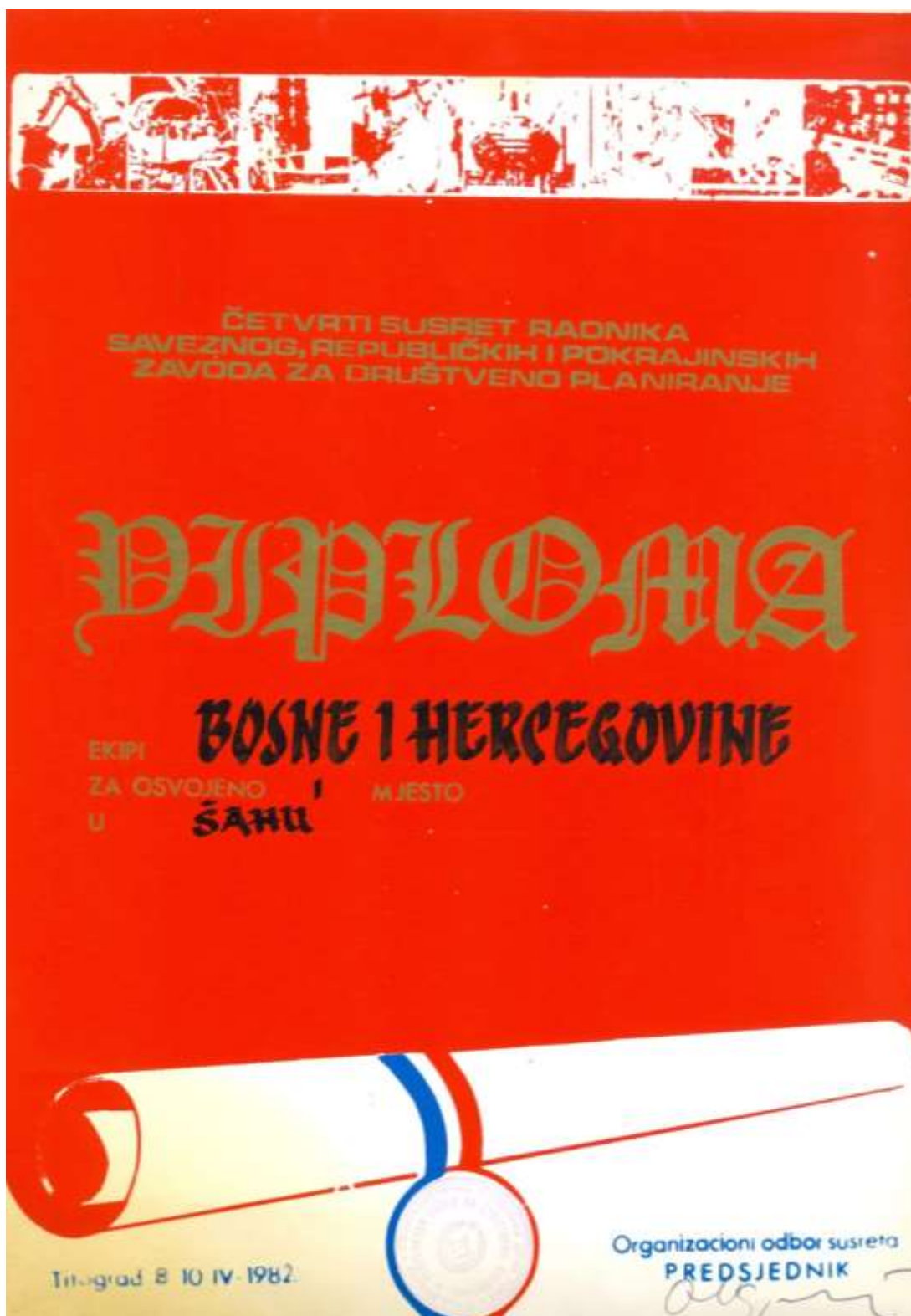
Mjesto stanovanja **Sarajevo** Ulica i broj **B. Parovića 21/4**

Zanimanje i funkcija ovlašćenog lica **Pomoćnik Direktora**

Način potpisivanja: a) pojedinačno b) kolektivno

[Signature]

Slikano u Klinje – Gacko

Prvi susreti planera u organizaciji Saveznog zavoda za planiranje u Kuparima – Hrvatska 1978. godine.

S lijeva na desno: gore - Milorad Šinik, Sabina Selić, Dubravka Stanković, Milosava Đurić, Hajrija Galijatović, Halid Buljina, Džana Aganović, Ružica Seibal, Mirko Radišić, Nurudin Žiga, dole - Slavko Škrbić, Branko Zlatković, Zumreta Midžić, Nada Janković, vozač autobusa, Enes Ormar i Hilmića Hodžić

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za društveno planiranje BiH u Bihaću 1980. godine.

S lijeva na desno: gore – vozač autobusa, Hajrija Galijatović, Momo Vuković, Slobodan Mičić, Jozo Popović, Veselin Isak, Špiro Čulum, Mehmed Jašarević, dole – vozač autobusa, Bogdan Škiljević, Dragan Lučić, Ramo Hajdarević, Enes Orman

Druženje na susretima planera u organizaciji Republičkog zavoda za društveno planiranje BiH u Bihaću 1980. godine

S lijeva na desno: Nedžad Bičkalo, Elmedina Fetahagić, Enes Orman i planeri Republičkog zavoda za planiranje Hrvatske

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za društveno planiranje BiH u Bihaću 1980. godine.

Odbojkaška ženska ekipa Zavoda, s lijeva na desno gore - Radenka Mastilović, Mehmed Jašarević, Brigita Krunić, Dženana Beltram, dole: Enes Orman, Mirsada Mitrović, Elmedina Fetahagić i Azemina Cerić.

Bihać, 1980. godine

Gore: Isak Veselin, Slobodan Mičić; Enes Orman, Momir Vuković, Milorad Skoko, dole vozač autobusa, Mehmed Jašarević.

Bihać, 1980. godine

S lijeva na desno: gore - Momir Vuković, Mehmed Jašarević, Dr. Esad Vilogorac, Enes Orman, Špiro Čulum, Dragan Lučić, Slobodan Mičić, Mirko Radišić, Branko Zlatković, Jozo Popović, Nedžad Bičkalović, Zvonimir Meštrović, dole - Hilmića Hodžić, Svetozar Gligorević, Milorad Šinik, Mehmed Eminagić, Tamara Vrhovac, vozač, Elmedina Fetahagić, Adnan Sabljaković, Veselin Isak, Azemina Cerić i Nurudin Žiga

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za društveno planiranje Crne Gore, Titograd, 1982. godina kada su planeri Bosne i Hercegovine osvojili prvo ekipno mjesto u svim disciplinama.

S lijeva na desno: gore - Mehmed Jašarević, Enes Orman, Gordan Vukmirović, Ramo Hajdarević, dole - Zoran Dedić, Veselin Isak, Tihomir Spremo, Rasim Đanko – poginuo u ratu na Žuču

Titograd, 1982. godine. Susreti planera – fudbalska utakmica

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za planiranje Hrvatske, Šibenik 1983. godine.

S lijeva na desno: Sveto Gligorević, Dubravka Stanković, Raifa Muharemović, pok. Jozo Popović i Zineta Rasovac.

Šibenik 1983. godine.

Takmičenje u potezanju konopca, s lijeva na desno: dr. Milorad Skoko, vozač, Enes Orman i Mehmed Jašarević

Šibenik, 1983. godine. Planeri Bosne i Hercegovine i Makedonije

Šibenik, 1983. godine.

Fudbalska ekipa Zavoda, s lijeva na desno gore: Mehmed Jašarević, Dragan Lučić, Momir Vuković, Slobodan Mičić, dole: Enes Orman, Veselin Isak, Bogdan Škiljević

Šibenik, 1983. godine.

Fudbalska ekipa s lijeva na desno: gore - Enes Orman, dr Milorad Skoko, Veselin Isak, Nedžad Bičkalović, dole - Dragan Lučić, Mehmed Jašarević i Zvonimir Meštrović

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za planiranje Srbije, Borsko jezero – Srbija 1984. godine.

Fudbalska ekipa. s lijeva na desno gore: Mirko Radišić, dr. Esad Vilogorac, Momir Vuković, dole - mr. Pero Ivošević, Ibrahim Mehinović i Enes Orman

Svečano otvaranje Susreta planera u Ohridu u maju 1984. godine: Zineta Rasavac, Dragan Lukić, Snježana Brahić, Mirsada Mitrović, Dženana Beltram i dr.

Ohrid 1986. godine kada je osvojeno prvo mjesto u fudbalu.
Ekipe Republičkog zavoda za društveno planiranje BiH, s lijeva na desno: gore - Dr. Esad Vilogorac, Veselin Isak, Mehmed Jašarević, dole - Dragan Lučić i Enes Orman

Ohrid 1986. godine, posjeta svetilištu Sveti Naum. Planeri BiH i planeri drugih republika.

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za planiranje Srbije, 1988. godina, Donji Miholjac na Dunavu.

S lijeva na desno: gore - Mirko Oroz, Olga Hallecker, Branko Alagić, Sanja Kulić, Šefka Hadžiselimović, Željko Krsmanović, Nada Đurović, Natalija Jovičić, Željka Škobar, Iza Rujanac, Nijaz Tatarević, Raifa Muharemović, dole: Spremo Tihomir, Senka Čalović, dr. Milorad Skoko, Mihridžana Aganović, Zoran Dedić, Gordan Vukmirović, Dževahira Kamerić, Enes Orman i Azemina Cerić

Susreti planera u organizaciji Republičkog zavoda za planiranje Srbije, 1988. godine. Posjeta najvećem selu u Vojvodini

Druženje u Zavodu 1984. godine

S lijeva na desno: gore Bogdan Škiljević, Mehmed Jašarević (nestao u ratu u Bijeljini), Beba Ljuca, dr. Esad Vilogorac, Ksenija Čalović, Enes Orman, Elmedina Fetahagić, dole: Tamara Vrhovac, Dženana Falatar, Iza Rujanac, Miroslava Popović i Olga Hallecker

Druženje u Zavodu 1988. godine - Nedžad Bičkalo, Ljubica Sorak, Enes Orman, Jozo Popović. U svom radnom vijeku svi su postali načelnici Statičko-dokumentacionog centra u sklopu Sektora za tekuća pitanja

Druženje u Zavodu 1990. godine.

S lijeva na desno: Dr. Ante Gavran - zamjenik direktora, Dr. Husein Dobrić – pomoćnik direktora, Dr. Dževad Derviškadić – direktor Zavoda i Enes Orman

Seminar OECD-a o implementaciji lokalnih razvojnih strategija u Trentu na sjeveru Italije, gdje se nalazi poseban centar za lokalni razvoj (LEED Programme)

Medjunarodna konferencija o lokalnom razvoju OECD-a u Parizu 2005. godine.
Ispred Zavoda: Zineta Rasavac

Druženje Bijambare 2009. godine.
S lijeva na desno: Zineta Rasavac, Olga Hallecker, Ener Orman, Sabina Selić, Hajrija Galijatović, Nijaz Konaković, Edina Hodžić, Ljubiša Đapan i Jasmina Grozdanić.

Studijsko putovanje u Švicarsku 2012. godine, projekat Švicarske agencija za razvoj i saradnju – SDC „Implementacija Strategije razvoja BiH i strategije socijalnog uključivanja BiH 2010. - 2014.“

S lijeva na desno: Naida Damadžić, Tamara Majer, Tomislav Majić, Aida Resić – Salkunić, Marijana Galić, Ljerka Marić, Karin Stadler, Mladen Kukrić, Majda Fetahagić, Zihinja Aganović, Suad Mehinović, Đenana Čolaković, Jasmina Andrić, Emir Oković, Azra Duraković, Nijaz Avdukić i Ljubiša Đapan.